

Første Afsnit.

Universitetets og den polytekniske Lærestalts Forhold som Lærestalter.

I.

Universitetet.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

1. Bestyrelsen.

1. Byggeforetagender ved Universitetet.

Allerede i en længere Aarrække have flere vigtige Byggeforetagender, vedrørende Universitetet og den polytekniske Lærestalt, været Gjenstand for Forhandlinger, som nu, i alt Fald tildels, ere bragte til Afslutning ved de for Finansaarene 1887—88 og 1888—89 givne Bevillinger. Der er herved taget Bestemmelse, dels om en Udvidelse af Universitetets Forelæsningslokaler ved Benyttelsen af den polytekniske Lærestalts gamle Bygninger, dels om Opførelsen af nye Bygninger for et botanisk Laboratorium, for Universitetets mineralogiske Museum, for Universitetets kemiske Laboratorium og for den polytekniske Lærestalt. Disse forskellige Foretagender blive for Universitetets Vedkommende i det Følgende at omhandle hver for sig, forsaavidt som Sammenhængen imellem de herhen hørende Forhandlinger og Afgjørelser tillader det. Om Opførelsen af den nye polytekniske Lærestalt henvises til Meddelelserne om Lærestalten.

A. Udvidelse af Universitetets Lokaler ved Benyttelsen af den polytekniske Lærestalts gamle Bygninger.

Efter at Konsistorium i 1886 havde henledet Opmærksomheden paa den ved Universitetet stedfindende Pladsmangel, med Forslag om at søge denne afhjulpen ved Benyttelse af den polytekniske Lærestalts gamle Bygninger (jfr. nærmere

Aarb. f. 1885—86 S. 261 ff.), tilskrev Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 18. April 1887 Konsistorium for at begjære Sagen taget under nærmere Overvejelse. Ministeriet bemærkede, at den nye polytekniske Lærestalt antoges om 2 Aar at kunne blive færdig til Benyttelse, saaledes at Lærestaltens nuværende Bygninger derved vilde blive disponible til andet Brug. Det vilde derfor allerede nu være rettest at overveje, hvorledes de Krav, der baade for Universitetets og for Metropolitanskolens Vedkommende stilledes til Udvidelse af den forhaanden værende Plads, kunde afhjælpes, dels ved Benyttelse af Lærestalten, dels paa anden Maade. I dette Øjemed anmodedes Konsistorium om at lade nedsætte et Udvalg under Forsæde af Universitetets Rektor, og iøvrigt sammensat af Kvæstor, Universitetsbibliothekaren, Bygningsinspektør Etatsraad Herholdt, Metropolitanskolens Rektor og eventuelt Medlemmer af Konsistorium.

I Overensstemmelse hermed nedsattes et Udvalg, hvori foruden de nævnte Embedsmænd efter Konsistoriums Valg indtraadte Professorerne Dr. jur. Matzen, Dr. theol. C. H. Scharling og Dr. phil. Ussing. Under 12. Maj afgav Udvalget til Konsistorium en Betænkning, hvori Følgende udtaltes:

Det første Punkt, der maatte blive Gjenstand for Udvalgets Overvejelse, var Spørgsmaalet om, hvorvidt Metropolitanskolens Fordringer kunde tilfredstilles ved en Overflytning af Skolen paa den polytekniske Lærestalts Grund. Efter Rektor Blochs Erklæring vilde dette kunne ske, omend paa en mindre fyldestgjørende Maade, naar man til Forøgelse af Lærestaltens Grundareal erhvervede 3 Nabogrunde, Matr. Nr. 102—105 i St. Peders Stræde og Matr. Nr. 98 i Studiestræde samt inddrog et Par Tusinde □ Alen af Bispegaardens Grund, hvorved et nogenlunde rektangulært Areal paa 7300 □ Alen vilde opnaas. Da Udvalget imidlertid antog, at Bekostningen og Vanskelighederne ved denne Udvidelse af Grunden ikke vilde staa i noget rimeligt Forhold til det Gode, som derved kunde opnaas, og da Universitetslaboratoriets eventuelt ledig blivende Grund ikke var større end Metropolitanskolens egen og tillige mindre heldigt beliggende, maatte Udvalget, da det ikke havde andre Udveje til at byde Erstatning for en Erhvervelse af Metropolitanskolens Grund, opgive Tanken om at forbinde en Flytning af Skolen og en Erhvervelse af dennes Grund for Universitetet med Spørgsmaalet om Midlerne til at tilfredsstille Universitetets egen Trang til Udvidelse.

Sagen antog derved en langt simplere Form, idet der kun blev Spørgsmaal om, hvorledes man paa bedste Maade kunde skaffe Universitetet en Udvidelse. Bortset fra det mineralogiske Museum og det kemiske Laboratorium, angaaende hvis Flytning og Udvidelse Konsistorium allerede havde nedsat et særligt Udvalg, blev det saaledes Universitetsbibliotheket, Kvæsturen og Administrationen, den zoologiske Undervisning for de lægevidenskabelige Studerende og Viderekomne samt Auditorierne, hvor Trangen til Udvidelse skulde afhjælpes. De Foranstaltninger, som Udvalget i dette Øjemed enstemmig vilde foreslaa, vare i Grundtrækkene følgende:

a) Den nuværende saakaldte Kommunitetsbygning med 2 Etager og c. 13 Alens Dybde ved Nørregade samt det tilstødende Auditorium og Professorboligen mellem Kommunitets- og Konsitoriebygningen, skulde erstattes af en ny 3 Etages Bygning af c. 21 Alens Dybde og med en til Bibliothekbygningen svarende Beliggenhed. Bygningen vilde kunne faa en Længde af c. 119 Alen, foruden at

der anbragtes en Forbygning med Gavl mod Frue Plads, svarende til Bibliothekets Forbygning, paa 2 Etager og af c. 30 Alens Længde.

b) Bygningen indeholdt for Tiden det mineralogiske Museum med Bolig for Professor mineralogiæ, Kvæsturens og Revisionens Lokaler, Bolig for 1 Pedel, det zoologiske Undervisningslokale og Bolig for Professor zoologiæ. Af disse Institutioner vilde det mineralogiske Museum med tilhørende Bolig blive flyttet til den for det udsete Plads mellem botanisk Have og Sølvgade. Den nye Bygning vilde da passende kunne benyttes paa følgende Maade:

α) Den 2Etages Forbygning og den dertil stødende Tredjedel af Hovedbygningen kunde indrettes til at optage en Afdeling af Universitetsbibliotheket med Læsesal, Udlaans- og Arbejdslokaler, og med omtrent 6000 løbende Alen Reoler, som antoges at kunne rumme c. 100000 Bind.

β) I den anden Tredjedel af den 3Etages Bygning foresloges indrettet Kontorlokaler for Kvæsturen, Revisionen, Rektor, Referendarius, Dekanerne, Pedellerne, Stipendiebestyrelsen samt Lokaler for Fakultetsmøder, Arkiv, Almanaktrafikken osv., hvilke Lokaler for Tiden dels vare i en højst tarvelig Tilstand, dels ganske savnedes, og endelig Bolig for 1 Pedel og om muligt for en eventuel Inspektør.

γ) I den sidste Tredjedel af Bygningen kunde der blive tidssvarende Lokaler for den praktiske zoologiske Undervisning, et Auditorium med Garderobe og Bolig for Professor zoologiæ og en Betjent.

Udvalget foreslog endvidere:

c) at man af den polytekniske Læreanstalts Bygninger skulde inddrage Ørstedes tidligere Professorbolig i Studiestræde som Erstatning for den under a) ommeldte Professorbolig, hvis Fjernelse blev en Følge af Kommunitetsbygningens Udvidelse. I Gaarden i Studiestræde vilde der blive Plads til Bolig for 2 Professorer.

d) at Bygningen ud mod St. Pederstræde i Overgangstiden benyttedes til Lokale for Kvæsturen og Bolig for en Pedel, og at der derefter paa dens Plads opførtes en Bygning med tre store Auditorier.

e) at Universitetets kemiske Laboratorium og det mineralogiske Museum med tilhørende Professorboliger flyttedes til den for disse Bygninger allerede udsete Grund ved botanisk Have, hvorefter Laboratoriets nuværende Grund og Bygninger vilde kunne sælges.

Om den Orden, i hvilken disse forskellige Byggearbejder maatte udføres, for at Standsning i de vedkommende Institutioners Virksomhed kunde undgaas, bemærkede Udvalget Følgende:

Opførelsen af det mineralogiske Museum maatte fremmes saa meget som muligt. Naar Museet var flyttet, vilde dets ældre Lokaler med Auditorium og Bolig midlertidig være at benytte af Professor zoologiæ, medens den nordlige Del af Kommunitetsbygningen var under Ombygning. Samtidig antoges Nybygningen for den polytekniske Læreanstalt at være saa vidt fremskreden, at de i Professorgaarden i Studiestræde værende Tegnesale, Auditorier og Samlinger kunde overflyttes til den nye Bygning, hvorefter Bygningen i Studiestræde maatte underkastes den fornødne Reparation for at gjøres tjenlig til Professorbolig, saa at den paa Universitetets Grund liggende Professorbolig kunde fraflyttes.

Naar Ombygningen af den nordlige Del af Kommunitetsbygningen var bleven

færdig, maatte Professor zoologiæ med sit Undervisningsapparat flytte ind i den. Til samme Tid kunde den polytekniske Lærestalt ventes fuldstændig at have rømmet sine gamle Lokaler, og Bygningen mod St. Pederstræde vilde da efter nogle mindre Reparationer blive tjenlig til midlertidig at optage Kvæsturen og 1ste Pedel m. m., og naar disse vare udflyttede af Kommunitetsbygningen, kunde Resten af denne ombygges efter den foran omtalte Plan.

Naar endelig denne Ombygning var tilendebragt, vilde Universitetets Administration flytte ind i de for den bestemte Lokaler, og derefter Opførelsen af en Auditoriebygning finde Sted paa Lærestaltens nuværende Grund mod St. Peders Stræde.

Bygningen af det nye Laboratorium burde formentlig paabegyndes et halvt Aar senere end Opførelsen af det mineralogiske Museum. Samtlige nævnte Byggeforetagender antoges at kunne være fuldførte i Efteraaret 1893.

Udvalget tilføjede, at det havde indhentet Erklæringer fra Bibliothekaren, Kvæstor og Professor zoologiæ, som alle havde erklæret sig tilfredse med den foreslaaede Udvidelse af Lokaliteterne. Sluttelig bemærkedes, at man først, naar Ministeriet havde godkendt Forslagene, kunde skride til det betydelige Arbejde at lade udføre detaillerede Planer for de omhandlede Bygningsarbejder, og da Etatsraad Herholdt paa Grund af Beskæftigelsen med de ham overdragne større Arbejder havde erklæret ikke at kunne paatage sig Udførelsen af disse Planer, foreslog Udvalget, at det eventuelt maatte overdrages en af Bygningsinspektøren anbefalet Arkitekt under Medvirkning af Udvalgets Formand at udføre Arbejdet mod et Honorar, hvortil et Beløb af 600 Kr. ønskedes stillet til Raadighed.

Ved at fremsende den anførte Betænkning erklærede Konsistorium, at det i det hele kunde slutte sig til Udvalgets Forslag, dog kun under Forudsætning af og med det bestemte Forbehold, at der ydedes den nuværende Beboer af den til Nedbrydelse foreslaaede Professorbolig fuldt Vederlag for Tabet af denne, og at det specielle Forslag om at indrette H. C. Ørstedts tidligere Professorgaard til tvende Optionsboliger for Professorer toges tilføje. Med Hensyn til Forslaget om at sælge Laboratoriets Grund og Bygninger, naar disse vare fraflyttede, maatte Konsistorium tilraade, at en saadan Bestemmelse ikke blev tagen, forinden det var afgjort, om Universitetet ikke til den Tid kunde have passende Anvendelse for Grunden og Bygningerne.

Under 6. Juni svarede Ministeriet, at det, forinden nærmere Bestemmelse blev tagen om Udvalgets Forslag, ønskede tilvejebragt de i dets Skrivelse ommeldte detaillerede Planer, og i Overensstemmelse med Udvalgets Begjæring stilledes derfor 600 Kr. af Kommunitets ekstraordinære Udgiftskonto til Raadighed i dette Øjemed. Planerne med tilhørende Overslag bleve derefter udarbejdede af Arkitekt Abrahams, og indsendtes til Ministeriet under 27. August af Konsistorium, som til Oplysning om Planerne bemærkede Følgende:

1. Bygningen paa Nørregade vilde faa en Længde af 151 Alen, hvoraf 30 Alen i to Etager, Resten i tre Etager og bestaaende af tre Afdelinger:

a. Bibliotheksafdelingen, indbefattende den 2Etages Bygning og den sydlige Tredjedel af den 3Etages Bygning. Efter Planerne indeholdt den lavere Bygning i Kjælderens Varmeapparat for Bibliotheksafdelingen og Bolig for Uni-

versitetets Portner, i Stueetagen Udlaansværelser og paa 1ste Sal en Læsesal paa 250 □ Alen med Forstue. Den øvrige Bibliotheksbygning var ved Brandmur skilt fra de tilstødende Bygninger og desuden delt ved to Brandmure, hvorved der opstod 9 vel adskilte Rum foruden 3 Kjælderrum, der alle kunde benyttes til Bøgers Opstilling. Universitetsbibliotheket vilde paa denne Maade faa en Udvidelse af c. 6000 løbende Alen Reolplads, svarende til c. 100000 Bind. Bygningens Dybde blev c. 21 Alen.

b. Administrationsafdelingen i den mellemste Tredjedel af Bygningen, som her paa Grund af Gadeliniens Beskaffenhed kunde faa en Dybde af c. 24 Alen, kom til at indeholde, som i Udvalgets Skrivelse foreslaaet, alle Lokalerne for Administrationen samt Lokaler for Examenkommissioner og til Afholdelse af Examinere, til Kvæsturens og Konsistoriums Arkiv, til Nattevagten og til en eventuel Inspektør.

c. Den zoologiske Afdeling i den nordlige Tredjedel af Bygningen, som vilde faa en Dybde af c. 19 Alen og være beliggende c. 19 Alen fra den zoologiske Museumsbygnings Gavl, indeholdt i Stueetagen Bolig for Professoren, paa 1ste Sal Arbejdslokale for den praktisk-zoologiske Undervisning og paa 2den Sal det zoologiske Auditorium og Lokaler for Viderekomne. I Kjælderen fandtes nogle Arbejdsrum og Bolig for Betjenten.

2. Bygningen i St. Peders Stræde. Denne Bygning bibeholdtes uforandret i det Ydre. Forandringen i det Indre indskrænkede sig væsentligt til, at 1ste og 2den Sals Etage kom til at danne en enkelt Etage med c. 10 Alens Højde, for at give tilstrækkelig Loftshøjde til de to Auditorier, hvert paa 350 □ Alens Størrelse, som tænktes anbragte et i hver Ende af Bygningen, samt at der i Stueetagen indrettedes en stor Vestibule, som indeholdt Trappen til de tvende Auditorier og tillige dannede Adgangen til et tredje Auditorium, der tænktes opført ved Tilbygning i Gaarden. Dette Auditorium, som blev en enetages Bygning, vilde faa en Størrelse af 600 □ Alen. I Kjælderen indrettedes Bolig for en Portner og en Fyrbøder og i Stueetagen Bolig for 1ste Pedel, som tidligere havde haft Bolig i Bygningen paa Nørregade. Et Kjedelhus for samtlige tre Auditorier tænktes opført i det søndre Hjørne af Gaardspladsen.

3. Bygningen i Studiestræde. De foreslaaede Forandringer i denne Bygning indskrænkede sig til, hvad der var fornødent for at gjøre den tjenlig til Beboelse, nemlig Flytning af Hovedtrappen, Indlægning af en Kjøkkentrappe, Flytning af nogle Skillerum og Istandsættelse af samtlige Værelser. Bygningen tænktes benyttet saaledes, at Stuen og 1ste Sals-Etage tilsammen dannede den Bolig, som skulde træde i Stedet for den i Universitetsgaarden liggende Optionsbolig, der som tidligere omtalt vilde bortfalde, medens 2den Sals Etage med nogle Kvistværelser vilde udgjøre en anden mindre Optionsbolig.

Udgiften til de omhandlede Byggeforetagender var i Arkitektens Overslag kalkulatorisk ansat til 420000 Kr., hvortil vel endnu maatte føjes c. 30000 Kr. til uforudsete Udgifter, Arkitekthonorar osv. Beløbet vilde kunne formindskes med c. 25000 Kr., saafremt man maatte beslutte sig til ikke at nedbryde c. 30 Alen af Kommunitetsbygningen nærmest Frue Plads og benytte denne Del af Bygningen som en 2Etages Forbygning til Bibliotheksafdelingen. Det ovennævnte samlede Beløb

fordelte sig saaledes, at 300000 Kr. (eventuelt 275000 Kr.) faldt paa Bygningen paa Nørregade, 95000 Kr. paa den i St. Peders Stræde og 25000 Kr. paa den i Studiestræde. Da Arbejderne ikke kunde paabegyndes samtidig, men maatte følge i en vis Orden efter hverandre, vilde der til det hele Arbejde medgaa c. 4 Aar, og Udgiften saaledes fordeles over flere Finansaar. Gangen i det hele Foretagende vilde efter Konsistoriums Formening blive Følgende:

Naar den polytekniske Lærestalt i Efteraaret 1889 havde forladt sine nuværende Lokaler, paabegyndtes Ombygningen og Istandsættelsen af disse, som for Bygningen i Studiestræde kunde være tilendebragt i Foraaret 1890, medens de nye Auditorier i St. Peders Stræde næppe vilde kunne tages i stadig Brug førend i Februar 1891. I Sommeren 1890 maatte Overflytningen fra de til Nedbrydning bestemte Professorboliger til Bygningen i Studiestræde finde Sted, og samtidig 1ste Pedel flytte til den for ham bestemte Bolig i St. Peders Stræde. Som midlertidigt Lokale for den zoologiske Undervisning maatte dernæst enten det mineralogiske Museums nuværende Lokale, saafremt det til den Tid var til Disposition, eller de nye Auditorier i St. Peders Stræde kunne benyttes. Efter Udflytningen maatte man begynde paa Nedbrydningen og Ombygningen af den nordre Halvdel af Bygningen paa Nørregade, hvilket Arbejde antoges at kunne være fuldendt i Foraaret 1892, hvorefter den zoologiske Undervisning og Kvæsturen flyttede ind i de for dem bestemte nye Lokaler. Ombygningen af den øvrige til Bibliothekslokale bestemte Bygningsdel vilde da kunne paabegyndes, formentlig i Efteraaret 1892, og være fuldendt i Foraaret 1894. Herefter vilde den første Udgift falde i Finansaaret 1889—90 med c. 120000 Kr. til Arbejderne i St. Peders Stræde og Studiestræde, medens Resten vilde falde paa de følgende 4 Finansaar.

Under 13. September indsendte Konsistorium til Ministeriet, som yderligere Beviser for Trangen til Udvidelse af Auditoriepladsen, tre Skrivelser fra Professorerne Dr. phil. E. Holm, Dr. phil. Høffding og Dr. theol. F. Nielsen, der alle indeholdt Klager over de Ulemper, som fulgte af, at Auditorierne, som stod til de nævnte Professorers Raadighed, og som vare de største paa Universitetet, ikke kunde rumme det store Antal Studerende, som indfandt sig til Forelæsningerne, selv om der stillede de tarveligste Fordringer til Plads for hver enkelt. En stor Del af Tilhørerne maatte staa under Foredragene, hvorved det blev næsten umuligt for dem at gjøre ordentlige Optegnelser og det indtraf næsten daglig, at Tilhørere, der vare komne i god Tid, maatte gaa igjen, fordi de ikke kunde finde nogen Plads. Professor Holm fremhævede endvidere, at Materiellet i Auditorierne var saa slet, at ingen Skole i Landet bød sine Disciple saa u hensigtsmæssige og ubekvemme Borde og Bænke; men en Forandring heri lod sig ikke gennemføre, da den yderligere vilde indskrænke den allerede ganske utilstrækkelige Plads.

En lignende Skrivelse blev kort efter indsendt fra Professor, Dr. theol. Madsen, som i Lighed med Professor Nielsen bemærkede, at de Studerende maatte tage Vinduerne, Varmeapparatet og Kathedrets Trin til Hjælp for at faa Plads til at skrive, og at Tilhørerne jævnligen paadrog sig Forkjølelse ved den nundgaelige Oplukken af Vinduerne.

Ministeriet fremsatte umiddelbart efter i Folketinget et Forslag til Lov om

Byggeforetagender for Universitetet. For nærværende Sags Vedkommende lød Forslaget saaledes:

»Den under Universitetets Bygningskomplex hørende saakaldte Kommunitetsbygning paa Nørregade bliver at ombygge for at tilvejebringe Lokaler, dels til en Udvidelse af Universitetsbibliotheket, dels for Universitetets Administration, dels for den praktiske zoologiske Undervisning, og de to hidtil af den polytekniske Lærestalt benyttede Gaarde, Matr. Nr. 106 og 107 i St. Peders Stræde og Nr. 97 i Studiestræde, at forandre saaledes, at den første ved en Tilbygning kommer til at indeholde 3 Auditorier, og at den sidste afgiver 2 Optionsboliger for Universitetsprofessorer.»

I Motiverne gjorde Ministeriet udførlig Rede for Manglerne ved Universitetsbibliothekets, Administrationens og navnlig selve Universitetsbygningens nuværende Lokaler, og fremstillede dernæst de foran omtalte, af Konsistoriums Udvalg fremsatte Forslag og de i Henhold til disse udarbejdede Planer med Overslag. Med Hensyn til Gangen i det paatænkte Byggeforetagende og om Ordningen af Ejendomsforholdet til den polytekniske Lærestalts nuværende Grund udtalte Ministeriet sig endelig ganske i Overensstemmelse med Konsistoriums Indstillinger, henholdsvis af 27. August 1887 (jfr. foran) og 27. April 1886 (Aarb. f. 1885—86 S. 263—267). Angaaende det sidste Punkt bemærkedes, at der i Kraft af Ministeriets Opfattelse, hvorefter Universitetet ved Lærestaltens Flytning skulde gjenindtræde i sin frie Ejendomsraadighed over dens nuværende Grunde og Bygninger, uden at nogen videre Opgjørelse var nødvendig, ikke var knyttet nogen Bestemmelse om Salg af disse Bygninger til Finansbevillingerne om Opførelsen af den nu paabegyndte nye Bygning for Lærestalten.

Det af Folketinget nedsatte Udvalg i Sagen begjærede sig blandt andet meddelt Oplysning om Benyttelsen af den polytekniske Lærestalts nuværende Lokaler, og endvidere om, hvorvidt Universitetskvæsturen kunde finde passende Lokaler i Lærestaltens Bygning ud imod Studiestræde, samt hvorvidt andre af Universitetets Kontorer ogsaa kunde anbringes i denne Bygning.

Angaaende det første Punkt meddeltes der Udvalget følgende Oversigt over Bygningernes Anvendelse:

1. Bygningen i Studiestræde. Stueetagen: 1 Auditorium, 2 Tegnelokaler og 1 Værelse for de Studerende. 1ste Sal: 1 Auditorium med Aftrædelsesværelse for Lærerne, 1 Værelse til Undervisning i Husbygning og 2 Værelser til den teknologiske Samling. 2den Sal: Lokaler til Konstruktionsøvelser for Mekanikere og Ingeniører. Kvistetagen: Lokaler til Tegneundervisning. Portkamrene benyttedes til Opbevaring af Landmaalingsinstrumenter m. m., og Kjælderen til Bolig for Portneren, Brændselsrum m. m.

2. Bygningen i St. Peders Stræde. Stueetagen: Laboratorielokaler. 1ste Sal: 2 Auditorier, hvoraf det ene gik gennem 2den Sal, 1 Aftrædelsesværelse for Lærerne og Lokaler for den fysiske Samling. 2den Sal: Lokaler til Modelsamlingen og Kontor m. m., samt til Arbejdsrum for Docenten i Fysik. Kjælderen: Bolig for Buddet og Lokaler for Laboratoriet.

3. Sidebygningen i Gaarden. Stueetagen: 1 Arbejdsrum for Konservatoren ved den fysiske Samling og Brændselsrum. 1ste Sal: Arbejdslokale for Docenten i teknisk Kemi.

Angaaende det andet Punkt fremsendte Konsistorium under 20. Januar 1888 en Erklæring fra Professor Thomsen som Formand i det tidligere nedsatte Byggeudvalg, hvori oplystes, at Kvæsturen vel vilde kunne faa Plads i den polytekniske Lærestalts nuværende Bygning, men at Bygningens Indretning til dette Brug vilde kræve betydelige Udgifter. Konsistorium sluttede sig til Professor Thomsens Udtalelser, som gik ud paa at fraraade, at Kvæsturen overflyttedes i den nævnte Bygning, hvis Anvendelse efter den foreslaaede Bestemmelse som Professorgaard vedblivende maatte indtrængende anbefales.

Udvalgets Betænkning gik med Hensyn til de her omhandlede Foranstaltninger enstemmig ud paa følgende:

Ved at prøve de i Lovforslaget anførte Grunde var det strax blevet klart for Udvalget, at den overordentlige, Aar for Aar stigende Tilgang af Studerende ved Universitetet, medførte et uafviseligt Krav paa Udvidelse af Forelæsningslokalerne. Udvalget mente derfor, at Bygningen i St. Pæters Stræde, som Lærestalten hidtil havde benyttet, burde omdannes til 2 store Auditorier, saaledes som det var foreslaaet, men derimod ansaa man det i det mindste for Øjeblikket for u hensigtsmæssigt at optage en betydelig Del af den tilhørende Gaardsplads ved Tilbygning af et tredje endnu større Auditorium.

Bygningen i Studiestræde var foreslaaet omdannet til 2 Optionsboliger for Professorer. Udvalget, der ansaa denne Lønningsmaade for lidet tidssvarende, havde tænkt sig Muligheden af at henlægge Universitetets Kontorer til denne Bygning og saaledes frigjøre en betydelig Del af selve Universitetsfirkanten til Fordel for Undervisningen eller, hvad der stod i umiddelbar Forbindelse med dette Universitetets Hovedformaal. De betydelige Bekostninger, som Bygningens Omdannelse i den paatænkte Retning, i Følge de fra Ministeriet indhentede Oplysninger, vilde medføre, havde vel afholdt Udvalget fra at gjøre Indstilling desangaaende; men det ansaa fremdeles Tanken for rigtig og anbefalede den til fornyet Overvejelse.

Kommunitetsbygningen paa Nørregade afgav for Tiden Plads for det mineralogiske Museum med tilhørende Auditorium, for Universitetets Kontorer, for den zoologiske Studiesamling, samt for den mineralogiske og den zoologiske Professors Embedsboliger. Desværre var denne Bygning, uagtet sin betydelige Længde, yderlig smal og derfor lidet rummelig; tilmed var den brøstfældig og havde i den sidste Tid maattet afstives i Kjælderens. Forslaget gik ud paa at erstatte denne Bygning med en bredere og rummeligere, skikket til at optage en Del af Universitetsbibliotheket, Kontorerne og den praktiske zoologiske Undervisning, medens det mineralogiske Museum med Tilbehør tænktes bortflyttet til sin nye Bygning. Paa denne Plan mente Udvalget ikke at kunne gaa ind, da Spørgsmaalet om en mulig Deling af Universitetsbibliotheket formentlig først da vilde kunne finde sin rette Løsning, naar vore Bibliotheksforhold overhovedet havde været Gjenstand for en indgaaende og alsidig Drøftelse. En Ombygning af Kommunitetsbygningen vilde for Tiden fremtvinge en Afgjørelse af disse vanskelige Spørgsmaal, som endnu ingenlunde var moden. Da nu ogsaa baade Universitetets Kontorer og den zoologiske Undervisning nok indtil videre kunde hjælpe sig med de dem anviste Lokaler, tilraadede Udvalget for Tiden at lade Bygningen mod Nørregade blive staaende.

Det fremsatte Forslag om Nybygninger for Universitetet blev vedtaget af

begge Rigsdagens Ting, saaledes at der i Overensstemmelse med Udvalgets Indstilling kun toges Bestemmelse om Indretningen af 2 Auditorier i St. Peders Stræde efter Lærestaltens Flytning. Det vedtagne Lovforslag — om hvis Ordlyd henvises til de efterfølgende Sager — blev stadfæstet af Hs. Maj. Kongen under 1. April 1888.

B. Det botaniske Laboratorium.

Spørgsmaalet om Tilvejebringelsen af et botanisk eller særligt et plantefysiologisk Laboratorium blev allerede rejst i Sommeren 1880, efter at det Aaret i Forvejen var blevet overdraget Cand. med. R. Pedersen for et Tidsrum af 5 Aar at holde Forelæsninger over Plantefysiologi, saaledes som det er fremstillet i Aarbogen 1879 — 80 S. 621—28. Ministeriet modtog nemlig et Andragende fra et større Antal af Studerende, som udtalte Ønsket om Oprettelsen af et til Videnskabens nuværende Standpunkt svarende plantefysiologisk Laboratorium. Andragerne erindrede om, at en Del yngre Botanikere allerede i 1871 havde fremsat den samme Begjæring overfor den daværende Komite for den botaniske Haves Flytning. Resultatet heraf blev kun, at et lille fugtigt Værelse i Forbindelse med et Væxthus stilledes til Disposition i det omspurgte Øjemed. Senere blev Pladsen ganske vist udvidet, idet det botaniske Museum udlaante forskellige Lokaler til Laboratorium, som imidlertid lidet egnede sig til Øjemedet. Der erhvervedes ligeledes en Bevilling til Anskaffelse af Apparater; men Savnet af et Laboratorium var bestandig en afgjørende Hindring for, at den plantefysiologiske Videnskab kunde trives. Overfor den Anskuelse, som allerede havde gjort sig gjældende, nemlig at f. Ex. en plantefysiologisk Forsøgsstation ved Landbohøjskolen skulde kunne, i det mindste for en Tid, erstatte et Laboratorium ved Universitetet, maatte Andragerne bemærke, at de Opgaver, som en saadan Forsøgsstation vilde faa stillede, udelukkende vare og kun kunde være saadanne, der paa en eller anden Maade havde Interesse for Landbruget. Et rent videnskabeligt Laboratorium kunde selvfølgelig ikke være bundet ved saadanne praktiske Hensyn, omend dets Virksomhed sikkert vilde føre ogsaa et praktisk Udbytte med sig. Formentlig var det rette Tidspunkt for en saadan Anstalts Oprettelse nu kommet ved Ansættelsen af den midlertidige Docent i Plantefysiologi, og Andragerne ønskede derfor, at Sagen i den nærmeste Fremtid maatte blive ordnet paa en tilfredsstillende Maade.

Ministeriet begjærede derefter under 19. Juli Konsistoriums Ytringer over Andragendet samt med Hensyn til de eventuelle Omkostninger ved Opførelsen og Indretningen af Laboratoriet. Umiddelbart efter indgav daværende Docent Dr. phil. Warming en Skrivelse til Konsistorium til Støtte for de Studerendes Andragende. Docent Warming udtalte, at han ogsaa vilde sætte megen Pris paa Opførelsen af en Bygning til plantefysiologisk Laboratorium, blandt andet af den Grund, at der da let vilde kunne blive foretaget en Udvidelse af det til Anatomi bestemte Lokale, som var meget nødvendig. Det Værelse, som i Museet var bestemt til Undervisning i Planteanatomi, var nemlig nu allerede utilstrækkeligt. Antallet af de Studerende, som benyttede det, var i stadig Stigning og var allerede saa stort, at de ikke kunde arbejde bekvemt, og Undervisningen for dem, der kun gjorde et mere elementært Studium af Planteanatomen, havde derfor

maattet henlægges til to Dage i Ugen. Det var ikke muligt for de videre gaaende Studerende at benytte Lokalet til de Tider, da den elementære Undervisning meddeltes; i alt Fald kunde det kun ske undtagelsesvis, og dette kunde være en ikke ringe Ulempe for dem. Det var heller ikke heldigt, at de maatte stille deres Instrumenter og andre Apparater til Disposition for Begyndere. Hertil kom, at der fra den »farmaceutiske Medhjælperforening« var omdelt et trykt Forslag til en forbedret Uddannelse af Farmaceuter. Heri opstilledes det Forslag, at den farmaceutiske Examen skulde udvides blandt andet ved en »Prøve i anvendt Botanik, nemlig en ved Mikroskopets Hjælp foretagen Bestemmelse og Beskrivelse af en officiel Drogue og dennes Bygning.« Skulde dette Forslag blive realiseret, maatte der aarlig undervises 40—50 farmaceutiske Studerende i Anatomi, og det var klart, at det kunde der med det nuværende Lokale aldeles ikke være Tale om. Men selv om det ikke gennemførtes, viste det, at der blandt Farmaceuterne var Trang til Undervisning i den nævnte Retning, saaledes at det kunde forudses, at Tallet af dem, der søgte Undervisningen, aarlig vilde voxe. Det skulde iøvrigt kun antydes, i hvor nær Forbindelse Brugen af Mikroskopet og Kjendskabet til Planteanatomi stod med det fremkomne Lovforslag om Kontrol med Levnedsmidler. De Ulemper, der allerede nu vare til Stede ved Lokalet og som forøgedes ved, at der kun var et Rum til Anatomi (eller Mikroskopi, for at bruge et mere omfattende Udtryk), vilde aabenbart voxe stærkt i de nærmeste Aar. Men de vilde ganske kunde afhjælpes, naar der i et vordende plantefysiologisk Laboratorium indrettedes Lokaler, som særlig bestemtes til Brug for den elementære »Masseundervisning« i Mikroskopi. Hvorvidt ogsaa de for videre gaaende Studerende bestemte Rum burde henlægges til den samme Bygning, kunde altid tages under Overvejelse.

Professor botanices Didrichsen var imidlertid af Konsistorium bleven anmodet om at erklære sig over Sagen, og han tilskrev derfor under 24. Juli Docenterne Warming og R. Pedersen for at begjære deres Ytringer over, hvilke Fordringer der maatte stilles til den eventuelle nye Bygning.

Docent Warmings fra Udlandet afsendte Svarskrivelse af 12. August angik de Fordringer, som fra Planteanatomiens Side burde stilles til Plads og Indretning i et nyt anatomisk og fysiologisk Laboratorium. I denne Henseende bemærkede han følgende:

»Som mere almindelige Fordringer maatte fremhæves, at Vinduerne helst skulde vende mod Nord; til Nød kunde de vende mod Vest og Øst, men det var forbundet med forskjellige Ulemper at have dem beliggende saaledes, at direkte Sollys kunde træde ind. Dernæst maatte Lokalerne helst være beliggende i øverste Etage, og Vinduerne maatte ikke være højt over Gulvet, for at man med Lethed kunde rette Mikroskop-Spejlet mod den lavere Del af Himlen, der i Regelen gav det bedste Lys. Da det kom an paa Vinduesplads, burde Pillerne mellem Vinduerne ikke være bredere end c. $5/4$ — $6/4$ Alen, medens Vinduerne selv kunde have en Bredde af c. $7/4$ Alen, eller omtrent som i det botaniske Museum.

Af Værelser burde der være følgende:

1. Et Værelse til Undervisning i den elementære Planteanatomi, altsaa især beregnet paa Farmaceuter, Kemikere, Medicinere og andre, som ikke gik stort ud over det Elementære. Det var selvfølgelig ikke let at sige, hvor mange Studerende man aarlig kunde paaregne; Tallet havde hidtil været omtrent 10.

men var i stadig Stigning. Dersom man satte 20 som et rimeligt Tal, hvilket en Docent ved Hjælp af en eller to Assistenten kunde undervise paa en Gang, og som muligvis ogsaa vilde være til Stede paa en Gang, vilde Fordringerne til Værelsets Størrelse blive omtrent følgende: Der maatte anbringes fortløbende Borde langs med Vinduerne, og der maatte beregnes Plads til højst to Studerende ved hvert Vindue; ud for Pillerne maatte anbringes nogle ikke dybe Skabe, i hvilke deres Mikroskoper m. m. kunde finde Plads. Hvis der kunde skaffes 10 Vinduer, behøvede Værelsets Dybde ikke at være mere end c. 5 Alen; men da dette næppe vilde være muligt, maatte Værelset være saa meget dybere, at et andet Geled af Borde kunde opstilles, ved hvilke de, som ingen Vinduesplads kunde faa, kunde tage Plads, og der maatte for dem være Skabe langs Bagvæggen, saa at Værelset ialt behøvede en Dybde af 9—10 Alen. Dernæst burde der ogsaa være Plads til et Par Borde, paa hvilke Kulturer af Alger, Svampe og andre Planter kunde finde Plads under stærkt og spredt Lys; maaske burde der ogsaa være lignende Plads udenfor et Par af Vinduerne. Ved Mikroskopbordene skulde anbringes Gas- og Vandhaner, af de første helst 1 ved hver Plads. Der maatte endvidere være Vægplads til 1 eller 2 sorte Tavler til at tegne paa, og til Ophængning af Forelæsningsstavler.

2. Til det beskrevne Værelse burde høre et mindre, som kun behøvede 1 Vindue og Plads til et Par større Skabe, som kunde tjene til Opbevaring af Kemikalier og af Plantedele, tørrede eller konserverede i Spiritus, der benyttedes ved Undervisningen, altsaa f. Ex. en Del Droguer. Ligeledes kunde Forelæsningsstavlerne opbevares her. I samme Værelse kunde maaske ogsaa anbringes et Stinkskab, indrettet som de sædvanlige i de kemiske Laboratorier; et saadant var i hvert Fald nødvendigt.

3. Et Docentværelse af passende Størrelse, omtrent som Nr. 13 i Museet, men dog helst med bedre Lysforhold, og

4. Et Værelse for en eventuel Assistent. Det vilde for en Del afhænge af det anatomisk-fysiologiske Laboratoriums Beliggenhed, hvorledes dette sidste Værelse blev at indrette, og det behøvede vistnok ikke at være saa stort, naar Laboratoriet anbragtes tæt ved Museet ud mod Gothersgade, som naar det henlagdes ved Sølgade.

Til den nye Bygning burde vistnok ogsaa henlægges de for videre gaaende Studerende bestemte Rum, dels fordi det nuværende dertil bestemte Lokale i Museet i Længden ikke vilde være tilstrækkeligt, dels fordi der paa anden Maade kunde blive Brug for dette. Der burde da anbringes i Laboratoriet:

5. Et stort Værelse for videre gaaende Studerende, hvis Tal man vel kunde sætte til 10, fordi det maatte erindres, at hver enkelt Studerende vilde benytte Lokalet gennem flere, maaske 6—8 Halvaar, medens de, der vilde benytte det under 1. omtalte Værelse, i Regelen kun studerede 1—2 Halvaar. Værelset maatte være indrettet omtrent som det under 1. omtalte, dog at alle Studerende maatte have Vinduesplads. Men tillige maatte der være langt mere Plads til Opstilling af Plantedekulturer, altsaa til Borde midt i Værelset, og helst tillige en Balkon udenfor et af Vinduerne, der kunde benyttes paa lignende Maade. Da det bedste Lys var det, der havdes i en Afstand af $2-2\frac{1}{2}$ Alen fra Vinduet, skulde Bordene være løse, saaledes at den Studerende, om han ønskede det, kunde rykke sit Bord ud.

Det foran under 2. beskrevne Værelse kunde være fælles for begge Af-

delinger af Studerende, men maatte gjøres noget større, naar det videregaaende Studium ogsaa henlagdes til det nye Laboratorium.

6. Eventuelt maatte der i Forbindelse med Værelset Nr. 5 staa et Arbejdsværelse for Docenten, fordi det ikke turde antages, at den, der var Docent for Deltagerne i den elementære Undervisning, altid tillige vilde være Docent for de videre gaaende Studerende, eller være den, fra hvem disse særlig vilde hente Raad og Vejledning. I saa Henseende maatte Opmærksomheden henledes paa Studiet af Kryptogamerne, der havde antaget et saa stort Omfang, og som netop særlig var Gjenstand for flere yngre Videnskabsmænds Studier. Muligvis vilde man endog i Fremtiden faa en særlig Docent for de lavere Planter. Af Hensyn til slige Eventualiteter vilde det vel endog være rigtigt at anbringe endnu flere Arbejdsværelser.

Docent Warming sluttede med at gjøre opmærksom paa, at hvis den midterste Del af Bygningens Tag forsynedes med Glasvinduer, kunde Fysiologerne her faa et fortrinligt Rum til Plantekulturer.

Docent R. Pedersen, der ligesom Docent Warming paa denne Tid opholdt sig i Udlandet, besvarede den fra Professor Didrichsen stillede Opfordring med først at fremsende Plantegninger af de plantefysiologiske Laboratorier i Leipzig og Göttingen, og senere med en Skrivelse, dateret 2. September, hvori han for sit Fags Vedkommende bemærkede Følgende:

En Del af de Lokaler, der maatte findes i et plantefysiologisk Institut, skulde have en særlig Indretning af Hensyn til det Slags Arbejder, som deri skulde udføres. Disse Lokaler vare i det hele følgende:

A. Lokaler med særlig Indretning, som kunde henføres under 4 Grupper, nemlig: a) Rum til fysiske Undersøgelser, b) Rum til kemiske Undersøgelser, c) Rum til mikroskopiske Undersøgelser og d) Rum til Plantekulturer.

Om de enkelte af disse Grupper var at bemærke:

ad a. Til denne Gruppe krævedes: 1) Et Værelse til Forsøg med Lys og Mørke, et »Mørkekammer«. Vinduerne heri maatte kunne lukkes med Skodder, og i det mindste et Vindue maatte vende mod Syd og indrettes saaledes, at en Heliostat kunde opstilles og det indkridtede Lys spredes ved Hjælp af en Prisme. Ligeledes maatte man være i Stand til at lade det Lys, der faldt ind i Værelset, først passere gennem farvede Vædske. Alt i dette Værelse maatte males sort. Størrelsen af det kunde være som i Leipziger-Laboratoriet. 2) Et Varmekammer, bestemt til Forsøg ved konstante Temperaturer, f. Ex. Spiringsforsøg. Det maatte vende mod Nord og kun have Vinduer til en Side. Det maatte helst kunne fordunkles for under visse Omstændigheder at kunne udelukke Sollysets Varmestraaler. Størrelsen kunde være som i Leipzig. 3) Et Værelse til fine Maalinger, hvor enhver Reptilie maatte undgaas. Her kunde foretages f. Ex. Maaling af elektriske Strømmes Styrke hos Planter, Maaling af smaa Tilvækter i Længde og Tykkelse, Maaling af Planteorganers (f. Ex. Frøenes) Udvidelse ved Imbition. Ved en Del af disse Undersøgelser foretoges Maalingerne ved Hjælp af Spejlaflæsning og Aftenkikkert eller ved Hjælp af andre ligesaa fine Maaleapparater. Apparaterne opstilledes paa Stensejler, der havde en særlig Fundering for at undgaa Rystelse, og Værelset anbragtes ved Jorden. Det maatte helst vende mod Nord og ikke mod Syd; det maatte være meget lyst, og kunde have samme Størrelse som i Laboratoriet i Göttingen. Det var en meget stor Fejl ved

Laboratoriet i Leipzig, at der manglede et saadant Værelse. 4) Et større, fysisk Experimenterværelse, der ikke skulde være bestemt til nogen enkelt Art af fysiske eller fysisk-fysiologiske Undersøgelser. Det skulde være meget lyst og helst have Lys fra Øst og Syd, og være forsynet med flere store Vinduer og et Par lukkede Altaner, der indrettedes som i Göttingen. Værelset skulde være til almindelig Afbenyttelse for de yngre Studerende, der vilde eftergjøre de lettere fysiologiske Forsøg, som omtaltes i Forelæsningerne eller i Lærebøgerne, og kunde derfor ikke være af smaa Dimensioner, men af en Størrelse i det mindste som det tilsvarende Værelse i Leipzig.

ad b. Rum til kemiske Undersøgelser: 5) Et Værelse til Luftanalyser, der vendte mod Nord, og uden at være Hjørneværelse maatte have godt Lys og en konstant Temperatur. Størrelsen som Varmekamret. 6) En Vejstue. Der skulde være Plads til 3—4 analytiske Vægte, der anbragtes paa smaa Borde, som fastgjordes til Væggen og ikke maatte staa paa Gulvet. Endvidere Plads til et Par andre Vægte til Vejning af større Masser. 7) Et kemisk Arbejdsværelse for yngre Studerende. 8) Et kemisk Arbejdsværelse for Forstanderen. 9) Et kemisk Arbejdsværelse for Assistenten og de Viderekomne. De kemiske Arbejdsværelser 7, 8 og 9 kunde indrettes som almindelige Arbejdsværelser i de kemiske Laboratorier. Alle Slags kemiske Operationer maatte kunne udføres, navnlig kvantitative Analyser af Aske og Jord og Undersøgelser af organiske Stoffer fra Planteriget, og der maatte være Plads til Opstilling af større og komplicerede kemiske Apparater. 10) Et Værelse til Forbrændingsanalyse, Foraskning og fysisk Jordbundsundersøgelse, navnlig Slemning og lignende grovere Arbejder. 11) Et Svovlbrinterum, der som i Göttingen kunde anbringes paa en Altan eller i Kjælderen. 12) Et Skyllerum med en stor Vask og Cementgulv.

Med Hensyn til Størrelsen af de under 7—12 nævnte Rum forbeholdt Docent Pedersen sig en senere Angivelse efter mundtlig Forhandling. Der skulde være Plads til alle de anførte Undersøgelser, men det var ikke nødvendigt at kræve netop det angivne Antal af Værelser; Angivelsen af disse havde kun til Hensigt at fremhæve, hvad der skulde være Plads til. For en stærk Udstykning af Rumene kunde der anføres gode Grunde, og den fandt ogsaa Sted i de nye, af Docenten iagttagne polytekniske Højskoler i Hannover og Dresden; men paa den anden Side kunde ogsaa noget tale for at forene, hvad der lod sig forene, i et stort Rum, saaledes som det var Tilfældet i Laboratorierne i den nye Landbohøjskole i Berlin. Dog maatte det bemærkes, at der i disse Laboratorier altid fandtes Overfaldelys, saa at der blev tilstrækkeligt Lys til enhver Plads i et nok saa stort Værelse.

ad c. Rum til mikroskopiske Undersøgelser: 13) En stor Mikroskopersal, indrettet som i Göttingen eller Leipzig, med Lys fra Nord og store Vinduer. Dette Lokale var nærmest bestemt for Begyndere i Anatomien. 14) En mindre Mikroskopersal, bestemt for Viderekomne i Anatomien og for saadanne, som vilde udfylde den Tid, der levedes fra de fysiologiske Arbejder, med mikroskopiske Undersøgelser, eller som befattede sig med fysiologiske Spørgsmaal, der kun kunde løses ved Mikroskopets Hjælp. Til dette Værelse maatte baade den anatomiske og den fysiologiske Docent have Adgang, da de begge der vilde have Elever.

Da den specielle Indretning af Værelserne 13 og 14 nærmest vedrørte

Planteanatomien, skulde der kun i Almindelighed henvises til Planerne for Laboratorierne i Göttingen og Leipzig. Dog maatte bemærkes, at i Tilfælde af, at den anatomiske Undervisning lagdes andet Steds hen, kunde den store Mikroskopersal (13) undværes, men Salen Nr. 14 vilde ikke kunne undværes selv i et rent plantefysiologisk Laboratorium.

ad d. Rum til Plantekultur: 15) Et Drivhus med et Saltvands- og et Ferskvandsakvarium og Bænke til Potter, indrettet som i Leipzig, dog næppe saaledes, at det vendte mod Nord. 16) Et Drivhus til Vand- og Sandkulturforsøg med Lys fra alle Sider og Indretning til at rulle Bordene med Forsøgsplanterne ud i det Frie. Om den nærmere Indretning kunde henvises til Beskrivelserne af lignende Drivhuse andet Steds. 17) Et lille Rum til Kultur af Forraadelses- og Gjøringsorganismer. 18) Et lille Rum til Svampekulturer. Nr. 17 og 18 maatte fjærnnes fra de andre Lokaler og helst anbringes i Kjælderen. 19) Et Rum med Overfaldelys til visse særlige Kulturer og Forsøg. Det maatte anbringes paa Loftet. 20) En aaben Altan ligesom i Laboratoriet i Göttingen.

B. Lokaler uden særlig Indretning. Hertil hørte:

a. Opbevaringsrum, nemlig: 21) Et Glaskammer til Kar og Apparater af Glas og Porcellæn, Potter o. s. v. 22) Et Magasinkammer og et Værelse til Opbevaring af de større Beholdninger af Kemikalier. 23) Et Samlingsværelse, hvor de til Undervisningen og Forelæsningserne nødvendige Præparater (morfologiske, mikroskopiske, kemiske) kunde opbevares, og ligeledes Tegninger og Apparater til Brug ved Forelæsninger samt Modeller.

b. Arbejdsværelser. Der maatte være nogle mindre, tomme Værelser, som kunde indrettes temporært til Udførelse af et vist Arbejde, naar en eller anden Fagmand ønskede at udføre et saadant ved Institutets Bistand.

c. Forstandernes og Assistenternes Arbejdsværelser. Herom var at bemærke, at den fysiologiske Laboratorieforstander maatte have 1—2 Arbejdsværelser, saaledes indrettede, at han deri kunde arbejde, ogsaa med at læse og skrive.

C. Boliger. Forstanderen for det plantefysiologiske Laboratorium havde samme Krav og Trang til Bolig som Forstanderne for andre Laboratorier, f. Ex. det kemiske og det fysiologiske. Bolig var ogsaa projekteret for de kemiske og fysiske Docenter ved den nye polytekniske Læreanstalt og for Forstanderen for Forsøgsstationen i Kjøbenhavn. Ligeledes burde, mindst 1 Assistent have Bolig paa Institutet, tillige med Laboratoriets Karl, der burde være Mekaniker.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om de nødvendige Apparater forbeholdt Docent R. Pedersen sig paa et senere Stadium af Forhandlingerne at give sin Skrivelse det nødvendige Supplement.

Efter at de tvende botaniske Docenter vare hjemkomne fra Udlandet, saaledes de med Professorerne Didrichsen og Panum til et Møde for at diskutere Spørgsmaalene om den paatænkte Bygnings Beliggenhed og hele Indretning. Umiddelbart efter satte de to sidst nævnte Mænd sig i Forbindelse med Bygningsinspektøren, Etatsraad, Dr. phil. Hansen for at tilvejebringe en foreløbig Plantegning som Grundlag for de videre Forhandlinger, og efter gjentagne Møder og Forhandlinger med Docenterne og med Bygningsinspektøren fremsendte de med

Skrivelse af 13. November 1880 til Konsistorium en Plan for Bygningen, som de, i Enighed med Docenterne Warming og R. Pedersen, anbefalede med følgende Bemærkninger:

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Nødvendigheden, Betimeligheden og Hensigtsmæssigheden af Oprettelsen af et tidssvarende plantefysiologisk Laboratorium turde Underskriverne henvide til de Udtalelser, hvormed de tidligere i en paa givne Anledning til Ministeriet afgiven Betænkning havde anbefalet Plantefysiologiens Indførelse som Studie- og Lærefag ved Universitetet, dels til de Meddelelser, som den ene af dem, nemlig Professor Panum, havde givet i en til Rigsdagen omdelt Afhandling angaaende de naturvidenskabelige og lægevidenskabelige Anstalters Udvikling i Udlandet, da de plantefysiologiske Laboratorier havde været særlig omtalte deri. Det var herefter selvfølgelig, at de i det hele sympatiserede med de foreliggende Andragender og gjerne efter Evne vilde bidrage til at fremme deres Realisation.

Der kunde i Virkeligheden ikke være Tvivl om, at en ny Bygning vilde være aldeles nødvendig, for at Plantefysiologiens og dens Hjælpevidenskab, Planteanatomiens Fordringer kunde fyldestgøres paa en tidssvarende Maade, da man i hvert Fald maatte gaa ud fra, at der ikke kunde blive Tale om — saaledes som det desværre var sket paa flere Steder i Udlandet — at forsøge at skaffe Plads til Laboratorierne ved at indskrænke de for den systematiske Botanik indrettede Lokaler paa en utilbørlig og med den oprindelige Plan stridende Maade. Dertil kom, at enhver Tanke om eventuelt ved en Tilbygning til eller Forhøjelse af den forhaanden værende Museumsbygning at tilvejebringe Lokaler til et Laboratorium formentlig allerede var fuldstændig udelukket ved denne Bygningens hele arkitektoniske Indretning.

Professorerne Panum og Didrichsen havde først tænkt sig, at den nye Bygning burde opføres i den botaniske Have i Flugt med Museumsbygningen, imellem den og Farimagsgade, men saa nær ved Museet, som det kunde ske uden Skade for Lyset i begge Bygninger. Denne Beliggenhed syntes at anbefale sig, dels fordi det af mange Grunde var ønskeligt, at Samkvemmet imellem de to Bygninger med Hensyn til den fælles Benyttelse af deres Indhold lettedes saa meget som muligt, og dels fordi Bygningen ved denne Beliggenhed fik en Hovedfront imod Nord, saaledes som det maatte ønskes for de Lokaler, der skulde benyttes til Mikroskopi. Ved en nærmere Undersøgelse af Terrænforholdene havde det imidlertid vist sig, at denne Beliggenhed næppe vilde kunne tilraades, fordi da i det mindste en Del af Bygningen vilde komme til at staa paa det ved Opfyldning af den tidligere Voldgrav tilvejebragte Parti, og da den Pilotering af Grunden, som i saa Fald vilde blive nødvendig, i en meget væsentlig Grad vilde forhøje Omkostningerne, efter Bygningsinspektørens foreløbige Skjøn maaske med henved 40000 Kr. Tanken om at benytte det Hjørne af Haven, som paa den ene Side vendte mod Gothersgades Forlængelse, paa den anden Side mod Farimagsgade, maatte formentlig være udelukket, fordi man efter Forlydende eventuelt havde reserveret dette Parti med Hensyn til Opførelsen af en Bygning for den polytekniske Lærestalt. Den østlige Del af Haven ud til Voldgade egnede sig ikke til Opførelsen af et plantefysiologisk Laboratorium, allerede fordi dets Fronter herved vilde komme til at ligge mod Ost og Vest, medens det, som

siden nærmere skulde omtales, navnlig af Hensyn til de mikroskopiske Arbejder var vigtigt, at en af Bygningens Hovedfronter kom til at vende saa vidt muligt mod Nord. I den nordlige Del af Haven fandtes slet intet til den paa-tænkte Bygning passende Terræn. Bygningens Plads syntes da næsten med Nødvendighed at maatte henvises til det i den medfulgte Situationsplan betegnede Sted imellem Museumsbygningen og det store Drivhus.

Et meget vigtigt foreløbigt Spørgsmaal, som maatte afgjøres, forinden man gik nærmere ind paa Udarbejdelsen af en Bygningsplan, maatte være det, om der i den nye Bygning burde indrettes et Auditorium for et større Antal af Tilhørere. At et saadant maatte indrettes, havde Docenterne Warming og R. Pedersen i deres Betænkninger over Sagen stiltiende forudsat som selvfølgelig. Det behøvedes allerede af den Grund, at de Apparater og Materialier, som vare nødvendige for Forelæsningerne, ikke kunde transporteres fra den ene Bygning til den anden. Men hertil kom endnu den Omstændighed, at det Auditorium, som var indrettet i Museumsbygningen, paa Grund af den oprindelige Bygningsplans Reduktion var blevet mindre, end det undertiden kunde ønskes, og mindre heldigt for experimentelle Forelæsninger over Plantefysiologi. Det til Laboratoriet hørende Auditorium burde formentlig beregnes for omtrent 100 Tilhørere og gaa igjennem to Etager (med Overlys og Vinduer paa den ene Side foroven), og Rummet under de skraat opad stigende Bænke burde benyttes til Garderobe for Tilhørerne. Den nærmere Indretning af et saadant Auditorium vilde nogenledes fremgaa af den medfulgte Plantegning.

Det næste Spørgsmaal, om hvilket man maatte søge at komme til Klarhed og Enighed, var det, hvor store og hvor mange Lokaler der maatte behøves til Planteanatomien eller til mikroskopiske Øvelser og Undersøgelser. Naar saa vel Docenten i Planteanatomien som Docenten i Plantefysiologi havde forlangt Lokaler til Mikroskopi, saa var Meningens dermed kun den, at disse Lokaler nødvendigvis maatte være til Stede i en tilstrækkelig Udstrækning, men ingenlunde, at der af disse Lokaler skulde være nogle særlige for det ene og andre for det andet Fag. I alle plantefysiologiske Laboratorier havde man først og fremmest netop været betænkt paa at drage Omsorg for Lokaler til mikroskopiske Undersøgelser. Den mikroskopiske Planteanatomien havde ganske vist en ikke uvæsentlig selvstændig Betydning navnlig i praktisk og teknisk Henseende; men den havde ogsaa en meget væsentlig Betydning som Hjælpevidenskab for Plantefysiologien, og den Botaniker, som med rent videnskabelige Formaal for Øje fortrinsvis benyttede Mikroskopet ved sine Undersøgelser, havde ved sine med Hensyn til Metoden som planteanatomiske betegnede Undersøgelser dog i Regelen ogsaa eller endog fortrinsvis plantefysiologiske Spørgsmaal for Øje, saaledes at der ikke kunde være Tale om praktisk at skjelne mellem planteanatomisk og plantefysiologisk Mikroskopi. Men Mikroskopets Anvendelse til planteanatomiske og plantefysiologiske Undersøgelser stillede saa store Fordringer til Vedkommende, at den, som fortrinsvis benyttede dette Hjælpemiddel, i Regelen hverken havde Tid eller Lejlighed eller Evne til i noget større Omfang ogsaa at anvende andre fysikalske og kemiske Undersøgelsesmetoder med de for dem nødvendige særlige Apparater og Hjælpemidler. Naar derfor Planteanatomien, saaledes som her, var repræsenteret ved en Docent, saa blev det væsentlig ham, som kom til at benytte de for mikroskopiske Undersøgelser og for hele Undervisningen i

Mikroskopi bestemte Lokaler, medens Plantefysiologen i denne Henseende kun trængte til fornøden Lejlighed til selv, i sit eget Arbejdsværelse, at kunne foretage mikroskopiske Undersøgelser.

Med Hensyn til, at Docenten i Planteanatomi maatte forestaa de mikroskopiske Øvelser for Begyndere og lede de Viderekomnes mikroskopiske Arbejder uden Hensyn til, om disse angik anatomiske eller fysiologiske Spørgsmaal, var der i Planen paa 1ste Sal projekteret de dertil fornødne Lokaler i fuldkommen Overensstemmelse med Dr. Warmings Ønsker og i væsentlig Overensstemmelse med hans foreløbige Udtalelser i Skrivelsen af 12te August. Nærmest til Afbenyttelse for ham vilde da komme til at staa:

den store Mikroskopersal for Begyndere; de to mindre Mikroskopersale for Viderekomne, et Arbejdsværelse for Docenten i Planteanatomi imellem de to mindre Mikroskopersale; et Arbejdsværelse for Docentens Assistent; et mindre Værelse til Opbevaring af Materialier, som vedkom den mikroskopiske Undervisning (navnlig tørrede og i Spiritus opbevarede Plantedele og Droguer tillige med Tegninger). Dette Værelse maatte ogsaa i Overensstemmelse med Docent Warmings Begjæring forsynes med et Stinkskab, da der ved Præparationen ofte udvikledes Dampe, som ikke turde udvikles i de Rum, hvor Mikroskoperne fandtes; tre smaa Arbejdsværelser til mikroskopiske Specialundersøgelser for Viderekomne.

De Altaner, der vare anbragte ved Enderne af 1ste Sals Etage, havde begge Docenter betegnet som i høj Grad ønskelige. Det trængte ikke til nogen nærmere Forklaring, at alle de for Mikroskopian bestemte Lokaler af Hensyn til Lysforholdene vare anbragte paa 1ste Sal og saavidt muligt med Vinduer mod Nord.

De Lokaler, som man i Overensstemmelse med Docent R. Pedersen maatte betragte som nødvendige for de fysikalske og kemiske Undersøgelser, der behøvedes ved plantefysiologiske Arbejder, vare efter Samraad med Docenten og Arkitekten for største Delen anbragte i Stuen og Kjælderetagen, saaledes som det vilde fremgaa af Planerne.

Saa vel det som »Mørkekammer« betegnede mindre Rum til Forsøg over Lysets Indvirkning paa Plantelivet, som »Varmekamret« til Forsøg med konstante Temperaturer, det til fine fysikalske Maalingsforsøg bestemte Værelse, og det større fysikalske Experimenterværelse havde man ubetinget ment at burde optage i Planen, da hvert af disse Lokaler burde være indrettet med særlige Hensyn og stadigt maatte staa til Raadighed. De vare efter omhyggelig Overvejelse af alle de Forhold, til hvilke der maatte tages Hensyn ved deres Indretning, med velberaad Hu netop anbragte der, hvor de fandtes paa Planen, saaledes at en Omflytning af disse Lokaler ikke let vilde kunne ske uden Skade for Formaalene. Hvad de til kemiske Undersøgelser fornødne Lokaler angik, var det klart, at hverken et særligt Værelse til Luftanalyse eller et Vægtværelse for fine og grove Vægte burde savnes. Derimod vare Underskriverne af den Mening, som ogsaa Docent Pedersen under Forhandlingerne havde erklæret sig enig i, at det vilde være hensigtsmæssigt at indskrænke de øvrige i hans Skrivelse specielt til kemiske Brug begjærte Lokaler, saaledes som det var sket i Planen, nemlig til et kemisk Arbejdsværelse i Stueetagen og et andet saadant lige derunder i Kjæl-

deren, begge af Middelstørrelse, samt i Forbindelse med det sidst nævnte et Kammer til Glas og Kemikalier.

Af de af Docent Pedersen foreslaaede Rum til Plante-kulturer havde man kun ment at burde optage det til Kultur af Forraadnings- og Gjæringsorganismer bestemte lille Rum og de allerede ovenfor omtalte i 1ste Sals Etage indrettede Altaner, idet man forment, at det foreslaaede Drivhus med et Saltvands- og Ferskvandsakvarium saavel som det til Vand- og Landkulturer bestemte Drivhus tillige med de omtalte Rum til visse særlige Kulturer og Forsøg dels let vilde kunne indrettes i det allerede tilstedeværende Forsøgs- og Formeringshus, dels ogsaa, som det under Forhandlingerne var indrømmet af Docenten, kunde anses for mindre nødvendige i et plantefysiologisk Laboratorium end i en væsentlig med Hensyn til Agrikulturen oprettet og indrettet fysiologisk Forsøgsstation.

Blandt de i Laboratoriet ønskelige eller nødvendige Lokaler havde Docent Pedersen glemt at nævne et Værksted, hvori den ved Laboratoriet ansatte Karl maatte have Lejlighed til at udføre noget Snedkerarbejde og andet mekanisk Haandgjerningsarbejde, hvis Udførelse jævnlig behøvedes, og hvorved der tillige vilde opnaas en væsentlig Besparelse af Tid og Penge. Til et saadant Værksted, samt til Brændsels- og Magasinrum, Pissoir og Kloset, var der i Planen anvist Plads i Kjælderetagen.

Foruden alle disse forskellige Lokaler burde der for Docenten i Plante-fysiologi ligesom for Docenten i Planteanatomi indrettes et særligt Arbejdsværelse, og dette burde naturligvis have sin Plads i Stueetagen, i Nærheden af de vigtigste for Plante-fysiologien bestemte Lokaler. Men der burde formentlig ogsaa for Plante-fysiologien ligesom for Planteanatomen findes et noget større og to mindre Arbejdsværelser til fysiologiske Specialundersøgelser for Viderekomne, blandt hvilke det større Værelse nærmest skulde være bestemt for en Assistent hos Docenten i Plante-fysiologi, da det maatte antages, at en saadan Ansættelse vilde blive nødvendig, saafremt Laboratoriet blev benyttet saaledes, som det ønskedes og forventedes. Disse Arbejdsværelser for de Viderekomnes fysiologiske Specialundersøgelser vare i Planen anbragte paa 1ste Sal.

Endelig havde man endnu ment i Planen at burde optage en Familiebolig, nærmest for Docenten i Plante-fysiologi, og en Bolig for en Karl. Det maatte nemlig erkjendes, at det for et plantefysiologisk Laboratorium havde en lignende stor Betydning, som for andre beslægtede naturvidenskabelige Instituters hele Virksomhed, at den vedkommende Docent boede paa Stedet, da mange Arbejder udkrævede et saa hyppigt Tilsyn endogsaa om Natten, at de i Regelen ikke vilde kunne foretages, naar Docenten ikke havde Bolig i Laboratoriet. Selv om en yngre Mand, som var begejstret for sin Videnskab og som med den fornødne Energi forbandt en stærk Helbred, en Tid lang vilde være i Stand til at bestyre et plantefysiologisk Laboratorium uden at have Bolig i samme, var det klart, at dette vilde være umuligt for en ældre Forstander. Derfor havde man ogsaa ved de i Udlandet oprettede plantefysiologiske saavel som i de øvrige fysiologiske Laboratorier lagt meget stor Vægt paa, at der i Anstalten indrettedes en Bolig for Forstanderen. Man havde ogsaa ment at burde gaa ind paa, at der ved Anstalten indrettedes en Bolig for Karlen ved Laboratoriet, da hans Nærværelse jævnlig vilde være nødvendig til enhver Tid af Døgnen, og da han, som

allerede antydet, ogsaa burde kunne benyttes til at udføre adskilligt Haandværksarbejde, som maatte udføres paa Stedet, selv om man ikke turde vente at finde en egentlig Mekaniker, der maatte være villig til at paatage sig denne Stilling. Man havde tænkt sig, at han helst maatte være ugift, og den for ham projekterede Bolig var i Planen afsat under denne Forudsætning.

De Omkostninger, som Opførelsen af den omhandlede nye Bygning vilde medføre, vilde ifølge Bygningsinspektørens Overslag beløbe sig til omtrent 93010 Kr.

Med Hensyn til Lokalernes Møblering med Borde, Skabe, Siddepladser og andre Mobilier, deres Forsyning med Gas og Vand samt Opvarmningen, havde man i Tilslutning til Docenterne Pedersen og Warming nærmest rettet sig efter den Maade, hvorpaa de tilsvarende Lokaler vare monterede i det nylig i Göttingen indrettede plantefysiologiske Laboratorium. Paa Grundlag af den tilvejebragte Fortegnelse over den for de enkelte Lokaler nødvendige Montering og Indretning havde Bygningsinspektøren leveret et Overslag, hvorefter den direkte Udgift beløb sig til c. 14528 Kr., foruden Beløbet til uforudselige Udgifter, Tegninger, Tilsyn, Konduktørløn m. m., som ansloges til 9122 Kr. Herefter vilde den hele Udgift til Bygningen og dens Montering andrage c. 116660 Kroner, idet heri endnu var indbefattet det Beløb af c. 4000 Kr. en Gang for alle, som maatte anslaaes til Laboratoriets Forsyning med videnskabelige Instrumenter og Apparater.

Det var herved forudsat, at Anstalten maatte udstyres med et saadant aarligt Budget, at deraf efterhaanden kunde anskaffes saadanne nye Instrumenter og Apparater, som bleve nødvendige ved Videnskabens Fremskridt og ved Gjennemførelsen af Arbejderne og Undersøgelserne paa Anstalten. Den aarlige Konto til dette Øjemed, altsaa til videnskabelige Instrumenter og Apparater og til Arbejder, derunder indbefattet Anskaffelsen af Kemikalier og andre Materialier, burde formentlig ikke anslaaes til mindre end 1200 Kr. om Aaret.

Hertil kom imidlertid endnu Udgifterne til Gas, Vand, Opvarmning, Rengjøring, Opvartning og Assistance. De fire først nævnte Udgiftsposter vilde antagelig medføre en aarlig Udgift af c. 1200 Kr. Hertil kom endnu Løn for en Karl, der tillige skulde kunne udføre en Del Haandværksarbejde. Denne Mand burde da omtrent lønnes ligesom den tilsvarende Medhjælper ved Universitetets fysiologiske Laboratorium, nemlig med 800 Kr. om Aaret. Endelig formentes Lønnen for hver af de to Assistentter (en planteanatomisk og en plantefysiologisk), som vare eller i en nær Fremtid formodedes at ville blive nødvendige, i Lighed med Lønnen for den ved det plantefysiologiske Laboratorium ansatte Assistent, at kunne fastsættes til 500 Kr. aarlig, tilsammen altsaa 1000 Kr. for de to Assistentter. Den samlede aarlige Udgift, som det nye plantefysiologiske Laboratorium vilde medføre, kunde herefter anslaaes til c. 4200 Kroner.

Professorerne Didrichsen og Panum bemærkede til Slutning, at de, idet de efter bedste Evne og saa hurtigt som muligt havde søgt at udføre det dem paa lagte Hverv, paa den ene Side havde udelukket enhver Luxus og Alt, hvad der efter deres Mening uden væsentlig Skade kunde undværes, men paa den anden Side, uden at lade sig afskrække af pekuniære Hensyn, havde medtaget Alt, hvad der efter deres Mening burde medtages og maatte medtages, for at den paatænkte Anstalt i en overskuelig Fremtid og paa en for Universitetet værdig Maade kunde svare til sin Bestemmelse.

Efter Modtagelsen af den her anførte Betænkning oversendte Konsistorium under 15. November Sagen med tilhørende Planer til det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultets Erklæring. Under 11. December afgav Fakultetet sit Svar, der gik ud paa Følgende:

Fakultetet maatte i Principet med Glæde hilse enhver Bestræbelse, hvis Formaal var en Forbedring eller Udvidelse af Universitetets videnskabelige Apparat; men det maatte paa den anden Side i det specielt foreliggende Tilfælde nøje overveje, om den paatænkte Foranstaltning netop angik saadanne Omraader, hvor der var en anerkjendt Trang til Udvidelse og Forbedring til Stede, eller om den kun tilsigtede en Forøgelse af det videnskabelige Apparat i en ny Retning, som det vel kunde være ønskeligt i Fremtiden at faa fyldigt repræsenteret, men hvis Gjennemførelse dog maatte staa tilbage for andre mere berettigede Krav.

Naar der nu ved det fremkomne Forslag tilsigtedes oprettet et fuldstændigt plantefysiologisk Laboratorium med rent videnskabeligt Formaal, i alle Henseender svarende til Videnskabens nuværende Standpunkt og udstyret med alle fornødne fysiske og kemiske Apparater, saa maatte Fakultetet erklære, at det ikke kunde se Betimeligheden og Nødvendigheden af en saadan omfattende Foranstaltning, saalænge det ikke tydeligt fremgik af de faktiske Forhold, at der var den fornødne Trang til et saadant nyt Laboratorium tilstede, og Sandsynlighed for, at det vilde give et videnskabeligt Udbytte, som kunde svare til de meget betydelige Udgifter, dets Oprettelse vilde medføre, eller saalænge det kunde være uvist, om Forslaget muligt kun var Udtrykket for et Ønske om at faa en ny ved forskellige af Udlandets store Universiteter dyrket Retning repræsenteret ved vort Universitet.

Selv om man gik ud fra, at den Interesse, som de plantefysiologiske Foredrag her i Landet havde vakt for Faget, havde en dybere Grund end blot Sagens Nyhed, saa vilde dog Oprettelsen af et større Laboratorium, som væsentligt var beregnet paa den praktiske Uddannelse af Plantefysiologer, derved endnu ikke være tilstrækkelig motiveret. Den Trang, som Docenten i sine Foredrags Interesse vilde have til videnskabeligt Arbejde i experimental Retning, turde vel anses for fuldt afhjulpen ved Bevillingen til Anskaffelse af Instrumenter og Arbejdsmateriel og Anvisning af det mindre Arbejdslokale for Docenten, ligesom det vel heller ikke kunde være forbundet med uovervindelige Vanskeligheder ogsaa i mindre Lokaler at give saadan praktisk Undervisning, hvortil nogle af Tilhørerne kunde føle Trang. Fakultetet henviste til, at det fremgik saavel af vort Universitets som af Videnskabens Historie i Almindelighed, at hvor den rette Trang til videnskabelig Virksomhed var tilstede, kunde vigtige Resultater opnaaes ved smaa Midler. Hvad der var fremkommet i Sagen, talte formentlig aldeles ikke for Opførelsen af et plantefysiologisk Laboratorium i det Omfang, som foresloges, og selv Docenten i Planteanatomi, som stod Faget nærmest, havde kun anbefalet Opførelsen, fordi der da vilde kunne skaffes bedre Plads for planteanatomiske Øvelser.

Fakultetet maatte endvidere stærkt betone, at der var andre Retninger, i hvilke der var en stærk og ved lang Tids Erfaring tilfulde bevist Trang til Udvidelse af alt bestaaende videnskabelige Apparater, der benyttedes af de Studerende i langt videre Omfang, end det vistnok kunde ventes at blive Tilfældet ved et plantefysiologisk Laboratorium. Dette gjaldt saaledes om det mineralogiske

Museum og om den til Universitetet ved Lærerpersonele og videnskabelige Samlinger meget nøje knyttede polytekniske Lærestalt, hvor den omfangsrige Undervisning i høj Grad led ved Mangel af et passende Lokale, og Fakultetet vilde betragte det som urigtigt at anvende et større Beløb af Universitetets eller andre Statsmidler til et nyt videnskabeligt Apparat, hvis Nødvendighed endnu var tvivlsom, saa længe de bestaaende Institutioner stillede uafviselige Krav paa at komme i Betragtning med Hensyn til Nybygninger. Ved saadanne Nybygninger kunde der iøvrigt let tages Hensyn til ogsaa at skaffe nogle Lokaler for plantefysiologiske Arbejder; saadanne kunde let indrettes i en ny Bygning for den polytekniske Lærestalt, og i dennes fysiske og kemiske Laboratorium vilde da alle fornødne Hjælpemidler findes til Arbejderne, uden at det blev nødvendigt for deres Skyld at opføre et særligt Laboratorium.

Fakultetet maatte altsaa bestemt fraraade den foreliggende Plan, saalænge de andre ovennævnte Krav ikke vare tilfredsstillende, og saalænge Foretagendets Nødvendighed ikke var bevist paa en mere fyldestgørende Maade, saa meget mere, som det kunde ventes, at der i en ikke fjærn Fremtid vilde blive opført et lignende Institut med omtrent samme Formaal knyttet til en anden af Landets højere Undervisningsanstalter. Skjønt Fakultetet som Følge af denne Betragtning ikke fandt Anledning til at gaa ind paa Enkelthederne i den af Bygningsinspektøren udarbejdede Plan, maatte det dog udtale, at de projekterede Lokaler, saavel Arbejdslokaler som Auditorium, efter Fakultetets Skjøn led af meget væsentlige Mangler, saa at en fuldstændig Omarbejdelse maatte anses for nødvendig, hvis man skulde beslutte sig til at gennemføre Planen.

Konsistorium paalagde herefter under 17. Januar 1881 de samme Mænd, som tidligere havde behandlet Sagen, nemlig Professorerne Didrichsen og Panum og Docenterne R. Pedersen og Warming samt som ny Tilførdnet Professor Holten at tage den foreliggende Bygningsplan under fornyet Overvejelse. Til denne Kommission indgav Docent R. Pedersen skriftlig sine Bemærkninger til Imødegaaelse af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets Erklæring. Han bemærkede her, med Hensyn til Forslaget om at indrette Lokaler for det plantefysiologiske Studium i den nye polytekniske Lærestalt, at der i almindelige fysiske og kemiske Laboratorier ikke vilde findes de særlige Apparater og Indretninger, som vare nødvendige for Plantefysiologien, at Lokalerne i saadanne Laboratorier ikke havde den for det særlige Øjemed ønskelige Beskaffenhed og Beliggenhed, og at selv om den plantefysiologiske Universitetslærer kunde faa Tilladelse af den polytekniske Lærestalts Direktør til at have en Arbejdsplads i Lærestaltens Laboratorier, saa vilde derved Nødvendigheden af en ny særlig Bygning for den plantefysiologiske Undervisning paa ingen Maade være modbevist. Hvad det gjaldt om, var ikke saa meget at skaffe den plantefysiologiske Lærer et Værksted, hvor han selv kunde arbejde, som at tilvejebringe en Undervisningsanstalt, hvor der vel kunde og burde forskes, men hvor der dog først og fremmest skulde læres. Fakultetets Henvisning til en eventuel Oprettelse af en plantefysiologisk Forsøgsanstalt i Landbrugets Tjeneste ved Landbohøjskolen var i det hele mindre heldig, blandt andet af den Grund, at der ved en saadan Forsøgsanstalt ikke var Spørgsmaal om Undervisning. Iøvrigt var jo nu Oprettelsen af en saadan Forsøgsanstalt opgiven.

Fakultetets Mening, at Oprettelsen af en plantefysiologisk Lærestalt

væsentlig skulde være beregnet paa den praktiske Uddannelse af Plantefysiologer, var urigtig. Man kunde ligesaavel paastaa, at de kemiske Laboratorier væsentligt opretholdtes for at uddanne Kemikere.

Forsaavidt Fakultetet havde udtalt, at Forslaget »muligvis kun var Udtrykket for et Ønske om at faa en ny ved forskellige af Udlandets store Universiteter dyrket Retning repræsenteret ved vort Universitet«, var hertil at bemærke, at Plantefysiologien var ligesaa gammel som de andre Naturvidenskaber, og heller ikke ny her til Lands, da C. G. Rafn allerede i 1796 skrev sin fortrinlige Lærebog i Plantefysiologi, og Professor Schouw i sin Tid flere Gange havde holdt særlige Forelæsninger over Plantefysiologi, ligesom Faget var optaget under Examensfordringerne ved den lægevidenskabelige Forberedelsesexamen i Botanik (i 1843), og dets Betydning for Medicinernes propædeutiske botaniske Undervisning var fremhævet i den af det lægevidenskabelige Fakultet i 1867 udgivne Studieplan. At Videnskaben alligevel i en meget lang Aarrække ikke var bleven foredraget ved Universitetet, hidrørte fra, at den systematiske Botanik og Plantefysiologien efterhaanden havde udviklet sig til saa omfattende Videnskaber, at ingen længere var i Stand til paa fyldestgørende Maade at beherske dem begge.

Endelig maatte Docent Pedersen fremhæve, at Oprettelsen af det foreslaaede Institut kun var et Led i hele den Række af Foranstaltninger, der allerede for flere Aar siden vare paabegyndte for at gøre Plantefysiologien til et selvstændigt Fag ved vort Universitet, hvorom kunde henvises til Universitetets Aarvog for 1878—79 S. 620.

Under 27. Oktober 1882 afgav Kommissionen — af hvilken Docent Warming i Mellemtiden var udtraadt ved sin Kaldelse til en Lærerpost i Stockholm — sin Indstilling til Konsistorium, idet den fremsendte en ny af Bygningsinspektør Etatsraad Herholdt udarbejdet Bygningsplan tillige med de tvende Skrivelser fra Docent Pedersen, hvis Indhold ovenfor er refereret. Til Forklaring af den lange Tid, der var medgaaet til Sagens Behandling, bemærkede Konsistorium Følgende:

Den tidligere fremsendte Plan var udarbejdet efter Forhandling mellem Professorerne Didrichsen og Panum og Docent R. Pedersen samt Docent Warming paa den ene og Bygningsinspektør Etatsraad Hansen paa den anden Side, saaledes at denne, efter at have forelagt to forskellige Planer, der ikke fandtes svarende til Hensigten, fik opgivet, hvilke Forandringer der maatte foretages ved den sidste af de foreslaaede Planer, for at den kunde anbefales, og da der skulde iles med Arbejdet, blev den foran anførte Betænkning af 13. November 1880 affattet overensstemmende med den Plan, man efter de til Bygningsinspektøren stillede Fordringer ventede at modtage fra ham. Da Tegninger og Overslag modtoges, bleve de strax, i Tillid til at de stemmede med Fordringerne, indsendte sammen med Betænkningen til Konsistorium uden nogen nærmere Undersøgelse.

Ved den Undersøgelse, der nu efter Konsistoriums sidste Paalæg var foretaget, havde det vist sig, at Etatsraad Hansen, i Stedet for at rette sig efter de stillede Fordringer, havde udarbejdet en hel ny Plan, og at denne var ubrugelig. Uden at gaa ind paa Detailler skulde det kun nævnes, at Kjælderetagen, hvis Lokaler for en Del vare bestemte til Forsøg, der krævede klart Lys, kun havde ganske smaa Vinduer højt over Gulvet, saa at Rummene vilde blive ganske mørke, og at Auditoriets Belysningsforhold omtrent vare ligesaa slette. Da den Skitse, der havde været tilstillet Etatsraad Hansen, og hvorefter Planen skulde

have været udarbejdet, ikke kunde erholdes igjen, maatte der skaffes en ny Plan tilveje, og som Forholdene vare, foretrak man at oppebie den forestaaende Udnævnelse af en ny Bygningsinspektør for at lade ham udarbejde den nye Plan. Ogsaa af en anden Grund havde Sagen maattet stilles nogen Tid i Bero. Det vestlige Hjørne af den botaniske Have, mellem Gothersgade og Farimagsgade, der i den tidligere Betænkning var nævnt som en fortrinlig Plads for det nye Laboratorium, havde dengang været bestemt til Opførelsen af en ny polyteknisk Lærestalt; men senere havde Ministeriet udtalt sig for, at Lærestalten opførtes paa det reserverede Areal, der laa nordost for botanisk Have paa Hjørnet af Sølgade og Farimagsgade, og Forhandlingerne herom vare først for nylig sluttede med, at Lærestaltens Bestyrelse og Konsistorium havde erklæret sig enige i Benyttelsen af denne Byggeplads.

Den nu fremsendte Plan, som var udarbejdet af den nye Bygningsinspektør, vilde formentlig tilfredsstille de Fordringer, der maatte gjøres, naar der kun foretoges et Par smaa bestemt paapegede Forandringer, som ikke vilde have Indflydelse paa Overslaget. Da der tidligere var gjort tilstrækkelig Rede for, hvilke Lokaler der maatte ønskes i Laboratoriet, skulde Kommissionen indskrænke sig til at skildre, hvorledes Bygningen vilde blive indrettet efter Etatsraad Herholdts Plan.

Som den heldigste Plads for Bygningen betragtede Kommissionen det vestlige Hjørne af botanisk Have, som efter det Bemærkede nu kunde have til Disposition. Hovedfaçaderne bleve da paralelle med Gothersgade, saa at de kom til at vende omtrent mod Syd og Nord. For at undgaa Støj og Reptilier var Bygningen trukket 20 Alen tilbage fra Gaden og lagt i en lignende Afstand fra Farimagsgade. Afstanden fra Museumsbygningen blev ganske vist noget større, end man efter den tidligere Plan havde tænkt sig, men den herved foraarsagede Gene maatte betragtes som betydningsløs i Sammenligning med den store Fordel, at der kunde skaffes direkte Adgang til Bygningen fra Gaden, saa at intet var til Hinder for at holde Forelæsninger om Aftenen, uden at Haven derfor behøvede at være aaben. Grundens Beskaffenhed var ligesaa god det ene Sted som det andet.

Bygningens Kjælderetage, der kom til at ligge henved 2 Alen under Jordoverfladen, var gjort lys derved, at der rundt om de Dele af den, som skulde bruges til videnskabelige Arbejder, var lagt en Udgravning (Lyskasse), som foroven havde en Bredde af $3\frac{1}{2}$ Alen. Vinduerne havde en Højde af $2\frac{1}{2}$ Alen og gik ned til 1 Alen fra Gulvet, saaledes at Rummene, der fik en Højde af $4\frac{1}{2}$ Alen, kunde blive ganske lyse. Naar man havde foretrukket denne Indretning i Stedet for at lade Gulvet i den nederste Etage ligge i Højde med Jordoverfladen, var det alene af Hensyn til Bekostningen, idet Grunden i ethvert Tilfælde maatte føres ned til den faste Undergrund, saa at der sparede 2 Alen i Bygningens Højde.

I Kjælderen fandtes følgende Lokaler: 1. 2 Værelser til kemiske Arbejder, forsynede med Stinkskaab. 2. Et Varmekammer til konstant Temperatur. 3. Et Maalekammer med murede Fundamenter til Apparater uden Berøring med Gulvet. 4. Et mørkt Rum til Svampekulturer. 5. Et Værelse til Luftanalyse. 6. Magasin til Kemikalier og Glas. 7. Et Kammer til Gjæringsforsøg. Disse Lokaler laa alle paa Nordsiden, hvor der ogsaa fandtes 8. Kjøkken og Pige-

kammer til Forstanderens Bolig. Paa den søndre Side fandtes: 9. Værksted. 10. Magasin. 11. Brænderum og 12. Karlens Bolig.

Udenfor det ene Gaardsrum var anbragt et lille Drivhus til Dyrkning af Planter. Det var tidligere paatænkt at anbringe det paa Loftet; men man havde foretrukket den nu foreslaaede Ordning for at undgaa den Fugtighed i Bygningen, som en saadan Indretning nødvendigvis vilde medføre.

I Stueetagen, der havde en Højde af $5\frac{1}{2}$ Alen, fandtes mod Syd: 1. Det optiske Værelse (tidligere benævnt Mørkekammer). 2. Værelse til Opbevaring af Tegninger og Forelæsningsapparater. Mod Nord: 3. Værelse til plantefysiologiske Experimenter. 4. Vejeværelset. 5. Assistentens Værelse og 6. Forstanderens Arbejdsværelse.

Desuden fandtes i en Udbygning mod Syd: 7. Auditoriet til 100 Tilhørere. Det gik igjennem to Etager og havde Bænkene stillede amfitheatralsk omkring Kathedret. Udbygningen gjorde det muligt at lade Belysningen komme fra Siden. 8. Forstanderens Bolig.

Paa 1ste Sal fandtes mod Nord: 1. Arbejdsværelse for Læreren i Planteanatomi. 2. Do. for Viderekomne. 3. Do. for Assistenten. 4. Den store Mikroskopersal. 5. Et andet Arbejdsværelse for Viderekomne. 6. Et lille Auditorium. Mod Syd: 7. Værelse til Specialundersøgelser med Mikroskopet. 8. Magasin for den planteanatomiske Undervisning med Stinkskab. 9. Studiesamling. 10. Magasin- og Reparationsværelse.

Paa 1ste Sal var der udenfor Vinduerne anbragt 3 Altaner til Plantekulturer.

Endelig var at bemærke, at de to Hjørner, der fremkom mellem Udbygningen med Auditoriet og den øvrige Bygning, tænktes anvendte som to Gaardsrum, hvis Grund var udgravet, og som omgaves af en lav Mur.

Ordningen af Lokalerne og deres Størrelse fandt Kommissionen aldeles tilfredsstillende, og den tilføjede, at Dr. Warming havde udtalt sin Tilfredshed med de til den planteanatomiske Undervisning bestemte Lokaler.

Den samlede Udgift til Bygningen var i det medfølgende Overslag anslaaet til 141567 Kr. 85 Ø. og til Inventarium 15169 Kr. 84 Ø., tilsammen 156737 Kr. 69 Ø.

Konsistorium, som under 4. November 1882 fremsendte Kommissionens Betænkning med Bilag, henholdt sig ganske til Udtalelserne i samme, idet det anbefalede Sagens Fremme.

Ministeriet fremsatte derefter i Folketinget i Sessionen 1882—83 et Lovforslag, hvorunder ogsaa Opførelsen af et plantefysiologisk Laboratorium var indbefattet, saaledes at Udgiften hertil, ligesom til de andre samtidigt foreslaaede Byggeforetagender, foresloges afholdt af Statskassen. Motiverne indeholdt en Redegjørelse for de forud gaaede Forhandlinger om Plantefysiologiens Stilling ved Universitetet i det hele og særlig om Bygningsspørgsmaalet, samt en Forklaring af den foreliggende Plan overensstemmende med de modtagne Betænkninger i Sagen. Lovforslaget blev ikke fremmet af Folketinget, og blev derefter i Sessionen 1883—84 af Regeringen forelagt i Landstinget. Ved denne fornyede Forelæggelse var Forslaget med Hensyn til det plantefysiologiske Laboratorium forblevet uforandret.

I den af Landstingets Udvalg under 9. Februar 1884 afgivne Betænkning udtaltes, at der i Udvalget ikke havde været Meningsforskjel om det Ønskelige i

at faa tilvejebragt en hensigtssvarende Bygning for et plantefysiologisk Laboratorium med de fornødne Lokaler for Planteanatomien som Hjælpevidenskab, efter at begge disse Videnskaber vare optagne som Studie- og Lærefag ved Universitetet. Men idet Udvalget saaledes kunde slutte sig til Forslaget om at opføre en selvstændig Bygning til Brug for disse Fag, fremfor at søge at skaffe dem Lokaler i andre Bygninger med beslægtede Formaal, havde man dog haft ikke liden Tvivl, om der ikke i Lovforslaget var forlangt en Del mere, end der var nødvendigt for at fyldestgjøre virkelige Krav. Udvalget var derfor kommet til den Opfattelse, at Formaalet vilde kunne naaes med en lignende Bygning som Museumsbygningen i den botaniske Have, til hvis Opførelse der, foruden Gas- og Vandindlæg, var medgaaet 100000 Kr.; og til den nu foreslaaede Bygning maatte da 125000 Kr., hvoraf 15000 Kr. til Inventarium, formentlig anses for en tilstrækkelig Bevilling. Med denne Nedsættelse af Beløbet, og med den Ændring, at Udgiften blev at afholde af Universitetets Formue, vedtoges Lovforslaget ogsaa i dette Punkt af Landstinget ved 3dje Behandling, men naaede ikke til gjentagen Behandling i Folketinget.

Efter at Sagen havde hvilet i de nærmest følgende Aar, modtog Ministeriet i Marts 1886 fra Professor Warming, der imidlertid var bleven udnævnt til Professor ved Universitetet og Direktør for den botaniske Have, en Anmodning om, at Planen til det plantefysiologiske Laboratorium maatte blive underkastet en fornyet Overvejelse af ham og Docent R. Pedersen i Forening med Bygningsinspektør, Etatsraad Herholdt. Professor Warming ønskede nemlig undersøgt, om man ikke med forholdsvis Lethed skulde kunne udvide det botaniske Museum ved en Tilbygning ud mod Gothersgade, fra hvilken Museet var skilt ved en Afstand af 30 Alen, og derved skaffe Museet et bedre Auditorium end det nuværende, der var yderlig slet, og endvidere et større Rum til det anatomiske Laboratorium, Rum til Dubletsamlinger og en Direktørbolig, hvis Ministeriet vilde gaa ind paa at lade en saadan indrette, samt tillige opnaa nogle andre Udvidelser og Forbedringer, som der allerede nu var Trang til. Skulde en saadan Tilbygning kunne udføres, vilde Bygningen til det plantefysiologiske Laboratorium blive saa meget mindre og kun komme til at omfatte Plantefysiologien.

Ved Skrivelse af 3. April til Konsistorium bifaldt Ministeriet, at Sagen blev gjenoptaget til Overvejelse saaledes, som foreslaaet. Under 8. November 1886 udtalte Professor Warming sig i en Skrivelse til Konsistorium paa følgende Maade.

Docent Petersen havde efter det fornyede Gjennemsyn af Planen erklæret, at han intet Væsentligt havde at ændre ved den ham særlig vedkommende Del af Bygningen. Professor Warming selv maatte derimod foreslaa nogle Ændringer og navnlig en større Tilføjelse til Planen, af hvilken Grund han ansaa det for nødvendigt, at Konsistorium udtalte sig om Sagen, førend den gik videre, ligesom han ogsaa ønskede en Erklæring om, hvorvidt Konsistorium var enig med ham om Nødvendigheden af Bygningens snarlige Opførelse.

De Punkter, som særlig skulle fremdrages, angik:

1. Det botaniske Auditorium. I Planen til den nye Bygning — som Professor Warming foreslog at kalde det botaniske Laboratorium i Modsætning til det botaniske Museum — var optaget et større Auditorium. Tanken var, at dette nærmest skulde benyttes til de plantefysiologiske Forelæsninger; men Professor Warming havde ved tidligere Lejlighed i den i Sagen

nedsatte Kommission fremhævet, at det ogsaa burde kunne benyttes til Forelæsningsningerne for de mange farmaceutiske Studerende. Professor Didrichsen havde derimod bestemt afvist Tanken om at benytte det til sine, specielt for lægevidenskabelige Studerende bestemte, elementære Forelæsninger. Efter de Erfaringer, som vare gjorte i det sidste Aar, særlig i Efteraarshalvaaret, maatte det anses for aldeles nødvendigt, at alle elementære Forelæsninger overflyttedes til Laboratoriebygningen, og at Planen for Auditoriet i denne paany grundigt overvejedes med de nye Erfaringer for Øje. Det nuværende Auditorium i Museumsbygningen havde for det første en uheldig Belysning, da de Studerende sad med Øjnene vendte mod Lyset og saa ud i Haven gennem de Vinduer, der vare paa hver Side af Kathedret. Dette vilde maaske kunne ændres, men næppe uden en Indskrænkning i Tilhørerpladsernes Antal, og disse vare allerede for faa. Auditoriet var nemlig for det andet aldeles utilstrækkeligt, hvad Pladsen angik. Det var kun c. 12 Alen bredt og ligesaa langt og $5\frac{1}{2}$ Alen højt, og Rummet indskrænkedes yderligere ved den amfiteatralsk byggede Tilhørerplads, ved 2 store Skabe og ved en meget tyk, hen over Midten af Loftet gaaende Bjælke, foruden naturligvis af Bænke, Borde og andet Inventar. Efter Fradrag af den Plads, som de større Gjenstande udfyldte, var Rumfanget beregnet til c. 208 Kubikmeter. I Begyndelsen af Efteraarshalvaaret 1886 havde der ifølge Forelæsningslisterne været 110 Tilhørere til de elementære Forelæsninger, og af disse havde i det mindste i en enkelt Time 102 været til Stede paa en Gang, saa at der kun kom c. 2 Kubikmeter Luft paa hvert Individ, og det i et meget slet ventileret Rum, eller med andre Ord en Tiendedel af, hvad der fordredes i et almindeligt, ikke særlig ventileret Reboelsesrum. At 100 Mennesker eller derover ikke uden store Ulemper kunde høre Forelæsninger i et Værelse af de ovenangivne Dimensioner, der ikke var større end en Dagligstue i mangan en privat Bolig, var indlysende, og man havde derfor med Professor Lützens Tilladelse benyttet det ved zoologisk Museum beliggende zoologiske Auditorium. Men det maatte ogsaa være indlysende, hvilken Ulempe det medførte for Undervisningen, og hvilken Tidsspilde for Læreren, naar Tavler, Glas med Præparater i Spiritus osv. osv. flere Gange om Ugen skulde transporteres frem og tilbage mellem botanisk Have og Universitetet.

Da nu den botaniske Examen for Medicinere i Oktober var afsluttet, saa at man kunde vente at være færdig med de 68 Tilhørere, der havde bestaaet Examen, havde Professor Warming anmeldt at ville begynde de nye Forelæsninger i det botaniske Museums Auditorium. Til hans Overraskelse var Auditoriet imidlertid i den første Time lige saa fuldt som forhen, og hans Tilhørerliste opviste atter det kolossale Tal af 109, og muligvis havde nogle endnu ikke indtegnet sig. Han vilde nu forsøge, om det i den kolde Aarstid skulde lade sig gjøre at benytte Auditoriet; men det vilde i hvert Fald være klart, hvor utilstrækkeligt det var. Om Aftenen, naar Gassen var tændt, steg Varmen flere Grader i Løbet af en Forelæsning; Docent Pedersen, der læste om Aftenen, havde derfor altid ført Klage over Lokalet, og da Professor Warming selv var nødt til at holde en Del Forelæsninger om Aftenen for c. 40 Tilhørere, vare Ulemperne derved i høj Grad følelige.

Af Hensyn til de elementære Forelæsninger med deres talrige Tilhørere var et nyt, stort Auditorium paatrængende nødvendigt. Derimod maatte de mere

videnskabelige Forelæsninger vedblivende holdes i Museumsbygningens Auditorium; men dette maatte underkastes nogle Omdannelser og forsynes med bedre Ventilation for at kunne bruges blot til disse Forelæsninger, skjønt de vare mindre talrig besøgte.

2. Studiesamlingen. Afdøde Professor Ørsted havde i sin Tid grundlagt en lille særlig Samling af Præparater m. m., som han benyttede til sine Forelæsninger, og som de Studerende, naar de anmodede derom, ogsaa fik Tilladelse til at benytte. Denne Samling var i det nye Museum bleven opstillet i et Værelse i Kjælderetagen, som var $12\frac{1}{2}$ Alen langt, $7\frac{1}{2}$ Alen bredt og $4\frac{1}{2}$ Alen højt. Den var ordnet her i 12 Skabe langs Væggen og i 3 store Montrer midt paa Gulvet. Samlingen var stadig bleven benyttet til Forelæsningerne for Farmaceuter, og de lægevidenskabelige Studerende havde haft Tilladelse til at benytte den ved deres Examenslæsning. Professor Didrichsen havde ogsaa bestemt modsat sig, at der gaves den Plads i Laboratoriebygningen, fordi han overhovedet ikke vilde have de elementære Forelæsninger flyttede derhen. I Laboratorieplanen var dog opført et Værelse med $9 \times 7\frac{1}{2}$ Alens Gulvflade under Navn af »Studiesamling« med et tilstødende lille Værelse som »Magasin- og Reparationsværelse«. En saadan Forelæsnings- og Studiesamling maatte nødvendig være knyttet til Lokalet for de elementære Forelæsninger, da man til disse ikke burde benytte Museets videnskabelige Samlinger. Saaledes var der ogsaa til det zoologiske Auditorium knyttet en mønsterværdig Studiesamling, som var tilvejebragt af Etatsraad Steenstrup. Den botaniske Studiesamling behøvede ikke at være saa stor og omfattende som den zoologiske, fordi her de levende Planter i Haven spillede en saa vigtig Rolle; men der maatte dog, navnlig for Vinterforelæsningernes Skyld, findes en saadan, og den burde være betydelig større, end den for Øjeblikket var. Hensynet til de mange Studerende, og særlig til den nye Klasse af Studerende, der vilde tage Skoleembedsexamen, og som syntes at ville blive talrig, havde foranlediget, at man nu var i Færd med at overveje Samlingens Ordning og Indretning. I sidste Foraar søgte omtrent 12 Studerende om Tilladelse til at benytte den til deres Studier; i Efteraaret var den derimod bleven benyttet af vistnok alle de 68, der indstillede sig til lægevidenskabelig Forberedelsesexamen, og da der maatte være Tilsyn med de Studerende paa den Tid, Samlingen benyttedes, og da Lokalet var saa lille, maatte de Studerende deles i 3 Hold, som hvert for sig fik Adgang til Samlingen 1 Gang om Ugen i 2 Timer. Nogen Hjælp havde man faaet derved, at et tilstødende, til Docent Pedersen overladt Værelse kunde bruges af de Studerende i Forbindelse med Samlingens eget Lokale. Men selv om man fremtidig helt kunde indlemme dette Værelse og en lille asfalteret Entre i Studiesamlingen, vilde Pladsen til denne dog være uheldig, fordi Værelserne vare lave, mørke og ikke skikede til Ophold for mange Mennesker i længere Tid. Da farmaceutiske Studerende kunde der under de nuværende Forhold umulig gives Adgang til Benyttelse af Studiesamlingen. Naar imidlertid alle elementære Forelæsninger henlægges til Laboratoriebygningen, fulgte heraf med Nødvendighed, at ogsaa Studiesamlingen overflyttedes til denne. Men dermed fulgte endvidere, at der maatte skaffes betydelig mere Plads til den, end der nu var anvist paa Planen. Pladsen maatte være tilstrækkelig, ikke blot for selve Samlingen, men ogsaa til, at der enten i samme Værelse som denne eller i tilstødende Værelser kunde opholde

sig et stort Antal Studerende. Saavidt det kunde ses, vilde denne Ændring dog ikke gjøre Bygningen dyrere, men kun forårsage en Omflytning i Rummenes Beliggenhed og Størrelse; blandt andet fandtes paa Planen et lille Auditorium og et andet lille Værelse ved Siden af, og disse Rum kunde da udgaa og indoptages i Studiesamlingen.

3. Det planteanatomiske Laboratorium, som nu havde Plads i et Værelse i Museet, med et tilstødende Værelse for Docenten eller Assistenten i Anatomi, var meget for lille i Forhold til den Undervisning, der burde gives, allerede under de nuværende Forhold. Det var ogsaa af Hensyn hertil, at man i sin Tid havde foreslaaet at overflytte det planteanatomiske Laboratorium til den for Plantefysiologien bestemte Bygning, der saaledes vilde komme til at omfatte Arbejdslokaler for begge Videnskaber og staa som et botanisk Laboratorium overfor Museet. Her maatte endnu en Gang fremhæves det Ønskelige i, at Planteanatomien snart opnaaede den Udvidelse, som den saa længe havde trængt til.

4. I den anførte Sammenhæng maatte det ogsaa fremhæves som særdeles ønskeligt for selve Museet, at Laboratoriebygningen snart kunde blive opført, om det end maatte indrømmes, at Trangen paa dette Punkt endnu ikke var saa stor som med Hensyn til de under 1, 2 og 3 omtalte Forhold. Skjønt Museumsbygningen ikke var mere end c. 12 Aar gammel, vilde den Tid dog ikke være fjærrn, da Pladsen maatte blive utilstrækkelig for dens Samlinger. Dette gjaldt mindst for Bibliotheket, mere for Herbarierne, og især for Samlingerne af Frugter, Frø, Vedprøver osv., som opbevaredes i tørret Tilstand eller i Spirit. Dubletsamlingerne maatte desværre nu opbevares paa Loftet, og til Arbejdsrum for dem, der vare ansatte ved Museet eller benyttede dets Samlinger til videnskabelige Studier, fattedes Plads. Naar Laboratoriebygningen opførtes, vilde en væsentlig Forbedring indtræde, idet da følgende Rum bleve disponible for Samlingerne: i Kjælderetagen de til fysiologisk Laboratorium og til det medicinsk-bakteriologiske Laboratorium udlaante 3 Værelser, Studiesamlingens Lokale og et større Kjælderrum, for hvilket var god Brug; paa 1ste Sal de til Anatomen overladte 2 Værelser (Nr. 11 og 12), ialt 6 Værelser og et Pakrum i Kjælderen.

5. En Embedsbolig for den botaniske Professor i Egenskab af Havens Direktør. En saadan Embedsbolig fandtes, som bekendt, ved den gamle botaniske Have og benyttedes f. Ex. af Hornemann, Schouw og Liebmann, samt efter dennes Død en kort Tid af hans Enke, indtil den i 1859 paa Forslag af den konstituerede Direktør, Professor Lange, blev overladt til Brug for Samlingerne. Det havde ogsaa som bekendt været en stadig Forudsætning hos den i Anledning af Havens Flytning nedsatte Komite, at en ny Direktorbolig skulde opføres. Saavidt det kunde skjønnes, maatte den botaniske Professor som Direktør for Haven vistnok være en af de Universitetslærere, der havde det største administrative Arbejde ved Siden af sin Virksomhed som Lærer; ham paahvilede, i alt Fald for den væsentligste Del, Kontrollen med Museets og Havens Bestillingsmænd, Overtilsynet med Samlingerne, med Havens Regnskabsvæsen, Afgjørelsen om nye Anskaffelser til Samlingerne og om Udlaan fra disse til Videnskabsmænd, en vidtløftig Korrespondance osv., men dog fremfor alt Tilsynet med selve Havens Beholdning af levende Planter. Denne var bestemt til at skulle være omtrent 10000 Arter, hver i 3 Exemplarer; at sørge for disses

Kultur og Formering var Gartnerens Opgave; men det var Direktørens Sag at paase, at Udvalget af Arter var afpasset efter Forholdene og Videnskabens Fordringer, at tage Bestemmelse om Udskydelse af visse Arter og Anskaffelse af andre, at gennemse og gjøre Udvalg af Frø fra de aarlig i et Antal af c. 90 tilsendte Kataloger fra andre Haver, kort sagt at sørge for Havens videnskabelige Stand i det hele. Selv om Direktøren, saaledes som nu, havde en lønnet Assistent til Hjælp ved Plantebestemmelserne, vilde det let ses, hvilket Arbejde det maatte være for ham at sætte sig ind i og vedblivende være fortrolig med Havens Tilstand i videnskabelig Henseende. Den Tid, der maatte ofres herpaa, var saa betydelig, at det vel kunde betragtes som retfærdigt at skaffe Direktøren nogen Tidsbesparelse ved at give ham Bolig i selve Haven.

Hvis der ikke paa anden Maade kunde tilvejebringes en Direktørbolig — som der muligvis kunde, hvis det blev nødvendigt at flytte det astronomiske Observatorium — vilde der formentlig være en fortrinlig Lejlighed dertil ved Opførelsen af det botaniske Laboratorium, da der jo allerede efter Planen skulde indrettes en anden Embedsbolig i dette, nemlig for den plantefysiologiske Docent. Anbringelsen af en Direktørbolig i Laboratoriet vilde selvfølgelig nødvendiggjøre en fuldstændig Omdannelse af den nu foreliggende Plan og af Overslaget.

Konsistorium begjærede derpaa en Erklæring af den samlede Komite (Warming, Petersen, Herholdt) over Professor Warmings Skrivelse. Komiteen udtalte, at Hovedpunktet i denne Skrivelse var Spørgsmaalet om Opførelsen af en Bolig for Havens Direktør; men da Komiteen savnede Bemyndigelse til at drøfte dette Spørgsmaal, maatte den afvente de kompetente Myndigheders Afgjørelse deraf, førend den kunde gaa videre i sit Arbejde med Overvejelse af den hele Bygningsplan. Hvis Embedsboligen ikke skulde anbringes i Laboratoriebygningen, vilde den tidligere Plan, som ogsaa anført af Professor Warming, kunne benyttes med nogle Ændringer, saavidt det kunde skjønnes. Forsaavidt Professor Warming dernæst havde lagt Vægt paa, at Laboratoriebygningen opførtes snarest muligt, særlig af Hensyn til Auditoriet og Studiesamlingen, vare de andre Medlemmer af Komiteen, efter i Forening at have taget Forholdene i Øjesyn, enige med ham i at udtale, at de havde fundet de nævnte Lokaler aldeles utilstrækkelige for det store Antal af Studerende og daarlige i Henseende til Lysforholdene. De sluttede sig derfor, særlig ogsaa af Hensyn til Plantefysiologiens Krav, til Ønsket om, at Bygningen maatte blive opført i den allernærmeste Fremtid.

Under 19. Januar 1887 indsendte Konsistorium de fremkomne Skrivelser til Ministeriet, idet det bemærkede, at det i Henhold til sine Ytringer ved flere tidligere Lejligheder maatte anse Opførelsen af en Embedsbolig for den botaniske Haves Direktør for et Krav, der burde stilles i første Række, og om hvilket der derfor burde tages Bestemmelse ved den foreliggende Lejlighed.

Ministeriet resolverede under 9. Februar, at der i Planen for det botaniske Laboratorium blev at optage en Bolig for Direktøren, og i Overensstemmelse hermed blev Planen omarbejdet af Komiteen, som efter Konsistoriums Bestemmelse var forstærket med Universitetets Rektor, Professor Jul. Thomsen, og Professor Johnstrup. Efter Bygningsinspektørens Overslag, som tillige med den ændrede Plan fremsendtes til Ministeriet under 4. Juli, vilde Udgiften til Bygningen herefter beløbe sig til 177000 Kr. — i Stedet for som tidligere anslaaet 141567 Kr. 85 Øre — foruden til Montering som tidligere 15169 Kr. 84 Ø.

Da Ministeriet fandt sig foranlediget til at begjære Oplysning om Grunden til denne betydelige Merudgift, der formentlig ikke alene kunde hidrøre fra Optagelsen af en ny Embedsbolig, oplyste Bygningsinspektøren, at selve Hovedbygningens Størrelse med en Længde af 60 Alen og en Bredde af 22 Alen var forbleven uforandret, men at den udgaaende Fløj med Auditoriet, som tidligere havde været paa en Etage foruden Kjælder, nu var bleven paa 2 Etager og udvidet med 8 Alen, for at skaffe et efter de senest indvundne Erfaringer tilstrækkeligt stort Auditorium og den fornødne Garderobeplads foran samme. Efter at Auditoriet var blevet anlagt i øverste Etage, var det dernæst blevet anset for nødvendigt at anbringe en større treløbet Hovedtrappe, og endelig var Antallet af de paa Bygningen anbragte Balkoner til videnskabelige Forsøg blevet noget forøget. I disse Forandringer laa den væsentlige Aarsag til den fremkomne Udgiftsforøgelse af a. 36000 Kr.

I Efteraaret 1887 fremsatte Ministeriet det foran omtalte Lovforslag om Byggeforetagender for Universitetet, hvorunder der var indbefattet Opførelsen af et botanisk Laboratorium i den botaniske Haves vestlige Hjørne, paa Grundlag af den foreliggende ændrede Plan. I Motiverne bemærkedes, at Betegnelsen »botanisk« var foretrukken for »plantefysiologisk« Laboratorium, da Bygningen tillige kom til at omfatte Lokaler for Planteanatomien. Iøvrigt henvistes der til Motiveringen af de tidligere om Sagen forelagte Lovforslag, idet der gjordes Rede for de i den ældre Plan foretagne Udvidelser, navnlig med Hensyn til Auditoriet, der nu, i Stedet for som oprindelig paatænkt, kun at skulle anvendes til plantefysiologiske Forelæsninger, var bestemt til at afgive Rum for alle elementære botaniske Forelæsninger, saavel for medicinske som for farmaceutiske Studerende, og dernæst med Hensyn til Optagelsen af en Embedsbolig for Havens Direktør i Bygningen. Disse Ændringer vare i det hele motiverede i Overensstemmelse med de foran nævnte Indstillinger fra Professor botanices og Bygningsinspektøren. Udgiften til Bygningen var i Henhold til det sidste Overslag opført med 177000 Kr. foruden 15169 Kr. 84 Øre til Montering, ialt 192169 Kr. 84 Ø.

Folketingets Udvalg erklærede sig i sin Betænkning over Lovforlaget med Enstemmighed for Opførelsen af det botaniske Laboratorium, idet det sluttede sig til den Betragtning, at det efter Ansættelsen af en særegen Docent i Plantefysiologi havde været en uafviselig Nødvendighed at skaffe ham et Værksted, hvori han ad den experimentale Vej kunde fremstille sin Videnskabs Resultater, som han hidtil havde maattet nøjes med at foredrage i theoretisk Form. Udvalget var ligeledes enig i at betragte det som en stor Ulempe, at den botaniske Haves Direktør hidtil ikke havde haft sin Bolig i Haven, og det udtalte, at de i Haven foregaaende Arbejder sikkert paa mange Maader vilde blive fremmede ved, at den øverste Leder Dagen igjennem kunde være tilstede og vaage over Udførelsen.

Lovforslaget blev derefter vedtaget uden nogen Forandring med Hensyn til det her omhandlede Byggeforetagende, og Loven stadfæstedes d. 1. April 1888.

Bygningsarbejdet er derefter paabegyndt under Ledelse af Etatsraad Herholdt, efter hvis Indstilling Arkitekt Steenberg af Ministeriet er ansat som Konduktør. Funderingsarbejderne ere udbudte i særskilt Entreprise ligesom ved de andre samtidige Bygningsforetagender.

C. Universitetets mineralogiske Museum.

Allerede da Planen udkastedes til en Bygning for Universitetets zoologiske Samlinger, betragtedes det som en Nødvendighed, at man senere maatte være betænkt paa ogsaa at skaffe Universitetets mineralogisk-geognostiske Samlinger et til deres Værd og vigtige Formaal passende Museum. I sine aarlige Indberetninger til Ministeriet benyttede Bestyreren af Samlingerne, Professor mineralogie Johnstrup, flere Gange (jfr. Univ. Aarb. f. 1873—75 S. 320, 1876—77 S. 190) Lejligheden til at henlede Opmærksomheden paa, hvor utilfredsstillende de nuværende Lokaler for dens Samlinger vare. De laa spredte i Kommunitetsbygningen, paa flere af Universitetets Loffer, i dets Kjælder, og en Del af Samlingerne vare anbragte i den øverste Etage paa Christiansborg Slot. Intet af disse Lokaler var oprindeligt bestemt til at optage saa tunge Samlinger af Mineralier, hvilket navnlig ved et af dem havde sine Betæneligheder, nemlig den øverste Etage i Kommunitetsbygningen, og dertil kom endnu, at der under de herskende Forhold for flere Afdelingers Vedkommende ikke kunde tilvejebringes en tilstrækkelig instruktiv Opstilling. Dette sidste var især blevet et føleligt Savn, efterat Samlingerne vare blevne tilgængelige for Publikum.

I en Skrivelse til Konsistorium af 22de Otkober 1877 berørte Professor Johnstrup disse Forhold og bemærkede, at naar han til Trods for de vægtige Grunde, der talte for at skaffe en mineralogisk-geognostisk Museumsbygning tilveje, ikke var indkommet med noget Andragende derom, var Aarsagen den, at Forholdene efter den botaniske Haves Flytning — tidligere kunde der ikke være Tale om at rejse Spørgsmaalet — forekom ham i høj Grad ugunstige til at fremkomme med Andragender om større Bevillinger, saalænge Universitetets økonomiske Stilling ikke var ordnet paa en mere betryggende Maade. Professor Johnstrup tilføjede, at det vilde være ham kjært at indgive et Forslag til en ny Museumsbygning, hvis Konsistorium skulde være af en anden Anskuelse om Betimeligheden af et saadant Forslag. Dog kunde han ikke undlade allerede paa dette Stadium at henlede Opmærksomheden paa, at det efter hans Formening vilde være ønskeligst, at Museet ikke kom til at ligge i selve Universitetskomplekset ud mod Nørregade, men hellere paa en særskilt Grund udenfor; thi ellers maatte de vigtigste og hyppigst brugte Samlinger først flyttes hen i midlertidige Lokaler til Brug ved Studier og Forelæsninger for derefter atter at flyttes tilbage i den nye Bygning. Dette vilde volde mere end dobbelt Arbejde, betydelig Tidsspilde og længere Standsning i Museets Benyttelse, hvilke Ulemper man havde været saa heldig at undgaa ved alle de andre af Universitetets Nybygninger (det kemiske Laboratorium, Observatoriet, Bibliotheket, det zoologiske Museum og botanisk Have). Kunde der derimod skaffes en Grund til et mineralogisk Museum, helst i Nærheden af den paatænkte nye Bygning til den polytekniske Lærestanstalt, efter som den største Del af Forelæsningerne i Museet holdtes for Polyteknikerne, vilde Museumsarbejderne og Forelæsningerne kunne uforstyrret fortsættes uden fleraarige Forstyrrelser; man vilde undgaa at flytte for tidlig ind i en ikke fuldkommen tør Bygning, og der vilde vindes rigelig Plads i Kommunitetsbygningen til fremtidige Udvidelser, hvortil der vistnok i andre Retninger vilde være Trang i en nærmere eller fjærrere Fremtid. Opførtes der derimod en større Museumsbygning paa Kommunitetsbygningens Plads, vilde enhver Udvidelse af Lokalerne eller Samlingerne i Universitetets Bygningskomplex være umulig.

Konsistorium tilskrev derpaa under 3. November 1887 Professor Johnstrup og Direktøren for den polytekniske Lærestalt, Professor Holten med Anmodning om i Forening at tage under Overvejelse, hvorvidt det maatte være muligt at sætte Planen om en Museumsbygning i Forbindelse med den foreliggende Plan til en ny Bygning for den polytekniske Lærestalt — der paa den Tid tænkes opført i den botaniske Haves nordvestlige Hjørne — hvad enten dette kunde ske ved Benyttelsen af en Del af den projekterede Bygning for Lærestalten eller ved Udvidelse af Bygningsplanen for denne.

Professorerne Holten og Johnstrup afgave deres Erklæring under 5. Juni 1878. Denne gik ud paa Følgende:

For at komme til Klarhed over, hvorvidt et af de ovenfor anførte Alternativer lod sig iværksætte, maatte man først kunne angive, hvor stort Gulvareal Museet maatte fordre for at kunne virke paa en for sit Formaal tjenlig Maade, nemlig ikke blot saaledes, at de, som havde gjort Mineralogi og Geognosi til deres Studium, der vilde kunne finde det Materiale, som var nødvendigt for at gjøre Studiet frugtbringende, og det under Forhold, som tillod at drage den størst mulige Nytte deraf, hvortil hørte et passende Arbejdsværelse og Instrumenter, — men tillige saaledes, at det større Publikum, for hvilket Museet holdtes aabent, kunde finde tilstrækkelig Oplysning, Vejledning og Vækkelse. Hvis nu enhver af Museets Afdelinger havde været opstillet paa en saadan Maade, som man kunde ønske, og tillige havde været noget nær saa fuldstændig, som det maatte fordres, vilde denne Undersøgelse forholdsvis have været let; men ingen af Delene var Tilfældet, paa Grund af den efter Museernes Sammensmeltning og senere Forøgelse nødvendige Sammenstuvning paa en altfor indskrænket Plads, og fordi Samlingerne nu ogsaa skulde tilfredsstille andre Krav, end Universitetet tidligere stillede til dem, da de alene vare Studiesamlinger. Man havde derfor maattet indskrænke sig til at gjøre et Overslag over, hvor megen Plads det forhaanden værende Materiale vilde fordre, hvad der fordredes til de forskjellige Afdelinger for at komplettere dem, og hvad der endelig kunde antages at være nødvendigt for fremtidige Udvidelser; men da ingen af disse Størrelser kunde angives nøjagtigt, var det en Selvfølge, at dette endnu mindre var Tilfældet med den samlede Størrelse. Man havde stræbt efter, ved at tage Hensyn til, hvad der fandtes, og hvad der vitterligt manglede, at komme til et Overslag, der hverken var altfor lavt eller paa nogen Maade kunde kaldes overdrevet.

Museets enkelte Afdelinger vare følgende:

1. Den egentlige mineralogiske Samling, der efter at være bleven forøget med de Mineralier, som tidligere fandtes i Kong Christian VIII's partikulære Samling og i det kgl. naturhistoriske Museum, var opstillet paa en altfor sammentrængt, utilgængelig og uoverskuelig Maade i Museets øverste Sal, der var 375 □ Alen stor. For at kunne opstille Materialet paa en tilfredsstillende Maade og have Plads til fremtidige Forøgelse maatte man kræve en Gulvflade af 570 □ Alen.

2. Den almindelige geognostiske Samling bestod af:

a) en systematisk ordnet Stenart-Samling, b) en geognostisk Formations-samling med de for hver enkelt Formation karakteristiske Stenarter og Forsteninger, c) en geografisk-geognostisk Samling til Belysning af enkelte fremmede Landes geognostiske Bygning.

Denne Samling havde hidtil af Mangel paa Plads ikke kunnet opstilles samlet i et Lokale, men var dels anbragt i Vinduesskabene ved den mineralogiske Samling, dels paa Portkamret og paa Museumsloftet over Vestibulen. Den indtog for Tiden en Gulvflade af c. 420 □ Alen, og naar der toges Hensyn til de betydelige Udvidelser, den kunde trænge til, vilde den behøve 630 □ Alen.

3. Den specielle geognostiske Samling bestod af tvende Samlinger, nemlig:

a) en, der omfattede det egentlige Danmark, og b) en for Bilandene.

Disse Samlinger, hvor righoldige de end vare, kunde næppe i den Tilstand, hvori de nu fandtes, siges at være opstillede, eftersom de ligesom de foregaaende vare spredte i Auditoriet, i Kjælderens, paa Loftet og paa Christiansborg Slot. Paa Grund af det betydelige Omfang, disse Samlinger allerede nu havde og vilde faa i Fremtiden, samt deres særegne Betydning for et dansk Museum vilde der til dem næppe kunne paaregnes mindre end 570 □ Alen.

4. Betænkte man, at Museet var det eneste af sit Slags i Landet, maatte man vel indrømme, at det for at gjøre den Nytte, det formaaede, ogsaa burde give et Billede af Mineralogiens tekniske Side, med andre Ord indeholde en teknisk Samling, der kunde give et Indblik i Gangenes, Gangarternes og Malmenes Fremkomst, over Bjærgværksforholdene, m. m. Til en saadan Samling fandtes der nu saare Lidet; den vilde formentlig kræve en Plads af 300 □ Alen.

5. Dubletsamlingerne, der nu vare anbragte paa en Gulvflade af ikke mindre end 700 □ Alen paa Universitetets Lofter og i Kjælderens, vilde tillige med Pulterkammer og Lokaler til Ind- og Udpakning, til Varmeapparat og Brændsel forhaabentlig kunne faa Plads i Kjælder og paa Loft.

6. Det nuværende Auditorium med Forelæsnings- og Studiesamlingerne, hvis Plads maatte antages for tilstrækkelig, indtog 280 □ Alen.

7. Derimod manglede der ganske Arbejdsværelser, der vilde kræve 200 □ Alen.

8. Lokale til Bibliothek og Samlingerne af Kort og Instrumenter vilde behøve 120 □ Alen.

9. Til et Laboratorium beregnedes 120 □ Alen.

10. Endelig maatte det fastholdes, at en Beboelseslejlighed til Bestyreren var af Vigtighed; dertil krævedes 500 □ Alen.

11. Derimod kunde Portneren, der tillige kunde være Bud ved Museet og besørge Opvarmning og Renholdelse, finde Bolig i Kjælderens.

Efter det Anførte kunde den Gulvflade, der behøvedes for hele Museet, anslaaes til 3290 □ Alen og med sædvanligt Tillæg af $\frac{1}{3}$ til Skillerum, Forværelser, Trapper og Gange 1097 □ Alen. Der vilde saaledes behøves i alt 4387 □ Alen eller med et rundt Tal 4400 □ Alen.

Med Hensyn til den ovennævnte Bolig for en Bestyrer maatte fremhæves det Krav, som Museet stillede til hans Nærværelse, Tilsyn og Virksomhed, saaledes at det ikke saa meget var ham selv som Museet, der vilde komme til at lide under, at han kom til at bo paa et andet Sted. Hvis man fandt, at en Fri-bolig repræsenterede et for stort Tillæg til Professorens Løn — der skulde ikke tales om det Tillæg i hans Arbejde, Museet foraarsagede — kunde man efter den nuværende Bestyreres Afgang lade hans Eftermand i Embedet betale Leje af Boligen.

Da Projektet til den nye polytekniske Lærestalt indenfor Murernes Yderflader omfattede en Gulvflade af c. 12000 □ Al., og med Fradrag af Skillerum,

Trapper osv., c. 9000 □ Al., vilde det nye mineralogiske Museum efter det anførte Overslag optage noget over en Tredjedel af den Plads, der var tiltænkt Lærestaltn. Om man ogsaa fra begge Institutterne fjærnedede Boligerne, hvilket paa ingen Maade kunde tilraades, vilde man dog ikke komme videre end til i den nye Bygning at finde et Lokale, der ikke var saa stort som det, der for nærværende Tid kunde raades over, og som følgelig vilde blive ligesaa utilfredsstillende som det nuværende; og da den paatænkte Bygning optog omtrent hele det Areal af botanisk Have, der kunde betragtes som liggende udenfor dennes Plan og altsaa som undværligt, kunde der ikke være Tale om at udvide Bygningen i nogen kjendelig Grad eller skaffe Plads til en selvstændig Bygning i den umiddelbare Nærhed af Lærestaltn.

Derimod skjænnedes det ikke rettere, end at det mineralogiske Museum, naar den polytekniske Lærestalt var flyttet ind i sit nye Lokale, kunde, maaske i Forbindelse med Kvæsturens Lokaler, faa Plads paa Lærestaltens nuværende Grund.

Ved at indsende ovenstaaende Betænkning til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, udtalte Konsistorium under 12. Juni 1878, at det ganske kunde henholde sig til samme. Ved denne Lejlighed oplyste Konsistorium tilige, at det allerede i 1873 havde haft Opmærksomheden henvendt paa, at det, for at forebygge Beskadigelse af Universitetets Forsals Loft som Følge af for stor Belastning, kunde blive nødvendigt at foretage Forandringer ved de paa det mineralogiske Museums Loft anbragte Samlinger.

Under 5. Maj 1879 henvendte Professor Johnstrup sig direkte til Ministeriet, i Anledning af, at Indenrigsministeriet havde nedsat en Kommission med det Hverv at fremkomme med Forslag om Tilvejebringelsen af nye Bygninger til Rigsdagen, de offentlige Museer m. m. Professor Johnstrup ansaa det for ønskeligt, at denne Kommission blev gjort bekendt med den Trang, der fandtes til et nyt mineralogisk Museum, og bemærkede, at der oftere var blevet hentydet til Muligheden af, at den Plads, hvorpaa Gardens Kasserne var beliggende, i Forbindelse med Exerccerpladsen vilde egne sig til Opførelsen af offentlige Bygninger. Hvis der skulde blive Tale om at gennemføre denne Plan, vilde der muligvis i den nævnte Firkant, f. Ex. paa Hjørnet af Gothersgade og Nørre-Voldgade, i Tide kunne reserveres en Plads til det mineralogiske Museum. Da det var af Vigtighed for de Studerende, der benyttede Musset, at dette laa saa nær ved Universitetet og den eventuelle nye polytekniske Lærestalt som muligt, og paa et Sted, hvor der ikke var andre Bygninger i Nærheden, som gjorde Lokalerne mørke, vilde det vistnok være vanskeligt at skaffe en bedre Beliggenhed for Museet end paa den nævnte Plads, da der nu var disponeret over saa godt som alle Byggegrunde i Universitetets Nærhed.

Den ovennævnte Kommission erholdt igjennem Indenrigsministeriet fornøden Meddelelse om Sagen, uden at den dog i sin senere afgivne Betænkning fandt Anledning til at udtale sig derom.

Da Trangen til en Udvidelse af det mineralogiske Museums Lokaler i den nærmest følgende Tid bestandig stærkere gjorde sig gjældende, anmodede Konsistorium under 14. Januar 1881 Professorerne G o o s og J o h n s t r u p samt K v æ s t o r om i Forening at tage under Overvejelse, hvor en ny Bygning for Museet hensigtsmæssigst vilde kunne opføres. □ Den samtidige Gjenoptagelse fra Ministeriets

Side af Spørgsmaalet om en ny polyteknisk Lærestalt gav derpaa Anledning til en fælles Overvejelse mellem det nævnte Udvalg og Bestyrelsen for Lærestalten med Hensyn til Valget af Pladsen for de to Byggeforetagender, hvorefter man herved enedes om Valget af Universitetets reserverede Grund mellem botanisk Have og Sølgade, jfr. nærmere den Beretning, der nedenfor i nærværende Aarbog er meddelt om Opførelsen af en ny polyteknisk Lærestalt. Følgen heraf blev, at Planerne til det mineralogiske Museum og Lærestalten sættes i Forbindelse med hinanden, saaledes at det i Rigsdagssessionen 1882—83 forelagte Lovforslag gik ud paa at forene begge Institutioner i et fælles Bygningskomplex, hvilken Forbindelse dog forsaavidt atter løstes ved det i den følgende Rigsdagssession paany fremsatte Lovforslag, som dette gik ud paa at anlægge dem i umiddelbar Nærhed af hinanden, men uden indbyrdes Forbindelse. Den formelle Forbindelse mellem de to Bygningsforslag bortfaldt først ved Udeladelsen af Bevillingen til det mineralogiske Museum paa Forslagene til Finanslov for 1886—87 og for det følgende Finansaar, hvor kun Bevillingen til den polytekniske Lærestalt, som den Bygning, hvis Nødvendighed var mest paatrængende, optoges, medens Planen om Museet i Forbindelse med nogle andre Byggeforetagender for Universitetet først i Sessionen 1887—88 gennemførtes ved et særligt Lovforslag.

Efter denne Udsigt over Sagens Gang skal Fortsættelsen af de Museet særlig vedkommende Forhandlinger meddeles.

Det i 1881 nedsatte Udvalg afgav under 26. Oktober s. A. sin Betænkning til Konsistorium, ledsaget af en af Bygningsinspektør, Etatsraad Herholdt udarbejdet Plantegning og en udførlig Motivering af Sagen, som var given af Professor Johnstrup i en Skrivelse af 20. September til Udvalget. Denne Skrivelse indeholdt i det Væsentlige følgende Bemærkninger:

Saalænge det mineralogiske Museum kun havde været et Universitetsmuseum, og alene været benyttet af de Studerende, hvis Antal tidligere var betydelig ringere end nu, kunde Anbringelsen af saa godt som alle Museumsgjenstandene i høje og tillukkede Skabe kaldes nogenlunde tilfredsstillende. Sagen stillede sig derimod anderledes, naar Museet tillige skulde være tilgængeligt for Publikum, som det havde været i de sidste 9 Aar. Da det efter de forskjellige beslægtede Museers Forening nu indeholdt Landets eneste større Samling af Mineralier og Bjærgarter, maatte dets Offentlighed betragtes som en Nødvendighed, selv om Publikums Interesse for et saadant Museum ikke var saa stor som for andre Museer, hvilket tildels var begrundet i, at Gjenstande, henhørende til den livløse Natur, ikke havde den Tiltrækningskraft, som Dyr- og Planterigets Frembringelser, men for en væsentlig Del ogsaa skyldtes den mangelfulde Opstilling. Det Materiale, der enten egnede sig til at give de Besøgende, Indlændinge saavelsom Fremmede, en Oversigt over, hvad Museet var i Besiddelse af, eller kunde tjene til at give Oplysning om Jordskorpens Bestanddele og Dannelsesmaade, maatte være lagt saaledes tilrette, at det var let overskueligt. For at dette kunde opnaas, maatte den paagjældende Del af Samlingen være anbragt i Glasmontrer ovenpaa lave Skabe, medens disse sidste indeholdt den til de øvrige Formaal tjenende Del af Samlingen, men især bestod af større Suits og Varieteter, saavelsom sjældent forekommende Naturalier, der mere havde Betydning for de egentlige Studerende.

En anden Mangel ved Museet var dets, selv med den nu brugelige Opstillingsmaade, overordentlig indskrænkede Plads, hvilket hidrørte fra de betydelige Forøgelser, det havde faaet i Løbet af de sidste 30 Aar, og hvoraf her kun nogle af de vigtigste skulde anføres. I Aaret 1851 indlemmedes Kong Christian VIII's partikulære Mineralsamling, i 1860 de i det kgl. naturhistoriske Museum opbevarede Mineralier og geognostiske Samlinger, og endelig i de sidste 10 Aar de paa geognostiske Rejser foretagne omfangsrige Indsamlinger i det egentlige Danmark og især i Bilandene.

Indlemmelsen af de to førstnævnte store Samlinger vilde have været umulig, hvis ikke den daværende Bestyrer, afdøde Professor Forchhammer havde faaet Ministeriets Tilladelse til at indrette og benytte som Museumsrum Lofterne over en Del af Universitetsbygningen ud mod Frue Plads, over Vestibulen og Solennitetssalen, der ved en Trappe i et af Universitetets Auditorier sattes i Forbindelse med Museet paa første Sal i Kommunitetsbygningen. Alt kunde dog ikke optages deri af Mangel paa Plads, da de nævnte Loftsrums kun kunde taale en begrænset Belastning af saa tunge Gjenstande, naar ikke de dekorerede Lofter i Solennitetssalen og Vestibulen skulde udsættes for at slaa Revner. For nu ikke at blive nødt til at lade de i de senere Aar hjembragte Samlinger henstaa uaabnede, uden Bearbejdelse og foreløbig Opstilling, havde Bestyreren i 1876 maattet ansøge Ministeriet om Tilladelse til at benytte nogle Værelser i Christiansborg Slots øverste Mezzanin-Etage til deri at opbevare de nævnte Samlinger i Skabe, der vare anskaffede for de til de grønlandske Undersøgelser bevilgede Midler.

Det vilde heraf ses, at det mineralogisk-geognostiske Museums Samlinger for Tiden vare fordelte i de ældre Lokaler i Kommunitetsbygningen, paa Lofterne i den egentlige Universitetsbygning og i øverste Etage paa Christiansborg Slot. Det var overflødigt nærmere at paavise, hvor uhensigtsmæssigt og tidsspildende det var at have Museumsgjenstandene spredte i fjærnt fra hverandre beliggende Rum, af hvilke de fleste manglede tilstrækkeligt Lys og ikke kunde opvarmes, saa at de endog en Del af Aaret vare saa godt som utilgængelige. En Tilstand som den nuværende kunde kun betragtes som midlertidig, og i de senere Aar havde Professor Johnstrup som Bestyrer derfor ikke anset sig beføjet til at anskaffe nye Skabe for Museets meget begrænsede Annum, da saadanne Skabe let kunde vise sig uhensigtsmæssige i et eventuelt nyt Lokale; men han havde maattet lade nedpakke flere Samlinger i Kasser og sætte dem tilside, for at skaffe Plads til andre ny tilkomne, da Skabene i det hele taget allerede længe havde været mere eller mindre overfyldte. Man blev under saadanne Forhold ængstelig for enhver ny Tilvæxt, Museet fik, og det var vanskeligt at vedligeholde Interessen for Museets Supplering med større Suiten i de Retninger, der vare mangelfuldt repræsenterede, naar man paa alle Steder savnede den nødvendige Plads til Opstilling.

Der klæbde endnu flere væsentlige Mangler ved Museets Indretning, som man her ikke kunde undlade at omtale, nemlig at der ikke havdes særskilte Rum til de daglig forefaldende Ordningsarbejder og Undersøgelser til krystallografiske og mikroskopiske Studier, saavel som til Ud- og Indpakning af Forsendelserne, og der var saaledes paa alle Punkter en saa stor Trang til Udvidelse af alle Museets Lokaler, at en delvis Forøgelse for en enkelt Afdelings Vedkommende ikke vilde kunne afhjælpe Manglerne i Almindelighed. Hertil udfordres en gennemgribende Forandring ved, at der tilvejebragtes rigelig Plads til alle Afdelin-

gerne i nær ved hinanden beliggende og godt belyste Rum. Kun paa denne Maade vilde Museets værdifulde Samlinger, især fra Danmark, Norge, Grønland, Island og Færøerne, kunne blive let tilgængelige og stifte den tilbørlige Nytte.

Den af Konsistorium nedsatte Komite havde derfor rettet sin Opmærksomhed paa, hvorvidt det var muligt at skaffe Museet Plads i Komplexet af Universitetets Bygninger, mellem Frue Plads, Fiolstræde, Krystalgade og Nørregade, eller om det var nødvendigt at lægge det andet Steds hen.

Hvad det første Alternativ angik, var det en Selvfølge, at Museet ikke vilde kunne anbringes i andre Bygninger end Kommunitetsbygningen eller i en ny Bygning paa dennes Plads; men der maatte da fremfor alt skaffes nye Lokaler til Universitetskvæsturen, første Universitetspedel, det zoologiske Auditorium og den zoologiske Studiesamling udenfor Universitets-Firkanten, hvilket i det mindste for de to sidstes Vedkommende vilde være en unaturlig Forandring. Man vilde derved tillige umuliggjøre enhver Forøgelse eller Udvidelse af de i Universitetets Bygningskomplex værende Auditorier, Kontorer m. m., hvortil der allerede nu følte Trang, medens man derimod vilde kunde afhjælpe denne Trang, naar Museet blev henflyttet til et andet Sted. Endvidere undgik man herved en længere Afbrydelse af Museumsarbejderne og Forelæsningerne under Opførelsen af Bygningen, saavel som den ellers uundgaaelige dobbelte Flytning af de i Kommunitetsbygningen opbevarede Samlinger, hvorved Gjenstandene let vilde være udsatte for at tage stor Skade og komme i Uorden.

Alt talte saaledes til Gunst for det andet Alternativ, en Flytning andet Steds hen. Det kunde vel synes mindre heldigt, at det mineralogisk-geognostiske Museum ved denne Ordning fjærnedes fra Universitetet og navnlig fra det zoologiske Museum, hvormed det i palæontologisk Retning havde ikke faa Berøringspunkter; men paa den anden Side var det dog ogsaa nøje knyttet til den polytekniske Lærestalt, som man nu i flere Aar ligeledes havde søgt at skaffe en ny Bygning længere borte fra Universitetet. Den bedste Løsning af Spørgsmaalet vilde derfor være, om Museet og Lærestalten kunde anlægges saa nær som muligt ved hinanden.

Den Plads, der hidtil havde været forbeholdt den eventuelle nye polytekniske Lærestalt, nemlig i den Del af botanisk Have, som dannede Hjørnet mellem Gothersgade og Farimagsgade, var ikke tilstrækkelig til ogsaa at optage det mineralogiske Museum. Udvalget havde derfor henvendt sig til Lærestaltens Bestyrelse og Direktøren for den botaniske Have med Forespørgsel, om der fra deres Side var noget at indvende imod, at den paatænkte Bygning til Lærestalten ikke lagdes i selve Haven, men paa en Del af Universitetets, c. 20000

□ Alen store, reserverede Areal mellem botanisk Have, Sølgade og Farimagsgade, hvor der da tillige kunde blive Plads for et mineralogisk Museum. Disse to Anstalter vilde da komme til at ligge umiddelbart ved Siden af hinanden, tæt op til den botaniske Have og i Nærheden af det astronomiske Observatorium, saaledes at hele Kvarteret mellem Voldgaden, Gothersgade, Farimagsgade og Sølgades Forlængelse — alene med Undtagelse af et Kommunen tilhørende Grundstykke ud mod sidst nævnte Gade — vilde være taget i Brug af fire Anstalter, af hvilke de tre tilhørte Universitetet og den fjerde var nøje knyttet dertil. Derved vandtes tillige, at den botaniske Have fik Brugsret over det nord-

vestlige Hjørne af Haven, hvilket havde en ikke ringe Betydning, da der tænkte paa at gjøre Skridt for at faa en plantefysiologisk Anstalt opført i selve Haven. Paa de ommeldte Forespørgsler havde Udvalget faaet det Svar, at man fandt den foreslaaede Ordning særdeles hensigtsmæssig.

Efter at Udvalget havde afsluttet de foreløbige Forhandlinger om Pladsen, hvorhen Museet tænkte flyttet, var det næste Skridt at søge tilvejebragt en Plan for det paatænkte nye Museum, og i Henhold til Konsistoriums Anmodning havde man desangaaende henvendt sig til Bygningsinspektør, Etatsraad Herholdt, der tillige med Etatsraad Steenstrup var bleven anmodet af Konsistorium om at tiltræde Komiteen.

Paa den Rejse, som Professor Johnstrup havde foretaget i 1880 for at gjøre sig bekendt med Indretningen af større og mindre mineralogisk-geognostiske Museer, havde han besøgt Berlin, Leipzig, Dresden, Breslau, Wien, München og Zürich; desuden havde han i 1873 besøgt Museerne i London og i 1878 Museerne i Paris, hvorved han altsaa havde haft rig Lejlighed til at anstille Sammenligninger og vælge et eller flere af dem til Forbillede for en efter vore Forhold afpasset Museumsbygning. Det Resultat, han herved var kommen til, var, at det ny opførte Bjærgakademis Museum i Berlin, der var taget i Brug i 1880, udmærkede sig fremfor alle de andre ved fortrinlig Opstilling og udmærket Lys i alle Lokalerne. Man havde der benyttet de Erfaringer, som vare indvundne ved ældre Museer, taget deres gode Sider til Indtægt og undgaaet deres Mangler, der som oftest hidrørte fra en utilstrækkelig eller uheldig Belysning af Gjenstandene.

Efter et Forslag af Konsistorium, der var blevet bifaldet af Ministeriet, havde Etatsraad Herholdt i Forening med Professor Johnstrup foretaget en Rejse til Berlin for at gjøre sig bekendt med Indretningen af det derværende Museum, og derefter var det nu forelagte Bygningsprojekt blevet udarbejdet, hvori Bygningsinspektøren havde søgt at tilfredsstille alle Betingelserne for, at Museet kunde svare til sin dobbelte Hensigt, at være baade et videnskabeligt Universitetsmuseum og tjene til Belæring for et større Publikum.

Som nogle af de væsentligste Grundbetingelser for en hensigtsmæssig Indretning af Bygningerne skulde her nævnes: 1) at Bygningens Konstruktion var stærk nok til, at Lofterne kunde taale den betydelige Belastning af saa vægtige Samlinger som de her omhandlede; 2) at Bygningen var brandfri med Opvarmingsrum i Kjælderens; 3) at den havde en fri Beliggenhed, og at Værelserne vare høje og ikke for dybe, saa at fuldt Lys kunde falde ind lige til Værelsernes Baggrund. Dette var en Hovedfordring ved ethvert vel indrettet Museum, men fortrinsvis, hvor mineralogiske og geognostiske Gjenstande skulde opstilles. De manglede den Rigdom paa Former og Farver, som fandtes ved Dyr og Planter, og ved dem kom det især an paa tydeligt at kunne skjelne Krystallernes ofte meget smaa Flader, Stenarternes enkelte Bestanddele og Forsteningernes fine Konturer; 4) at Skabene, saavidt muligt, vare lave, forsynede med Glasmontere og opstillede i en Retning, der var lodret paa Ydermurene, for at Beskuelsen af Gjenstandene i Monterne ikke skulde forstyrres ved Lysreflex fra disses Glasruder; 5) at Lokalerne vare saa rummelige, at de ikke blot kunde optage det nuværende Museums Samlinger, men ogsaa saadanne, som burde anskaffes til Supplering, og hvad der i Fremtiden indsamledes i Danmark og Bi-

landene, alt indenfor rimelige Grænser; 6) at der havdes de fornødne Arbejdsrum udenfor selve Samlingerne.

Med Hensyn til, hvad der under Nr. 5 var ytret om Lokalernes Størrelse, at de ikke blot skulde optage de forhaanden værende, men ogsaa de senere tilkommende Samlinger, da kunde dette ganske vist i mange Tilfælde være en vanskelig Opgave at løse paa en tilfredsstillende Maade, idet man enten af Hensyn til ubestemmelige Forøgelse let kom ind paa altfor urimelig store Rumforhold, eller af Sparsommelighedsens kunde undervurdere Tilvæxtens Størrelse og beregne Rummene for smaa, hvilket førte til, at der allerede efter en kortere Aarrækkes Forløb følte Trang til nye Udvidelser. I det foreliggende Tilfælde havde Sagen dog ikke store Vanskeligheder, idet der for det første ikke gaves flere mineralogiske eller geognostiske Samlinger her i Landet, der vilde kunne indlemmes i Universitetets Museum, som Tilfældet havde været tidligere, og for det andet burde Museet kun lægge an paa at være fyldigt repræsenteret i de Afdelinger, der dannedes af danske og nordiske Mineralier, Bjærgarter og Forsteninger. Det var disse Afdelinger, der hidtil havde givet og altid burde give Museet dets nationale Særpræg, som ogsaa søgtes og skattedes højt af Fremmede.

Landet havde hverken Adgang eller Midler til i andre Retninger at konkurrere med de store europæiske Museer, og derfor burde der ikke stræbes efter at danne almindelige geografiske Samlinger, beregnede paa at give et Billede af de forskjellige Landes geognostiske Forhold. Man burde derimod indskrænke sig til at have karakteristiske Suiten af Bjærgarter og Forsteninger fra de forskjellige Jordperioder til Belysning af Jordens Udviklingshistorie i Almindelighed. I den paagældende Afdeling fandtes for nærværende Tid betydelige Lakuner, som i Fremtiden burde søges udfyldte, men paa den anden Side indeholdt den ogsaa adskilligt, som burde undergaa en betydelig Reduktion, f. Ex. de altfor store Suiten af vulkanske Bjærgarter fra Italien m. m., saa at den Udvidelse, som krævedes for denne Del af Samlingen, vilde blive mindre, end man ellers kunde vente.

En Samling, der kunde betragtes som et Led baade af den mineralogiske og den geognostiske Samling, men saa godt som slet ikke var repræsenteret i det nuværende Museum, var, hvad der kunde kaldes den tekniske Samling. Den burde indeholde Suiten af de vigtigere Gangdannelser, Modeller af nogle Gruber og Hytteværker, samt de derved udvundne Produkter, for at vise de Forhold, hvorunder Malmene forekomme paa Gangspalter, og give en Fremstilling af den i vort Land ukjendte Bjærgværksdrift. Dertil burde der slutte sig Profiler af Salt- og Kulgruber, og Prøver af de vigtigste Bjærgarter, der anvendtes som Bygningsmateriale til arkitektonisk Udsmykning og Lignende.

Af Bygningsplanen fremgik, at Museet tænkte bestaaende af en større toetages Bygning med Façade til Farimagsgade, og en tilstødende enetages Bygning med Façade ud til det projekterede Torv i Overskæringen af Farimagsgade og Sølvgades Forlængelse. Denne sidste Bygning stødte atter op til den Grund, der var udset til den polytekniske Lærestanstalt, hvis Façade skulde vende ud mod Sølvgade. Om Anvendelse af Rummene bemærkedes Følgende:

Den først nævnte toetages Bygning, som var den egentlige Museumsbygning, indeholdt alle Samlingerne, og de vare der ordnede saaledes, at de vare let overskuelige for de Besøgende. Bygningen var ved en Hovedtrappe delt i to

Halvdele, der i den øverste Etage vare satte i Forbindelse med hinanden ved et bagved Trappen liggende Værelse.

I øverste Etage fandtes: Til venstre: den mineralogiske Hovedsamling (indbefattende et Værelse til den tekniske Samling) og et mindre Værelse til Opbevaring af Instrumenter. Til højre: de danske geognostiske Samlinger.

I nederste Etage fandtes: Til højre: den palæontologiske Samling og Stenartsamlingen. Til venstre: Auditoriet og to dertil stødende Værelser med Forelæsningssamlingerne. Disse tre Rum kunde tillige benyttes af de Studerende til Studier og Øvelser. Endvidere fandtes her Værelser til Bog- og Kortsamlingen og til Museets Arkiv.

Ved hver af de tre Hovedsamlinger fandtes et mindre Værelse til mere specielle Arbejder ved disse Samlinger, for at undgaa en unødvendig lang Transport; men skulde det engang i Tiden være ønskeligt at udvide en eller flere af de nævnte Samlinger, kunde disse Samlinger indlemmes deri.

I Kjælderen fandtes: Rum til Dubletsamlingerne, til Ud- og Indpakninger, Varmeapparat til hele Bygningen, Kulrum og Portnerbolig.

Ved en Elevator kunde Skufferne i Museets Skabe transporteres gennem alle Etager, uden at Gjenstandene led noget derved, og let bringes hen i Nærheden af Auditoriet eller til de i det Følgende nævnte Arbejdsværelser.

Den enetages Sidebygning henimod Lærestalten, der kun ved en Jærndør i Stueetagen var forbunden med Museets Hovedbygning, havde man givet den ringere Højde, dels af arkitektoniske Hensyn, for at skaffe en harmonisk Forbindelse mellem Museet og Lærestalten tilveje, dels for at man heri kunde anbringe Assistenternes og Bestyrerens Arbejdsværelser, der ikke behøvede at være saa høje som de egentlige Museumslokaler. I Kjælderetagen var Laboratoriet, Vask og Pakrum. Den østlige Del af Bygningen indeholdt en Beboelseslejlighed for Museets Bestyrer. Det laa i Museets Interesse, at Bestyreren knyttedes saa nøje som muligt til det, baade for det daglige Arbejdes Skyld, og for at han kunde være ved Haanden, naar Fremmede ønskede at benytte Museets Samlinger, men ogsaa af Hensyn til hans egne Studier. Den Bolig, der hidtil havde været forbunden med Museet, havde været betragtet som et, man kunde fristes til at sige, ringe Vederlag for det ikke ubetydeligt større Arbejde, der paahvilede en Museumsbestyrer udover de obligatoriske Forelæsninger, Studierne til disse osv.

Professor Johnstrup meddelte derefter følgende Oversigt over de enkelte Rums Størrelse og Pladsen i Skabene, som den vilde blive i de nye Bygninger, sammenholdt med de tilsvarende Forhold i de nuværende Lokalteter.

A. I Hovedbygningen.

Paa 1ste Sal.

Den mineralogiske Samling.

Hovedsamlingen (3 Værelser):

	I det nye Museum.	I det gl. Museum.	Anmærkninger.
Værelsernes Gulvflade. . .	480 □ Al.	375 □ Al.) For nærværende Tid anbragt paa første
Skabenes Grundflade . . .	130 —	90 —	
	(lave Skabe)	(høje Skabe)) Sal i Kommunitetsbygningen.
Skuffernes Antal	840	720	

I det nye Museum. I det gl. Museum. Anmærkninger.

Teknisk Samling (1 Værelse):

Værelsets Gulvflade . . .	96	□ Al.
Skabenes Grundflade . . .	24	—

1 Værelse til Instrumenter:

Gulvflade	33	—
1 do. til do.: Gulvflade.	55	—

De danske geognostiske Samlinger.

Det egentlige Danmark (1 Værelse):

Værelsets Gulvflade	250	□ Al.	} For nærværende Tid anbragt: 1) i Skabe i Auditoriet. 2) paa et Portkammer. 3) paa Loftet i Univers.
Skabenes Grundflade . . .	62	— 50 □ Al.	
Skuffernes Areal	434	— 380 —	

De nordiske Bilande (2 Værelser):

Værelsernes Gulvflade . .	310	□ Al.	} Fandtes for Tiden: 1) paa Loftet i Univers. 2) paa Christiansborg Slot. 3) nedpakkede af Mangel paa Plads.
Skabenes Grundflade . . .	77	— 61 □ Al.	
Skuffernes Areal	540	— 500 —	
1 Værelse: Gulvflade . .	55	—	

I Stueetagen:

Almindelig geognostisk Samling.

Stenartsamlingen (1 Værelse):

Værelsets Gulvflade	96	□ Al.	} Anbragt paa et Portkammer.
Skabenes Grundflade . . .	24	— 16 □ Al.	
Skuffernes Areal	168	— 107 —	

Palæontologiske Samlinger (3 Værelser):

Værelsets Gulvflade	560	□ Al.	420	□ Al.	} Ere dels anbragte paa 1ste Sal i Kommunitetsbygningen, dels paa Univers. Loft.
Skabenes Grundflade . . .	140	—	100	—	
Skuffernes Areal	980	—	753	—	
1 Værelse: Gulvflade	55	—			

Auditoriet: do 266 — 260 □ Al.

1 Forværelse dertil: do.	77	—	} Heri tænkes anbragt Forelæsningssamlingerne, der ogsaa benyttedes paa Stedet af de Studerende.
1 Værelse bagved Auditoriet: do	55	—	

Bibliothek og Kort-samling: do 70 — 32 —

Arkivværelse: do 30 —

I Kjælderen:

Dubletsamlingen (5 Værelser):

Værelsernes Gulvflade . .	646	□ Al.	800	□ Al.	} Er nu paa Loftet over Univers. Festsal og i et Kjælderrum i Universitetsbygningen.
Skabenes Grundflade . . .	150	—	100	—	
Skuffernes Areal	1200	—	1000	—	

To Rum til Ud- og Indpakning:

Gulvflade	136	—
Portnerbolig: do	128	—

Til denne Oversigt bemærkedes, at det var den foran omtalte Forandring fra høje Skabe uden Glasmontrer til lave Skabe med saadanne, der bevirkede, at de to største Samlinger, den mineralogiske Hovedsamling og den palæontologiske Samling, maatte have en saa stor Pladsforøgelse. Det vilde ses, at man ved Beregningen af Værelsernes Størrelse, Skabenes Grundflade og Skuffernes Areal var gaaet ud fra, at disse Dimensioner skulde forholde sig til hverandre som 4 : 1 : 7. Det sidst nævnte Forhold fremkom ved, at Skabene tænktes gennemgaaende indrettede med 6 Skuffer og en ovenpaa anbragt Glasmontre.

I den lavere Sidebygning stillede Forholdene sig saaledes:

I Stuen:	I det nye Museum.	I det gamle Museum.
3 Arbejdsværelser for Assistenten .	200 □ Al.	—
Bestyrerens Bolig	408 —	478 □ Al.
I Kjælderen:		
2 Værelser til Laboratorium	135 —	66 —
Vaskekjælder	40 —	—
2 Materialkamre	70 —	forskjellige Loftsrum.
Kjælderlejlighed (Kjøkken osv.) til Boligen	314 —	221 □ Al.

Vilde man anstille en Sammenstilling med Rumforholdene i andre europæiske Museer, maatte man selvfølgelig lade de meget omfangsrige Samlinger, som dem, der fandtes i London, Paris, Berlin og Wien, ude af Betragtning, og holde sig til de Museer, hvis Formaal og Resourser omtrent svarede til vore Forhold. Der var dog, selv ved disse sidste, altid særegne Omstændigheder, der gjorde, at en eller anden Afdeling havde en fyldigere Repræsentation efter det paagjældende Lands ejendommelige Beskaffenhed eller lettere Adgang til Erhvervelser fra Nabolandene, saa at Sammenligningen derved tabte en Del af sin Betydning. Det skulde derfor kun anføres eksempelvis, at i Kongeriget Sachsen, der ikke var halvt saa stort som det egentlige Danmark, indtog de to Hovedsamlinger (den mineralogiske og den geologiske) i Museet i Dresden Arealer paa henholdsvis 553 og 1315 □ Alen, medens de tilsvarende Samlinger i den her foreliggende Plan vilde optage 576 og 1216 □ Alen. I Zürich, hvor Forholdene ogsaa havde nogen Lighed med vore, indtog derimod de geognostiske Samlinger et Areal af 2000 □ Alen, altsaa mere end alle vore Samlinger tilsammen; derimod syntes Omfanget af de mineralogiske Samlinger omtrent at være det samme som her foreslaaet.

I Bygningsinspektørens Overslag vare Udgifterne til Opførelsen af Museet anslaaede til 354313 Kr. 61 Ø. Professor Johnstrup bemærkede, at heri var kun optaget alt, hvad der vedrørte Bygningen og det faste Inventarium, saasom Katheder, Borde og Bænke i Auditoriet, faste Skabe og Borde i Arbejdsværelserne, Kakkellovne osv., men ikke hvad der først kunde anskaffes, naar hele Bygningen var færdig, nemlig de Skabe, hvori de 3 Hovedsamlinger skulde opbevares. De nuværende høje Museumsskabe maatte, for at kunne anvendes i det nye Museum, omdannes til lave Skabe med Glasmontrer, hvilket vilde blive saa bekosteligt, at det var et Spørgsmaal, om det ikke vilde være hensigtsmæssigere at anskaffe helt nye Skabe til Samlingerne. Efter et foreløbigt Overslag, som medfulgte, vilde Udgiften til nye, med Glasmontrer forsynede Skabe, der ifølge den foran staaende Oversigt tilsammen skulde indtage en Grundflade af c. 457

□ Alen, andrage c. 32000 Kr., hvortil endnu maatte føjes Udgiften til nogle høje Vægskabe med Hylder, hvori større Exemplarer af Mineralier m. m. skulde opstilles. Hvor mange Vægskabe der saaledes vilde behøves, kunde først angives paa et senere Stadium, naar de frit staaende Skabe vare anskaffede; thi da først kunde det vise sig, hvilke Gjenstande der ikke kunde anbringes i disse, men maatte henstilles i Vægskabene.

Naar Museet forsynedes med nye Skabe, vilde de nuværende Skabe kunne finde Anvendelse til Forelæsnings- og Studiesamlingerne, til Dubletsamlingen og til Brug i Arbejdsværelserne.

En Udgiftspost, som det ligeledes var vanskeligt blot nogenlunde nøjagtigt at beregne iforvejen, vare Omkostningerne ved Samlingernes Flytning, Ordning og Opstilling, hvortil rimeligvis vilde medgaa c. 10000 Kr.

Ved at fremsende den her anførte Skrivelse fra Professor Johnstrup tillige med Planen og Overslagene udtalte den samlede Komite, at den ganske kunde slutte sig til Forslaget, ligesom den ogsaa særligt anbefalede den valgte Byggegrund, i Tilslutning til de allerede derom anførte Bemærkninger. Efter de foran omtalte Overslag mente Komiteen med et rundt Tal at kunne ansætte den samlede Udgift til Bygning og Inventarium til 400000 Kr. Det tilføjedes dog, at da det med god Grund var paatænkt at lægge Museet umiddelbart op til den polytekniske Læreanstalt, saaledes at denne fik Façade mod Sølvgade, Forbindelsesbygningen mod det nye Torv og Museet mod Farimagsgade, maatte man anse det for muligt, at Planen endnu kunde underkastes en eller anden hensigtsmæssig Ændring, naar Bygningsinspektøren havde faaet Lejlighed til at gøre sig bekendt med Planen for Læreanstalten. Antydningvis skulde kun nævnes, at det maaske vilde lade sig gøre at indrette et fælles Varmeapparat for begge Institutterne, medens der nu i Overslaget var beregnet 25000 Kr. til Museets Varmeapparat.

Idet Komiteen hermed anbefalede at søge den fornødne Bevilling til Byggeforetagendet, bemærkede den, at der selvfølgelig vilde kræves forøgede aarlige Udgifter ved et nyt Museum, navnlig til Opvarmning, Belysning og Betjening. I det nuværende Museum var der kun to Værelser, der kunde opvarmes, og den aarlige Udgift hertil havde i de sidste 5 Aar gjennemsnitlig kun udgjort c. 207 Kr., medens det større Antal Værelser i den nye Bygning vilde medføre en ikke ringe Forøgelse af Brændselsudgiften. Belysningen havde hidtil kun for en Del været udredet af Museets Konto; men denne Udgift havde kun ringe Betydning, da der i Regelen kun arbejdedes om Dagen i Museet, og det egentlig kun var Auditoriet, der i de korte Dage maatte oplyses nogle enkelte Timer. Til Betjeningen var medgaaet c. 400 Kr. aarlig. Ansattes der ved det nye Museum en Portner, som tillige skulde besørge Budtjenesten og være Fyrbøder, vilde han som Følge deraf ikke kunne skaffe sig andet Erhverv, og da det var af Vigtighed at have en rask og paalidelig Mand til denne Plads, burde hans Løn ikke sættes ringere end til 900 Kr. aarlig foruden fri Bolig og Brændsel, hvilket ganske svarede til, hvad Ministeriet ved Forslaget til den nye Lønningslov havde foreslaet for flere andre lignende Stillinger. De forøgede aarlige Udgifter vilde altsaa i det hele, foruden de paa Bygningen og Grunden hvilende Skatter og Assurancepræmier, især komme til at skyldes det større Kulforbrug, Rengjøringen og Lønnen til en Portner, men at opgive deres Størrelse nærmere var for Tiden ikke muligt.

Idet Konsistorium ved den foran anførte Skrivelse af 4. November 1881 forelagde Sagen for Ministeriet, anbefalede det paa det Varmeste dens videre Fremme i Overensstemmelse med Udvalgets Forslag, og udtalte, at det her gjaldt en Foranstaltning, hvis Iværksættelse var uafviselig nødvendig, hvis det mineralogiske Museum ikke, af Mangel paa Plads til at udfolde sig, skulde hindres i sin Virksomhed og sættes ud af Stand til at fyldestgøre Videnskabens berettigede Krav.

Ministeriet begjærede derpaa under 10. November Bygningsinspektørens Erklæring over, hvorvidt den polytekniske Lærestalts Flytning til Museets umiddelbare Nærhed vilde gjøre det nødvendigt eller ønskeligt, at der foretoges Ændringer i Planen og Overslaget for dette.

Efter at Etatsraad Herholdt ifølge dette Paalæg, og det, der med Hensyn til den polytekniske Lærestalt imidlertid var givet ham igjennem dennes Bestyrelse, havde udarbejdet en Plan til Bygninger for de tvende Institutioner i indbyrdes Forbindelse paa den nu angivne Plads, overdrog Konsistorium det til Professor Johnstrup i Forening med Direktøren for Lærestalten at gennemgaa Planen og forhandle om Enkelthederne med Bygningsinspektøren. Planerne indsendtes til Ministeriet i September 1882. Med Hensyn til det mineralogiske Museum var der, som Professor Johnstrup i sin samtidige Skrivelse til Ministeriet bemærkede, ikke foretaget nogen Forandring i den tidligere Plan for den egentlige Museumsbygningens Vedkommende; men Planen var kun forsaavidt ændret, som den projekterede enetages Sidebygning nu i den nye Plan var sat i umiddelbar Forbindelse med den ene af Sidebygningerne til den polytekniske Lærestalt. Professor Johnstrup kunde derfor ganske henholde sig til sine tidligere Bemærkninger om Lokalernes Størrelse og Anvendelse i Museumsbygningen, og i det Væsentlige ogsaa til, hvad han havde anført om Sidebygningen. Med denne var foretaget den Forandring, at den var bleven forhøjet med en Etage, fordi der efter den nye Plan her maatte anbringes en Port, der tjente til Indgang ogsaa for den polytekniske Lærestalt, og tillige skaffes Plads til dens Portner. Bygningen havde dog beholdt en lavere Højde end Hovedbygningen. Herefter kom den vestlige Del af denne Forbindelsesbygning til at indeholde paa første Sal og i Stuen Arbejdsværelser for Bestyreren og Assistenterne, i umiddelbar Forbindelse med Museumsbygningen, og i Kjælderen blev indrettet et lille kemisk Laboratorium, medens den østlige Del blev optaget af Bolig for Bestyreren samt af en Bolig for Lærestaltens Portner.

I det Lovforslag om de forskjellige Byggeforetagender, som fremsattes i Rigsdagssessionen 1882—83, vare for det mineralogiske Museums Vedkommende de af dettes Bestyrer meddelte Bemærkninger i det Væsentlige optagne i Motiverne. I Overensstemmelse med den foreliggende Bygningsplan var Byggesummen opført under Et for Museet og den polytekniske Lærestalt med 1464268 Kr., derunder indbefattet Montering.

Lovforslaget naaede ikke videre end til 1ste Behandling i Folketinget, og Ministeriet fandt det senere, efter Foranledning af den nyvalgte Direktør for den polytekniske Lærestalt, Professor Jul. Thomsen, rigtigst at ændre Bygningsplanen saaledes, at Museet og Lærestalten byggedes hver for sig og med en anden Beliggenhed paa den engang valgte Byggeplads. Idet Ministeriet gav Konsistorium Underretning herom i Skrivelse af 1. Oktober 1883, anmodede

det om, at det Udvalg, som i sin Tid var blevet nedsat med Hensyn til det mineralogiske Museums Opførelse, maatte paany træde sammen og i Forening med Bygningsinspektøren drøfte Spørgsmaalet om de Ændringer, der vilde være at foretage i den tidligere Plan.

Under 3. December indgav Udvalget, bestaaende af de samme Mænd som tidligere, nemlig Professorerne, Etatsraad Steenstrup, Goos og Johnstrup samt Kvæstor, sin Erklæring i Sagen, efter forud gaaende Forhandling med Bygningsinspektøren. Udvalget bemærkede, at den af Ministeriet ønskede Ændring i Beliggenheden havde stillet en temmelig vanskelig Opgave for Bygningsinspektøren, hvilket især hidrørte fra, at det Areal, som nu tiltænkedes det mineralogiske Museum, havde en meget uregelret Form ved den nordre Ende. Dette hindrede en fri Benyttelse af Terrænet, og dertil kom, at Grænselinien mod den polytekniske Lærestanstalt var rykket 10 Alen ind paa Museets Areal, hvorved dette var blevet smallere end tidligere paatænkt.

Af de forskjellige nye Projekter til en Museumsbygning, som Etatsraad Herholdt i denne Anledning havde udkastet, fremsendte Udvalget en, som det ubetinget maatte anbefale og finde fuldkommen tilfredsstillende af følgende Grunde:

1) Det oprindelige Forslag var her bevaret i alle Hovedtrækkene, hvilket der maatte tillægges megen Betydning, fordi der deri var fyldestgjort alle de Krav, som efter en omhyggelig forud gaaende Overvejelse burde kunne stilles til en ny Bygning for Museet, navnlig med Hensyn til tilstrækkeligt Lys, rigelig Plads og hensigtsmæssig Beliggenhed af de enkelte Lokaler.

2) Selv om den nye Bygning for den polytekniske Lærestanstalt ikke skulde komme til at ligge paa det samme Areal, vilde dette ikke have nogen Betydning for Museet, da dette ifølge Planen var frigjort for enhver Tilslutning til Lærestanstalten. Museumsbygningen dannede et for sig afsluttet Hele, der ikke vilde kunne hindre nogensomhelst fremtidig Benyttelse af Resten af Universitetets Grundstykke.

Det var vel i Lovforslaget blevet fremhævet, at det af Hensyn til Museets Benyttelse af de polytekniske Studerende vilde være ønskeligt, at de to Institutioner kom til at ligge hinanden saa nær som muligt; men hvis den alternative Plan, der for Tiden drøftedes, nemlig at opføre den nye Lærestanstalt paa den gamles Plads, skulde blive iværksat, kunde der ikke skaffes Museet nogen hensigtsmæssig Plads i Anstaltens Nærhed.

De Forandringer, der i den her omhandlede Plan vare foretagne med det mineralogiske Museum, vedrørte saa godt som slet ikke de egentlige Museumslokaler, men bestode i, at den lave Forbindelsesbygning ved Lærestanstalten var bortfalden, og Museets Hovedbygning til Gjengjæld forlænget ved hver Ende med 5 Alen, medens den midterste Udbygning paa den østlige Side var forlænget med 12 Alen. Derved var der skaffet Plads til Boligen for Museets Bestyrer og til de fornødne Arbejdslokaler, der tidligere vare anbragte i Forbindelsesbygningen. Medens Hovedbygningen havde 2 Etager, havde Udbygningen mod Øst 3 Etager, da der her ikke behøvedes saa stor Højde i Værelserne som i den egentlige Museumsbygning.

Ved den samtidig foreslaaede Ændring i Projektet til den polytekniske Lærestanstalt med Hensyn til Beliggenheden af de to mindre dertil hørende Byg-

ninger, vilde der vindes en mere aaben Beliggenhed for det mineralogiske Museum. Hvad endelig Udgifterne angik, vilde disse ifølge en fra Bygningsinspektøren modtagen Skrivelse stille sig ligesom tidligere, idet den nævnte Udbygning tillige med Hovedbygningens Forlængelse vilde svare til den bortfaldne Forbindelsesbygning.

Ved at fremsende Udvalgets Erklæring udtalte Konsistorium, at det ganske kunde slutte sig til denne, og at det iøvrigt henholdt sig til sine tidligere Bemærkninger om Sagen.

Paa Grundlag af de omarbejdede Planer fremsatte Ministeriet i Rigsdags-sessionen 1883—84 et nyt Lovforslag i Landstinget, som, bortset fra en Nedsættelse i Byggesummen for den polytekniske Lærestalts Vedkommende, var enslydende med det i den foregaaende Session fremsatte Forslag. Lærestalten foresloges nu anlagt paa den sydøstlige Del af den fælles Byggegrund, og det mineralogiske Museum, adskilt fra Lærestalten, paa den nordvestlige Del af samme, langs Øster-Farimagsgade; i Konsekvens heraf opførtes Byggesummen særskilt for hver Bygning, for Museets Vedkommende med 355000 Kr. foruden 42000 Kr. til Montering, ialt 397000 Kr. Iøvrigt vare Motiverne til Lovforslaget byggede paa de nylig anførte sagkyndige Erklæringer.

Landstingets Udvalg i Sagen erklærede sig i sin Betænkning af 11. Februar 1884 enig i Forslagets Hovedindhold, ogsaa for det mineralogiske Museums Vedkommende, idet Trangen til en ny Museumsbygning fuldstændig erkjendtes. Udvalget anbefalede en ny Forandring i Planen for Lærestalten ved Tilknytning af dennes frit liggende Bygninger som Fløje til Hovedbygningen. I denne Henseende henvistes til, at en saadan Ordning netop havde fundet Sted i Planen til det mineralogiske Museum, hvor Embedsboligerne m. m. vare anbragte i Hovedbygningen. Med Hensyn til selve Museet foresloges ingen Forandringer af Udvalget.

Efterat det af Landstinget vedtagne Lovforslag var bortfaldet ved Rigsdagens Slutning, uden at være naaet til Behandling i Folketinget, maatte Planen til det mineralogiske Museum, ligesom til det plantefysiologiske Laboratorium, i de nærmest følgende Aar træde tilbage for Gjennemførelsen af den polytekniske Lærestalts Flytning. Paa Forslaget til Finanslov for 1885—86 opførtes en Bevilling paa § 26, i hvis Text alle tre Byggeforetagender nævnedes, men saaledes at der foreløbig kun stilledes Forslag om Afholdelse af Udgiften til Lærestalten; og paa det tilsvarende Forslag for 1886—87 vare de to andre Bygninger udeladte.

Medens det lykkedes Ministeriet for Finansaaret 1887—88 at erholde den fornødne Bevilling til Paabegyndelsen af en ny polyteknisk Lærestalt, havde imidlertid ogsaa Spørgsmaalene om et nyt kemisk Universitetslaboratorium og om Udvidelse af de egentlige Universitetslokaler trængt sig frem i Forgrunden, og samtidig lykkedes det ved et Magelæg mellem Universitetet og Københavns Kommune om Grunde ved Sølgade og Øster-Voldgade at faa en ny Byggeplads, der fra alle Sider erkjendtes for den heldigste, til Raadighed for Museet i Forbindelse med Laboratoriebygningen.

Da den polytekniske Lærestalts Sidebygning mod Sydøst vilde blive opført umiddelbart i Grænsen til den Kommunen tilhørende Nabogrund, blev det nemlig nødvendigt at erhverve Kommunens Samtykke til Anbringelsen af Vinduer ud til denne

Grund. Paa Ministeriets Henvendelse i denne Anledning svarede Kjøbenhavns Magistrat under 9. November 1886, at det begjærede Samtykke ikke kunde meddeles uden Borgerrepræsentationens Indvilgelse. I Forbindelse hermed fremsatte Magistraten et Forslag, som blev af stor Vigtighed for Ministeriets Byggeplaner i det hele. Det bemærkedes nemlig, at naar den foran nævnte Sag forelagdes Borgerrepræsentationen, vilde der efter Magistratens Formening sandsynligvis opstaa Spørgsmaal om, hvorledes man i det hele hensigtsmæssigst skulde ordne Forholdene paa Terrænet mellem Sølvgade og botanisk Have, saa meget mere, som det nu foreliggende Forslag om Lærestaltens Beliggenhed aabnede Mulighed for en Ordning, der formentlig kunde være saavel i Statens som i Kommunens Interesse. Det kunde nemlig vise sig hensigtsmæssigt at udvide Sølvgades Forlængelse, der kun var tænkt udlagt med en Bredde af 30 Alen, enten ved at anlægge Gaden i Lighed med Boulevarderne, eller, hvad der maaske vilde være rettere, ved at udlægge en eller flere Alleer langs Gadens sydlige Side (langs de nye Bygninger). Magistraten forespurgte derfor, om Ministeriet vilde medvirke til en saadan Plans Gjennemførelse ved, at Universitetet helt eller delvis afstod Arealet mellem Lærestaltens Bygning og Sølvgade til denne Udvidelse, mod at faa afgivet fra Kommunen et tilsvarende Areal af dennes tilstødende Grund. Det tilføjedes, at det ikke var Hensigten at lade en saadan Ordning Gjennemførelse være Betingelse for, at den af Ministeriet begjærede Tilladelse angaaende Anbringelse af Vinduer kunde meddeles.

Ministeriet begjærede derpaa Konsistoriums Ytringer over Magistratens Forslag, med Bemærkning, at Ministeriet for sit Vedkommende ikke fandt noget at indvende mod Forslaget, naar det Areal, som Universitetet skulde erhverve i Vederlag, kom til at ligge paa Hjørnet af Sølvgade og Voldgaden (nedenfor astronomisk Observatorium) og anvendtes til Opførelse af Bygninger til videnskabeligt Brug. I denne Henseende havde Ministeriet tænkt sig, at naar Universitetets reducerede Grundstykke ud til Farimagsgade forbeholdtes til Byggeplads alene for den polytekniske Lærestalt, kunde der paa det nyerhvervede Areal ved Voldgaden opføres Bygninger for det mineralogiske Museum og det kemiske Laboratorium tillige med Boliger for de to Professorer i Mineralogi og Kemi.

Konsistorium indhentede i denne Anledning en Erklæring fra Komiteen for det mineralogiske Museums Opførelse. Denne sluttede sig til Ministeriets Plan, under Forudsætning af, at den Grund, der skulde afstaaes til Universitetet, blev tilstrækkelig stor for Ojemedet. Herom bemærkedes, at den Del af Universitetets Grund, som der efter Magistratens Ønske var Tale om at afstaa til Kommunen, havde et Areal af 6378 □ Alen. Da nu det Grundstykke, der skulde tjene som Vederlag, vilde faa en Bredde mod Voldgaden af 92 Alen, saafremt de Sølvgades Forlængelse nærmest liggende 50 Alen forbeholdtes til denne Gades Udvidelse, saa vilde Grundstykket, hvis det nøjagtigt skulde svare til det afstaaede, kun faa en Sidelinie af c. 70 Alen mod Sølvgade. Efter de foreliggende Oplysninger vilde et saadant Areal ikke blive fuldt tilstrækkeligt, da de forskellige Bygninger maatte holdes i temmelig stor indbyrdes Afstand, for at Lysforholdene kunde blive saa gunstige som muligt. Udvalget antog imidlertid, at Kommunen ikke vilde have nogen Betænkelighed ved at afstaa et større Areal end de nævnte 6378 □ Alen, saaledes at Grundens Længde langs Sølvgade

kunde blive mindst 90 Alen. Derved vilde fremkomme en regulær Grund paa 90×92 Alen eller 8280 □ Alen, og det skjønnedes ikke rettere, end at en saadan Grund maatte være tilstrækkelig for Anbringelsen af det mineralogiske Museum og det kemiske Laboratorium.

Med disse Bemærkninger anbefalede Udvalget det foreslaaede Magelæg paa følgende Vilkaar: 1) at Universitetet af sin Grund afstod til Kommunen til en Udvidelse af Sølvgades Forlængelse, hvad der laa indenfor 50 Alens Afstand fra denne Gade, imod at Kommunen overdrog til Universitetet til Bebyggelse et ved Voldgaden beliggende Grundstykke, regnet fra botanisk Haves Grænse indtil 50 Alen fra Sølvgade, og med en Længde af mindst 90 Alen langs denne Gade; 2) at der indrømmedes Universitetet Ret til at anbringe Vinduer ud mod Kommunens Grund i de Bygninger, som det agtede at opføre paa begge de Grundstykker, som herefter kom til at tilhøre det, samt at give disse Bygninger ubrudte Hjørner mod den eventuelt udvidede Sølvgade; 3) at der paa det til Udvidelse af Sølvgade bestemte Areal ikke maatte indrettes nogen Kjørebane, og at der med Hensyn til sammes Beplantning og Benyttelse forbeholdtes Universitetet den nødvendige Indflydelse.

Da Konsistorium sluttede sig til Udvalgets Indstilling, tilskrev Ministeriet Magistraten i Overensstemmelse dermed. Under 3. Februar 1887 svarede Magistraten, efterat Sagen havde været forelagt Borgerrepræsentationen, at uagtet det af Universitetet forlangte Areal var ikke ubetydeligt større end det, der tilbødes Kommunen, havde man dog efter Omstændighederne ment at kunne se bort herfra, og da man iøvrigt ikke havde fundet noget at erindre mod de af Ministeriet foreslaaede Vilkaar, var Magistraten bleven bemyndiget til at afslutte Magelæget i Overensstemmelse dermed, dog med Tilføjelse af nogle yderligere Betingelser, nemlig at Finansministeriets Samtykke erhvervedes til, at Arealet mellem botanisk Have og Sølvgade, uanset den Bebyggelse, der vilde blive Følgen af Magelæget, i samme Omfang som hidtil maatte henregnes til det Parkareal, som Kommunen overfor Staten var pligtig at vedligeholde; at der paa det Areal, som overdroges til Universitetet, ikke maatte opføres andre Bygninger end de, der vare nødvendige for det kemiske Laboratorium og det mineralogiske Museum; og at Universitetet afholdt de med Forholdets Berigtigelse forbundne Omkostninger.

Efterat det ovennævnte Samtykke var erhvervet fra Finansministeriet, og efter at Bygningskommissionen havde meddelt den fornødne Tilladelse til, at Bygningerne opførtes med ubrudte Hjørner til Gaden, erklærede Ministeriet sig villigt til at gaa ind paa de fra Kommunalbestyrelsens Side stillede Betingelser, og efterat der videre var forhandlet om Affattelsen af selve Magelægs-skjødet, tiltraadte Ministeriet under 5. Juli det af Magistraten udarbejdede Udkast.

Med Hensyn til Stempelafgiften maatte de paagældende Grunde ansættes til en bestemt Værdi. Konsistoriums Byggeudvalg udtalte i denne Henseende, at der her ikke var Spørgsmaal om Magelæg af almindelige Byggegrunde, men om, med Finansministeriets Indvilgelse, at overføre en Universitetet tilhørende Ret til at opføre Bygninger i videnskabelige Øjemed fra Parcellen Matr. Nr. 159 til Parcellen Matr. Nr. 134 (Universitetets nye Grund ved Voldgade). Af Hensyn hertil og i Overensstemmelse med tidligere foretagne Magelæg (jfr. Univ. Aarb. f. 1873—1875 S. 111 og Anmærkn. S. 121—22), mente Udvalget, at

Værdien ved denne Lejlighed passende kunde ansættes til 7000 Kr. for hvert af de to Grundstykker. Denne Ansættelse blev lagt til Grund for Beregningen af Stemplet.

Allerede førend disse Forhandlinger vare afsluttede, tilskrev Ministeriet, af Hensyn til Sagens hurtige Fremme, under 15. Marts 1887 Konsistorium med Anmodning om at lade det staaende Byggeudvalg tage under Overvejelse, hvorledes det mineralogiske Museum paa Grundlag af de dertil i sin Tid udarbejdede Planer kunde, tillige med det kemiske Laboratorium, placeres paa det Areal, som man kunde vente at faa til Disposition, og i Forbindelse dermed tilvejebringe Planer og Tegninger til en Laboratoriebygning.

Under 17. August 1887, efter at Magelæget om den paatænkte Byggegrund imidlertid var bragt i Orden, indsendte Konsistorium til Ministeriet de nye af Bygningsinspektør, Etatsraad Herholdt udarbejdede Planer med Overslag til Opførelsen af et mineralogisk Museum og et kemisk Laboratorium paa den ny erhvervede Grund. Disse Planer gik ud paa, at de tvende Institutioner skulde danne et samlet Bygningskomplex med Hovedfacade mod Sølgadens Forlængelse, der efter Bestemmelserne i Magelæget vilde faa en Bredde af 80 Alen, og saaledes, at Museet vilde faa Plads langs Øster-Voldgade, og Laboratoriet parallelt med Museet i en Afstand af c. 45 Alen, idet begge Bygninger opførtes med samme Ydre og i 2 Etager foruden Kjælder. Den mellemliggende Gaardsplads skulde afsluttes mod Sølgade med en enetages Bygning, som indeholdt Porten med fælles Adgang til begge Bygninger. I den bageste Del af Gaardspladsen op til botanisk Have vilde det fælles Varmeapparat faa Plads i en mindre Bygning, ligeledes paa en Etage.

Til Opførelsen af Bygningerne var anslaaet et Beløb af 656730 Kr., hvortil kom for Inventarium og Flytning, for Museets Vedkommende 42000 Kr. og for Laboratoriets 20000 Kr., saaledes at hele Udgiften blev 718730 Kr. Af dette Beløb regnedes omtrent 340000 Kr. at falde paa Museet og Resten paa Laboratoriet, hvilken Bygning vilde blive noget dyrere paa Grund af de større Funderingsarbejder, som Terrænet nødvendiggjorde for dens Vedkommende. Den Besparelse paa Udgiften til Museet, som fremkom i Forhold til det tidligere, i Lovforslaget i 1883—84 givne Overslag paa 388000 Kr., og som altsaa udgjorde c. 48000 Kr., hidrørte væsentligst fra den Forbindelse, hvori Museet nu var bragt med Laboratoriet, hvorved en Del af Anlægget blev fælles for begge Institutioner.

Idet Konsistorium dermed indstillede, at der maatte blive forelagt Rigsdagen et Forslag til Opførelse af disse Bygninger, anbefalede det, at der efter Forslagets eventuelle Vedtagelse maatte blive lagt særlig Vægt paa at fremme Opførelsen af det mineralogiske Museum saa hurtigt som mulig, for at Museets nuværende Lokaler i en nær Fremtid kunde blive disponible for Udvidelsen af selve Universitetets og Kvæsturens Lokaler, om hvilken Konsistorium allerede, som foran er omtalt, havde haft Anledning til at udtale sig. Da Opførelsen af det hele Bygningskomplex ikke vilde kunne fuldendes i et Finansaar, foreslog Konsistorium, at der af det samlede Beløb bevilgedes 400000 Kr. for Finansaaret 1888—89.

Paa Grundlag af de saaledes udarbejdede Planer og i Henhold til de stedfundne Forhandlinger, dels om det her omtalte, dels om de andre for Universi-

tetet samtidigt projekterede Byggeforetagender, fremsatte Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i Begyndelsen af Rigsdagssessionen 1887—88 et de forskjellige Nybygninger omfattende Forslag til Lov om Byggeforetagender for Universitetet. Forslaget, der fremsattes i Folketinget, lød i sin Helhed saaledes:

»I den botaniske Haves vestlige Hjørne bliver at opføre en Bygning for et botanisk Laboratorium, og paa den Universitetet tilhørende Grund ved den botaniske Have paa Hjørnet af Øster-Voldgade og Sølvgadens Forlængelse en Bygning for Universitetets mineralogiske Museum og dets kemiske Laboratorium. Endvidere bliver den under Universitetets Bygningskomplex hørende saakaldte Kommunitetsbygning paa Nørregade at ombygge for at tilvejebringe Lokaler, dels til en Udvidelse af Universitetsbibliotheket, dels for Universitetets Administration, dels for den zoologiske Undervisning, og de to hidtil af den polytekniske Lærestalt benyttede Gaarde, Matr. Nr. 106 og 107 i St. Peders Stræde og Nr. 97 i Studiestræde, at forandre saaledes, at den første ved en Tilbygning kommer til at indeholde 3 Auditorier, og at den sidste afgiver 2 Optionsboliger for Universitetsprofessorer.

Til disse Formaal kan anvendes et Beløb af 1360900 Kr. af Universitetets Midler.»

I den Del af Bemærkningerne til Lovforslaget, som angik det mineralogiske Museum, henviste Ministeriet til sine tidligere Forslag om dettes Opførelse, ved hvilke man, som det vil erindres, havde tænkt sig Bygningen liggende paa Hjørnet af Gothersgade og Øster-Farimagsgade. Efterat have givet Forklaring om den Transaktion, der havde skaffet en anden Byggegrund til Raadighed, og om den dertil knyttede Plan over Opførelsen af en fælles Bygning for Museet og det kemiske Laboratorium, meddelte Ministeriet, efter de foreliggende Plantegninger, nogle Oplysninger om Bygningens projekterede Indretning. Planen gik ud paa, at enhver af de to parallelle Hovedfløje i Bygningen skulde forbeholdes henholdsvis det mineralogiske Museum, nærmest ved Øster-Voldgade, og det kemiske Laboratorium, medens den enetages Forbindelsesbygning ud til Sølvgade skulde indeholde Arbejdsværelser og Beboelseslejlighed for Bestyrerne af begge Institutioner. I begge de toetages Hovedfløje var Opgangen, fra Kjældereren til øverste Etage, anbragt midt i Bygningen nærmest Gaarden, saaledes at der ved Siden af Trappen fandtes en bred Gjennemgang saavel i Stueetagen som paa 1ste Sal. I Udkanterne af Bygningen vare desuden flere mindre Trapper anbragte. For det mineralogiske Museum fandtes i Stueetagen nærmest botanisk Have Lokaler for geologiske og palæontologiske Samlinger, ialt tre større Rum, medens der ved Siden af var et rummeligt Lokale, forbeholdt til eventuel Udvidelse af de geologiske Samlinger, foruden et Assistentværelse. Paa den anden Side af Hovedtrappen fandtes to større og et mindre Værelse, der særligt vare bestemte til Samlinger fra Danmarks Biland; desuden Assistentværelse og Lokale til Instrumenter, Bøger og Arkiv. I den øverste Etage tænkte i samme Rækkefølge anbragte: Stenartsamlingen i et Værelse, og Mineralsamlingen i tre store Rum; ved Siden heraf et mindre optisk Værelse. Endvidere Forelæsningsauditorium; ved Siden af dette Rum til Forelæsningsgjenstande og Kortsamling, og endelig tre Værelser til Samlinger fra Danmark. Den foran nævnte Gjennemgang ved

Siden af Trappen skulde tillige tjene til Opbevaring af Bibliotheket. I Kjælderen fandtes nærmest botanisk Have to større og et mindre Rum til danske geologiske Undersøgelser, og ved Siden deraf to Rum af meget betydelig Størrelse til Dubletsamlingerne. Ved Siden af Trappen var et Lokale til Slibning og et andet til Vejning. Derefter fulgte et Laboratoriumsværelse, to rummelige Værelser til Ud- og Indpakning, et Vaskerum og to Materialkamre. I Bygningen ved Sølvgade var der, foruden Bolig for Museets Bestyrer, tillige Boliger for Portneren og et Bud. Med Hensyn til Udgifterne til Museumsbygningen udtalte Ministeriet sig i Overensstemmelse med det foran om Overslaget Anførte.

Til Behandling af Lovforslaget nedsatte Folketinget et Udvalg, bestaaende af 9 Medlemmer, som under 24. Februar 1888 afgav sin Betænkning. Med Hensyn til det mineralogiske Museum var Udvalgets Flertal (paa 7 Medlemmer) enigt i fuldt ud at anerkjende Nødvendigheden af, at Museet omsider fik sin egen rummelige og hensigtsmæssige Bygning. Det fremhævedes i Betænkningen, at medens vore øvrige naturhistoriske Samlinger (zoologiske og botaniske) i de senere Aar havde faaet nye og tidssvarende Lokaler, havde det mineralogiske Museum, uagtet det var blevet forøget med saa rige Samlinger, som Kristian VIII.'s og den saakaldte kongelige Mineraliesamling i Stormgade, samt med de betydelige Indsamlinger, der i de senere Aar vare foretagne i vore Blande, maattet nøjes med den snævre Plads, som oprindeligt var bestemt for Universitetets mineralogiske Samlinger; og Følgen deraf havde været, at Museet havde maattet bortgjemme en bestandig større Del af sine tildels enestaaende videnskabelige Skatte paa Universitetets Loffer og i dets fugtige Kjældere. Hvor ufordelagtigt dette havde været, ikke blot for det videnskabelige Studium, men ogsaa for Folkeoplysningen, var umiddelbart indlysende; og hertil kom endnu, at Museet fuldkomment manglede Plads til de finere, videnskabelige Undersøgelser (kemiske og optiske), som Mineralogiens og Geologiens nyere Udvikling krævede. Endelig henviste Udvalget til den paatænkte geologiske Kortlægning af Landet, hvortil der vilde fordres egne Ardejslokaler, som den nuværende Bygning umuligt vilde kunne yde.

Et Mindretal i Udvalget mente ikke at kunne tilraade andre af de foreslaaede Bygningsarbejder end det botaniske Laboratorium og Auditorierne i St. Peders Stræde, men gav ikke i Betænkningen nogen nærmere Begrundelse af sit Standpunkt.

Udvalget var enigt i at anbefale, at den betydelige Bekostning, som de omhandlede Byggeforetagender vilde medføre, ved Anvendelse af Licitation nedbragtes til den mindst mulige Udgift, som var forenelig med Arbejdernes forsvarlige Udførelse.

I Overensstemmelse med Udvalgets Flertals Indstilling vedtoges Lovforslaget af begge Rigsdagens Afdelinger i følgende Affattelse:

»I den botaniske Haves vestlige Hjørne bliver at opføre en Bygning for et botanisk Laboratorium, og paa den Universitetet tilhørende Grund ved den botaniske Have paa Hjørnet af Øster-Voldgade og Sølvgadens Forlængelse, en Bygning for Universitetets mineralogiske Museum og dets kemiske Laboratorium. Endvidere bliver den hidtil af den polytekniske Lærestalt benyttede Gaard, Matr. Nr. 106 og 107 i St. Peders Stræde at forandre saaledes, at den kommer til at indeholde 2 Auditorier.

Til disse Formaal kan anvendes et Beløb af 970900 Kr. af Universitetets Midler. Bygningernes Opførelse udbydes enten samlet eller delt til Licitation, og Ministeren er bunden til de 5 laveste Bud.»

Det saaledes vedtagne Lovforslag stadfæstedes af Hs. Maj. Kongen under 1. April.

Da Bygningsinspektør Etatsraad Herholdt paa Grund af de andre betydelige Hverv, der vare ham betroede, ikke ønskede selv at forestaa Opførelsen af de at ham projekterede Bygninger for det mineralogiske Museum og det kemiske Laboratorium, blev Opførelsen af disse Bygninger af Ministeriet overdraget til Professor ved Kunstakademiet Hans J. Holm som ledende Arkitekt.

C. Universitetets kemiske Laboratorium.

Samtidig med, at Bygningsplanerne for den polytekniske Lærestalt og det mineralogiske Museum drøftedes, gjorde Mangelen paa rummelige og hensigtsmæssige Lokaler sig ogsaa gjældende ved Universitetets kemiske Laboratorium. Om den her stedfindende Pladsmangel kan allerede henvises til de aarlige Indberetninger om Laboratoriets Virksomhed i tidligere Tid, jfr. Univ. Aarb. f. 1879—80 S. 1009, 1880—81 S. 1139—42, 1882—83 S. 223, 1883—84 S. 159—165. Det vil der findes omtalt, hvorledes det regelmæssigt viste sig nødvendigt at henvise en Del af de Studerende til den polytekniske Lærestalts Laboratorium, uagtet dette ogsaa led under Mangel paa Plads.

Tanken om en Flytning af Laboratoriet til en hensigtsmæssigere Bygning maatte med større Styrke gjøre sig gjældende, efterat man til Byggeplads for en ny polyteknisk Lærestalt havde bestemt sig for Grunden nordvest for botanisk Have, hvorved Afstanden imellem de tvende Undervisningsanstalter vilde blive c. 3200 Alen. Da de Studerende, som i et Antal af c. 200 besøgte Universitetslaboratoriet, næsten alle skulde have en Del af deres Undervisning paa Lærestalten, maatte dennes Flytning til en saa betydelig Afstand fremkalde Betæneligheder, der ogsaa ved flere Lejligheder ytrede under Forhandlingerne om Planen for Lærestalten.

I en Skrivelse til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet af 6. Maj 1886 henviste Laboratoriets Bestyrer, Professor Jul. Thomsen, til disse tidligere Udtalelser, og knyttede hertil følgende Bemærkninger: Da Universitetslaboratoriets Bygning var lidet tidssvarende, manglede Plads for Viderekomne og laa helt indsluttet af andre Bygninger, maatte under de foreliggende Forhold den Tanke fremkomme, at det vilde være ønskeligt at forlade den nuværende Bygning og opføre en ny i umiddelbar Nærhed af eller i Forbindelse med de paatænkte Nybygninger for den polytekniske Lærestalt. En saadan Flytning vilde vistnok kunne foregaa uden væsentlig Udgift for Staten; thi ved en Fraflytning vilde Laboratoriets nuværende c. 3400 □ Alen store Grund med dets til andre Formaal meget tjenlige Bygninger kunne sælges og sikkert indbringe et Beløb, som vilde ækvivalere Udgiften til et nyt Laboratoriums Opførelse paa Universitetets Grund bagved botanisk Have. Hvorledes en saadan Tilknytning af Universitetets kemiske Laboratorium til den polytekniske Lærestalt vilde kunne gennemføres med Bibeholdelse af den gjensidige Uafhængighed, havde Professor Thomsen angivet paa en medfølgende Plantegning, hvorefter Bygning-

gerne skulde opføres i et Komplex omkring en Gaardsplads paa over 4000 □ Alen. De Universitetet nærmest vedrørende Dele af denne Bygningsfirkant, nemlig Universitetslaboratoriet og det fysiske Kabinet, hvert med et stort Auditorium, skulde ligge med Façade ud mod botanisk Have. Den polytekniske Lærestalt fik sine Lokaler med Façade dels mod Sølvgade, dels til Siderne mod Øster-Farimagsgade og Kommunens Parkanlæg, og de enkelte Dele af hele Bygningen skulde forbindes ved en fortløbende Korridor. Det foresloges altsaa, at man skulde skride til, saa snart Beløbet til den nye polytekniske Lærestalt var bevilget af Rigsdagen, at opføre den Lærestalten vedkommende Del af Bygningen, og lade den for Universitetslaboratoriet bestemte Plads staa aaben, indtil man senere, forhaabentlig om kort Tid, besluttede sig til at flytte ogsaa denne Institution.

Ministeriet begjærede i denne Anledning Konsistoriums Betænkning, og dette anmodede den med Hensyn til de iforvejen projekterede Byggeforetagender nedsatte Komite, bestaaende af Professorerne Jul. Thomsen, Goos og Johnstrup, Bygningsinspektør, Etatsraad Herholdt og Kvæstor, om at tage Sagen under Overvejelse. I sin under 18. September 1886 afgivne Erklæring tiltraadte Udvalget i det Væsentlige Professor Thomsens Bemærkninger om Ønskeligheden af Laboratoriets Flytning til den angivne Byggegrund samt om den økonomiske Side af Sagen, men tilføjede, at det Universitetet tilhørende Grundstykke, hvorom her var Spørgsmaal, næppe vilde kunne afgive Plads for Laboratoriet foruden Lærestalten og det mineralogiske Museum. Komiteen maatte derfor udtale sig for, at Arealet fremdeles forbeholdtes de to sidst nævnte Institutioner, men undlod ikke at henlede Konsistoriums Opmærksomhed paa Muligheden af, at Universitetslaboratoriet kunde henlægges paa den Kjøbenhavns Kommune tilhørende Nabogrund.

Ved at fremsende denne Erklæring, hvortil Konsistorium sluttede sig med Bemærkning, at det maatte anses for i høj Grad ønskeligt, at der opførtes en ny Bygning for Laboratoriet, og at denne lagdes saa nær som muligt ved den til Lærestalten udsete Plads, indstillede Konsistorium, at der maatte blive indledet Underhandlinger med Kommunen om at faa afstaaet til Universitetet en Del af den tilstødende Nabogrund til Opførelsen af et nyt Laboratorium, da det var oplyst, at den forhaanden værende Byggegrund ikke var tilstrækkelig til, at der derpaa foruden den polytekniske Lærestalt og det mineralogiske Museum ogsaa kunde opføres en Laboratoriebygning.

Det er foran berørt, (jfr. S. 258 ff.), hvorledes der kort efter, paa Foranledning af Kjøbenhavns Magistrat, aabnedes Underhandlinger med denne, som førte til Erhvervelse af en fælles Byggegrund for Laboratoriet og det mineralogiske Museum i en kort Afstand fra Lærestalten, og det er ligeledes foran omtalt (jfr. S. 261), hvorledes der i Sommeren 1887 af Etatsraad Herholdt udarbejdedes en Plan til Opførelse af et Museum og et Laboratorium i et fælles Bygningskomplex, hvilken Plan lagdes til Grund for det i Oktober 1887 fremsatte Lovforslag om Universitetets forskjellige Byggeforetagender. Her bliver særlig for Laboratoriets Vedkommende at nævne, at Ministeriet atter under 10. Februar og 12. September 1887, altsaa forinden Fremsættelsen af Lovforslaget, modtog tvende Indstillinger i Sagen fra Bestyreren af Laboratoriet, af følgende Indhold:

I den første Skrivelse oplystes, at Tilgangen af Studerende til Universitetslaboratoriet atter i det nylig begyndte Halvaar havde været saa stærk, at Labo-

ratoriet langt fra havde kunnet tilfredsstille Kravet om Adgang til dets praktiske Øvelser. Ved at indskrænke Øvelsestiden for alle ny tilkomne lægevidenskabelige Studerende til to ugentlige Dage havde Laboratoriet været i Stand til at modtage 196 Studerende til de praktiske Øvelser; men det havde maattet afvise alle ny tiltrædende farmaceutiske Studerende. Disse havde dog i et Antal af nogle og tyve, skjønt med noget Besvær og ved en stærk Udvidelse af Arbejdstiden, fundet Plads i den polytekniske Læreanstalts Laboratorium, som nu ogsaa, uagtet den foretagne Forbedring af Lokalet, var blevet overfyldt. Det fremgik heraf tydeligt, at Laboratorierne ikke mere vare i Stand til at opfylde de til dem stillede Fordringer paa en tilfredsstillende Maade, og at det var paatrængende nødvendigt snart at paabegynde Bygningen af et nyt Laboratorium for Universitetet.

I Skrivelsen af 12. September udtalte Professor Thomsen sig paa lignende Maade om den i det nye Halvaar stedfindende Overfyldning. Antallet af de Studerende ved de praktiske Øvelser var da steget til 199, et Antal, der langt overskred det, som Laboratoriet efter Størrelsen af sine Lokaler burde modtage. Samtidig var ogsaa Antallet af Tilhørerne ved Laboratoriets Forelæsninger over Kemi steget saa stærkt, at det i det daværende Halvaar udgjorde 289, hvilket Antal langt fra kunde faa Plads i Auditoriet, der kun havde en Gulvflade af c. 320 □ Alen. Følgen deraf var dels, at de Studerende stode sammenpakkede i en utilbørlig Grad i Auditoriet, dels at mange maatte udeblive fra Forelæsningerne af Mangel paa Plads; og dette Forhold var saa meget skadeligere, som netop de her omhandlede Forelæsninger skulde udgjøre den fundamentale Del af de Studerendes Forberedelse til deres Examen i Kemi. Det vilde derfor være af yderste Vigtighed, at der i en nær Fremtid tilvejebragtes større Lokaler for denne Del af Undervisningen.

I Bemærkningerne til det foran (S. 262) gjængivne Lovforslag anførtes for det kemiske Laboratoriums Vedkommende det Væsentligste af de her omtalte Forhold, som havde ført til Planen om en ny Bygning, i Forbindelse med det mineralogiske Museum og i Nærheden af den polytekniske Læreanstalt. Om Indretningen af Laboratoriets Lokaler i den ene Fløj af det projekterede, med Museet fælles Bygningskomplex, bemærkedes Følgende:

I Stueetagen nærmest botanisk Have vilde der blive Lokaler til Materiale og to Assistentværelser. Derefter kom det egentlige Laboratorium, som optog Bygningen i dens hele Bredde, med en Forstue. Paa den anden Side af Hovedtrappen, henimod Sølgade, fandtes Lokaler for Laboratoriets Bestyrer og for viderekomne Studerende. Paa første Sal (øverste Etage) fandtes ganske tilsvarende Lokaler til Materiale, for Assistenten, og til et andet Laboratorium; endvidere Auditorium, og, ved Siden af dette, Værelse for Docenterne samt Lokaler for Instrumentsamlingen og for Præparater. I Kjælderen var der en Lejlighed for Laboratoriet og Museet; derefter Arbejdslokaler i tre større Rum og et Vaskerum, samt en Række af Materialrum og Brændselsrum for hele Bygningen. I Forbindelsesbygningen med Museet ved Sølgade vilde der, som allerede foran omtalt, blive en Bolig for Laboratoriets Bestyrer. Byggeudgiften for Laboratoriets Vedkommende var i Overensstemmelse med det fornævnte fælles Overslag ansat til c. 378730 Kr., hvoraf 20000 Kr. beregnet til Inventarium og Flytningsudgifter.

I det af Folketinget nedsatte Udvalg sluttede Flertallet sig til Forslaget om det kemiske Laboratoriums Flytning og dets Forbindelse med det mineralo-

giske Museum. I Betænkningen bemærkedes, at det vel i og for sig var beklageligt, at det nuværende Laboratorium i Ny Vestergade skulde opgives som ufyldstgjørende allerede 30 Aar efter dets Anlæggelse; men det erkjendtes tillige, at det overordentlige Opsving, som Naturvidenskabernes og Medicinens Studium havde taget her i Landet i de sidste ti Aar, havde foranlediget en Tilstrømning til Universitetets kemiske Forelæsninger og Øvelser, som man for en Menneskealder siden ikke havde nogen Forestilling om, og som man i de nuværende Lokaler, uagtet de yderste Anstrængelser for at udnytte Pladsen, ikke mere saa sig i Stand til at modtage, og selv om Opførelsen af den nye polytekniske Læreanstalt midlertidig vilde bringe nogen Lettelse, saa var det dog indlysende, at Kravene til Undervisning i denne i eminent Forstand praktiske Videnskab, hvis Hjælp allerede paakaldtes fra de forskjellige Sider, kun vilde kunne tilfredsstilles paa en virkelig forsvarlig Maade ved, at der byggedes et nyt Laboratorium, hvor theoretisk og praktisk Undervisning kunde bevæge sig med den nødvendige Frihed. Hertil kom nu, at det gamle Laboratoriums afsides Beliggenhed vilde volde de Studerende meget store Besværligheder, naar de skulde færdes frem og tilbage mellem kemisk Laboratorium, botanisk Laboratorium og den nye polytekniske Læreanstalt, hvor en ikke ringe Del af deres Undervisning vilde foregaa. Fremdeles burde der tages Hensyn til de ikke uvæsentlige Beparelser, der vilde flyde af Laboratoriets Sammenknytning med det mineralogiske Museum, og endelig burde det ikke glemmes, at Bygningerne i Ny Vestergade vilde være et værdifuldt Arkiv, der for en ikke uvæsentlig Del vilde veje op mod Bekostningerne ved Flytningen.

Med Hensyn til Sagens Ordning ved Lov af 1. April 1888 og de derefter truffne Foranstaltninger til Opførelsen af Bygningerne for Laboratoriet og det mineralogiske Museum henvises til hvad derom er bemærket S. 263—64.

2. Tilvejebringelsen af en Samling af alle de om Universitetets Legater gjældende Bestemmelser.

I Skrivelse af 5. Juli 1887 til Kirke- og Undervisningsministeriet indberettede Konsistorium, at Professor Dr. juris Goos i et af Konsistorium i Foråret 1887 holdt Møde havde forebragt Konsistorium den Plan at tilvejebringe en Samling af alle de om Universitetets Legater gjældende Bestemmelser, hvilken Samling vilde supplere den Samling af Retsregler, som for Universitetsforholdene i Almindelighed var foretagen under hans Ledelse. Til denne Tanke havde Konsistorium ganske kunnet slutte sig, da der herved vilde afhjælpes et oftere følt Savn, idet der siden den af afdøde Geheimeraad Scheel i Aaret 1844 udgivne Samling ikke var bleven tilvejebragt noget Supplement til samme, indeholdende dels de efter den Tid foretagne Forandringer for ældre Legater dels Oplysninger om de senere tilkomne, meget betydelige Legater.

I den medfulgte Skrivelse af 24. Juni s. A. havde Professor Goos meddelt, at han havde foranlediget, at der var blevet begyndt paa at faa samlet Materiale til denne Samling, og at der var taget Afskrifter af de Fundatser, der fandtes i Universitetets ældre Arkiv, hvorved det dog havde vist sig, at mange af de ældre Fundatser ikke fandtes opbevarede der, men maatte søges i de forskjellige Eforiprotokoller.

Den nærmere Tid for Arbejdets Tilendebringelse samt de derved foranledigede Udgifter kunde paa det daværende Tidspunkt ikke angives, men Konsistorium var med Professor Goos gaaet ud fra, at der i Almindelighed vilde være at forholde med Hensyn til Udgifterne ved det nævnte Arbejde paa samme Maade som ved det almindelige Kodifikationsarbejde, nemlig at der hvert Aar, indtil Arbejdet var fuldført, toges, hvad der maatte være tilovers paa Universitetets og Kommunitetets ekstraordinære Udgiftskonto, imod Regnskabsaflæggelse ved Arbejdets Slutning.

Ved Skrivelse af 15. Juli s. A. meddelte Ministeriet, at det med Konsistorium var enigt i at finde det ønskeligt, at ovennævnte Samling tilvejebragtes samt at Udgifterne afholdtes paa den foreslaaede Maade. Tilvejebringelsen af Samlingen er derefter bleven foretaget af Universitetskvæsturens Bogholder, Cand. jur. A. Holck i Forbindelse med og under Tilsyn af Professor, Dr. jur. Goos, og Arbejdet er derpaa blevet fortsat, saaledes at Trykningen er paabegyndt i Sommeren 1889.

3. Bestemmelse om Tidsfristen for Udbetalingen af Stipendier til de Studerende.

Under 21. Marts 1888 vedtog Konsistorium følgende Bestemmelse angaaende Tidsfristen for Udbetalingen af Stipendier til de Studerende:

»Naar en Studerende, hvem et Legat er tildelt af Universitetet, forsømmer at foretage de for at hæve eller komme til Nydelse af forfaldne Legatbeløb fornødne Skridt til det Tidspunkt eller inden Udløbet af det Tidsrum, der ved Opslag, særlig Meddelelse eller paa anden behørig Maade er fastsat herfor, bortfalder hans Ret til Legatbeløbet, medmindre Forsømmelsen er undskyldelig.

Sker der inden 6 Uger efter det for Legatet gjældende Regnskabsaars Udløb Henvendelse til Eforus angaaende Udbetaling af et i Regnskabsaaret uhævet Beløb, og finder Eforus, at Forsømmelsen kan undskyldes, er han berettiget til at lade Beløbet komme den Studerende tilgode. Sker der ikke nogen Henvendelse til Eforus inden det nævnte Tidspunkt, eller finder Eforus Betænkelighed ved at godkjennde den paaberaabte Undskyldning, indstilles Spørgsmaalet om Legatbeløbets definitive Fortabelse til Konsistoriums Afgjørelse (ved Kommunitetet: Stipendiebestyrelsen).

Retten til at erholde forfaldne, men uhævede Legatbeløb bortfalder ubetinget, naar Henvendelse om Udbetaling ikke finder Sted, førend den Paagjældendes Forhold til Universitetet er ophørt.»

Konsistorium tilstillede derhos ved Skrivelse af 30. Maj s. A. Legaternes Eforer Exemplarer af ovennævnte Bestemmelse med Anmodning om, at henlede Stipendiaternes Opmærksomhed paa Bestemmelsen, der tillige opsluges paa Universitetet.

4. Forskjellige Sager.

Da Universitetets store Signet med Aarstal 1537, hvis nuværende Præg og Inskription skriver sig fra Aaret 1819, paa Grund af sin Størrelse ikke egnede sig for almindelige Expeditioner, blev der i Sommeren 1887 udført en nøjagtig Gjenpart af samme med halv saa stor Diameter som Originalen.

Samtidig blev der stukket et Stempel til Prægning af Oblater i samme Størrelse og med samme Præg og Indskrift som det mindre Signets.

— Efter Indstilling fra Inspectores qvæsturæ bifaldt Konsistorium under 6. Oktober 1887, at der udbetaltes Universitetets Kvæstor Hørring et Beløb af 600 Kr. af Legaternes Overskudsfond til Afholdelse af Udgifter ved en Rekreatiønsrejse til Udlandet i Oktober og November Maaned s. A.

— Da Konsistorium ønskede, at der kunde skaffes et bedre Arrangement end det daværende ved Opstillingen af den af Brygger C. Jacobsen til Universitetet skjænkede Statue af Mercié »David«, saaledes at den fremtraadte paa en mere tilsvarende Baggrund, anmodede Konsistorium Bygningsinspektøren om at fremkomme med Forslag herom. Konsistorium bifaldt derefter under 16. Februar 1888 den af Bygningsinspektøren foreslaaede Forandring, saaledes at der til Baggrund for Statuen paa dens Plads ved den østre Ende af den lange Gang i Universitetsbygningens Stueetage blev anbragt en sammenstemmet og betrukken Bræddevæg, forsynet med en til Omgivelserne svarende Dekoration og Farve. Denne Forandring fandt Sted i Sommeren 1888.

5. Akademisk Disciplin.

Ved Skrivelse af 19. November 1887 til Fakulteterne meddelte Konsistorium, at det havde besluttet, at de Flidsattester, der fulgte med Studenternes Ansøgninger om Legater og Stipendier, for Fremtiden skulde have den Form, som den medfulgte Prøve udviste (3: et Hæfte i Kvartformat), samt at der ved Opslag var tilkjendegivet de Studerende, at denne Form ved fremtidige Andragender udelukkende vilde være at benytte.

— Da der var bleven meddelt Konsistorium saadanne Oplysninger, at der var Grund til at antage, at islandsk Lægekandidat N. N., hvem der var blevet tildelt en maanedlig Understøttelse af det paa Kommunitetets Udgiftspost 1. e. til Understøttelse for islandske Lægestuderende og islandske Lægekandidater bevilgede Beløb, ikke paa tilbørlig Maade varetog sine Studier, meddelte Konsistorium ved Skrivelse af 19. November 1887 Eforus Underretning herom og anmodede denne om i Overensstemmelse med Retsreglernes § 563, 5 at undersøge, om Vedkommende virkelig opfyldte de Forudsætninger, hvortil Stipendiet var knyttet, førend der anvistes ham yderligere Understøttelse.

— Efterat Konsistorium var bleven bekendt med, at der ved en i »den islandske Forening« i Anledning af Rasmus Kristian Rask's 100 Aars Fødselsdag afholdt Mindefest blandt andet var bleven afsunget en af Student Th. Erlingsson forfattet Sang, som skulde indeholde grove Fornærmelser mod den danske Nation, anmodede Universitetets Rektor Docent, Dr. phil. Finnur Jónsson, der var Formand for den nævnte Forening, om at indsende Exemplarer af de ved den nævnte Fest sungne Sange. Efterat disse vare forelagte i et af Konsistorium den 7. December 1887 holdt Møde, blev der i Henhold til Konsistoriums Beslutning af Rektor tildelt Student Th. Erlingsson en alvorlig mundtlig Irettesættelse samt givet Docent Jónsson følgende skriftlige Tilrettevisning: »Ved en i den »islandske Forening« i Anledning af Rasmus Kristian Rask's 100 Aars Fødselsdag afholdt Mindefest, ved hvilken De, som Foreningens Formand, førte Forsædet, er der blevet sunget en af Student Erlingsson forfattet Sang, som indeholder grove

Fornærmelser mod den danske Nation. Efterat Konsistorium er blevet gjort bekendt med denne Sang, som ifølge Opfordring af Universitetets Rektor er indsendt af Dem til ham, finder man Anledning til at udtale Følgende: At en islandsk Student ved Københavns Universitet har kunnet finde det rigtigt at forfatte og for en Forening af Landsmænd fremlægge et saadant Digt, og at islandske Medborgere have givet det deres Tilslutning eller i alt Fald taalt, at det blev fremlagt og sunget i deres Nærværelse, og det i den danske Hovedstad og ved en Fest, hvor Mindet om en af den danske Videnskabs Stormænd skulde hædres, er en sørgelig Kjendsgjerning, som let kan afstedkomme meget beklagelige Følger for Forholdet mellem Danske og Islændere. Men Hovedansvaret for, at noget saadant har kunnet ske, maa falde paa Dem, der førte Forsædet ved Festen. Deres Ansvar bliver saa meget større derved, at De, i Deres Egenskab af beskikket, om end midlertidig Lærer ved Danmarks Universitet, ifølge denne Deres embedsmæssige Stilling havde en særlig stærk Opfordring til ved den paa-gjældende Lejlighed at afværge Forhaanelser mod det Land og Folk, hvis Tjeneste De har søgt og opnaaet. Konsistorium har ligeoverfor den danske Nation, det kgl. Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet og vort Lands Universitet den Pligt at tilkjendegive Dem sin alvorlige Misbilligelse af denne Forsømmelse af at gjøre, hvad De som dansk Universitetslærer burde have følt som uafviselig Pligt. At der er tilskrevet Dem paa ovenstaaende Maade, vil blive indberettet til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.* Ved Skrivelse af 15. December s. A. sendte Konsistorium en Indberetning til Ministeriet om Sagen, bilagt med de ved Festen sungne Sange og en Oversættelse af disse.

— Da stud. theol. N. N., som i Foraaret 1888 havde erholdt Kommunitets- og Regensbeneficiet, i en til Kirke- og Undervisningsministeriet indgivet fornyet Ansøgning om Understøttelse af Kommunitetets Bøgelegat paa en Maade, som Ministeriet ikke kunde andet end finde i høj Grad upassende, havde udtalt en Kritik over den Fremgangsmaade, man havde fulgt ved ikke at bevilge hans foregaaende Ansøgning om denne Understøttelse, anmodede Ministeriet ved Skrivelse af 12. Juli 1888 Konsistorium om at foranledige, at det tilkjendegaves ham, at han ved overfor Ministeriet at inklade sig paa en saadan Kritik havde gjort sig skyldig i en utilbørlig Tilsidesættelse af de Hensyn, der maatte kræves iagttagne ved enhver Henvendelse til offentlige Myndigheder, og som Ansøgeren saa meget mere burde have respekteret, i Betragtning af, at han ikke blot tidligere havde oppebaaret den omspurgte Understøttelse, men nu tillige var begunstiget med Kommunitetets største Understøttelser. Konsistorium anmodede derefter Regensprovsten om at tildele den Paagjældende ovennævnte Irettesættelse samt tillige at tilkjendegive ham Konsistoriums Misbilligelse af hans højest upassende Skrivemaade til Ministeriet.

— I de sidste Aar har Konsistorium ifølge Anmodning erholdt fra Københavns Politi Udskrifter af Sager, som ved Københavns Kriminal- og Politiret have været anlagte mod Studenter. I Almindelighed have disse Sager angaaet Forseelser mod den offentlige Orden paa Gaden, og der er da, forsaavidt de vedkommende Studenter oppebar Kommunitetsstipendiet eller havde Boliger paa Kollegiet, af Konsistorium tildelt disse Studerende en Irettesættelse.

Efterat Konsistorium i Oktober 1886 havde indberettet, at Student N. N. havde gjort sig skyldig i Gadeuorden, og Ministeriet i denne Anledning

havde anmodet Konsistorium om at tilkjendegive ham, at den ham fra Ministeriet tilstaaede maanedlige Understøttelse vilde blive frataget ham, saafremt han oftere maatte gjøre sig skyldig i lignende Forhold, jfr. Univ. Aarb. f. 1886—87 S. 8, modtog Konsistorium i Januar 1888 fra Kjøbenhavns Politi en Udskrift af Kjøbenhavns Kriminal- og Politirets 1ste Afdelings Protokol, hvoraf det fremgik, at fornævnte Student atter var bleven anset med en Bøde for i beruset Tilstand at have forarsaget Gadeuorden. Da Ministeriet havde modtaget Indberetning herom, blev ovennævnte Understøttelse inddraget.

Da Student N. N., der oppebar Kommunitetsstipendiet, ifølge Meddelelse fra Kjøbenhavns Politi, i Maj s. A. i den offentlige Politiret var blevet anset med en Bøde for i beruset Tilstand ved Nattetider at have forarsaget Gadeuorden, blev der af Konsistorium gennem Regensprovsten tildelt ham en Irettesættelse og paalagt ham for Fremtiden at befitte sig paa en ulastelig Opførsel, da han i modsat Fald vilde miste den ham tildelte akademiske Understøttelse.

II. Det akademiske Lærersamfund samt Censorerne ved Universitetets Examina.

1. Om Anciennetetsberegning for Universitetslærerne og Oprettelsen af 3 nye Professorater ved Universitetet.

Som meddelt i Aarbogen for 1886—87 S. 8—13, blev der af Konsistorium nedsat et Udvalg med den Opgave at gjøre Indstilling om, hvilke Universitetslærere der maatte være Grund til paa Finansloven for 1888—89 at indrømme en tilsvarende Begunstigelse som den, der ved Finansloven for 1887—88 var tillagt et større Antal Universitetslærere, for at Billighedens og Ligelighedens Fordringer kunde ske Fyldest. I Henhold til Udvalgets Erklæring og de fra Fakulteterne indhentede Udtalelser indstillede Konsistorium i Skrivelse af 4. Juli 1887 til Kirke- og Undervisningsministeriet, at der paa Finanslovsforslaget for Finansaaret 1888—89 som Anmærkning til Texten under Universitetets Udgiftspost 1. a. maatte blive optaget følgende Bestemmelse: »De nu ansatte ordinære Universitetslærere lønnes, fra 1. April 1888 at regne, som Professorer med Anciennetet i Henseende til Lønninger fra deres første faste Ansættelse som Lærere ved Universitetet eller den polytekniske Lærestanstalt. De Lektorer eller normerede Docenter, der som Følge heraf blive at lønne med Professorlønnen, kunne ansættes som Professorer.« Paa Finanslovsforslaget for 1888—89 blev derefter under Universitetets Udgiftspost 1. a. optaget følgende Bestemmelse: »Samtlige ordinære Universitetslærere lønnes, fra 1ste April 1888 at regne, som Professorer med Anciennetet fra den første Ansættelse som fast Universitetslærer eller fast Lærere ved den polytekniske Lærestanstalt. De Lektorer og normerede Docenter, der som Følge heraf blive at lønne med Professorlønnen, kunne ansættes som Professorer.«

Der bemærkedes, at ved et saadant Forslags Gjennemførelse vilde den største Del af de indtraadte Uligheder, der vare særlig fremtrædende for det lægevidenskabelige Fakultets Vedkommende, blive hævede. For Finansaaret 1888—89 vilde heraf resultere en forøget Udgift af 6150 Kr. Der meddeltes derhos en Oversigt over, hvilke Universitetslærere der i Finansaaret 1888—89 vilde komme til at nyde godt af den nævnte Bestemmelses Gjennemførelse.